UCHWAŁA NR XLII/278/2021
RADY GMINY LIPIE

z dnia 29 grudnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipie na lata 2021-2027

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 z pózn.zm.) w związku z art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268).

Rada Gminy Lipie
uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipie na lata 2021 – 2027 stanowiącą załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lipie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Lipie

Zbigniew Bystrzykowski

Załącznik do uchwały Nr XLII/278/2021
Rady Gminy Lipie
z dnia 29 grudnia 2021 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LIPIE NA LATA 2021 – 2027

Gmina Lipie 2021

Spis treści

Wykaz stosowanych skrótów 2
Wprowadzenie 3
I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY LIPIE *6*
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ *7*
1.1. Demografia 7
1.1.1. Liczba ludności, przyrost naturalny i migracje 7
1.1.2. Struktura ludności, procesy starzenia się społeczeństwa 15
1.2. Edukacja i wychowanie 18
1.2.1. Sieć placówek oświatowych 18
1.2.2. Szkolnictwo podstawowe 18
1.2.3. Wychowanie przedszkolne 20
1.2.4. Opieka nad dziećmi do lat 3 21
1.3. Ochrona zdrowia 23
1.4. Polityka społeczna oraz problemy osób i rodzin objętych pomocą społeczną 25
1.4.1. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej 26
1.4.2. Problem związany z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą 30
1.4.3. Problem ubóstwa i bezrobocia 31
1.4.4. Problemy w rodzinach 32
1.4.5. Przemoc domowa 34
1.4.6. Alkoholizm 36
1.4.7. Zróżnicowanie przestrzenne świadczonej pomocy społecznej 37
1.4.8. Główne formy i programy wsparcia 38
1.4.9. Finanse 40
1.4.10. Problemy instytucjonalne GOPS 43
1.5. Rynek pracy 44
1.5.1. Pracujący 44
1.5.2. Bezrobocie 45
1.5.3. Poziom wykształcenia 47
1.5.4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie 48
1.6. Gospodarka mieszkaniowa i warunki życia 49
1.7. Kultura 53
1.8. Sport, rekreacja i turystyka 56
1.9. Bezpieczeństwo publiczne 57
1.10. Sektor pozarządowy 59
1.11. Przedsiębiorczość 62
BADANIA SPOŁECZNE - PODSUMOWANIE 66
ANALIZA SWOT *68*
II. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ *73*
III. OBSZARY PRIORYTETOWE, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ *77*
IV. REZULTATY I WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ *85*
V. HARMONOGRAM REALIZACJI I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA *91*
VI. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU, EWALUACJI I AKTUALIZACJI *95*
Spis tablic 99
Spis rysunków 100

Wykaz stosowanych skrótów

BDL – Bank Danych Lokalnych (baza Głównego Urzędu Statystycznego)
CEIDG – Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipiu
GOK – Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu
GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu
GUS – Główny Urząd Statystyczny
KGW – Koło Gospodyń Wiejskich
KPP – Komenda Powiatowa Policji
KRUS – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
NZOZ – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
OSP – Ochotnicza Straż Pożarna
PUP – Powiatowy Urząd Pracy
SIO – System Informacji Oświatowej
UG – Urząd Gminy w Lipiu
WHO – Światowa Organizacja Zdrowia
ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lipie na lata 2021-2027 jest dokumentem stanowiącym podstawę realizacji celów i kierunków w wymiarze społecznym, które mają przyczynić się do poprawy warunków i jakości życia mieszkańców.
Zadaniem Strategii jest odpowiedź na zdiagnozowane problemy społeczne mieszkańców, a zwłaszcza tych, którzy zagrożeni są marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Rysunek 1. Rola i zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

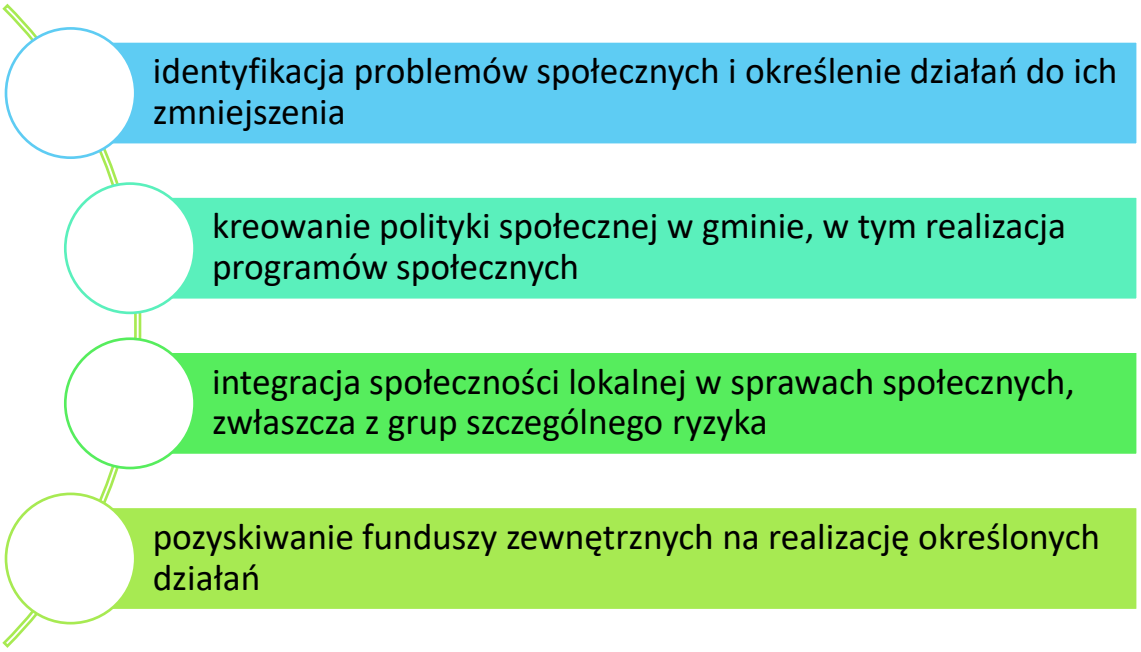

Źródło: opracowanie własne

Jednocześnie konieczność opracowania dokumentu wynika z podstaw prawnych, tj. ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, 2369, z 2021 r. poz. 794, 803, 1981).
W nawiązaniu do art. 16b ust.1 Gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej.
Zgodnie z art. 16b ust.2 Strategia zawiera w szczególności:
1) diagnozę sytuacji społecznej;
2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3) określenie:
a) celów strategicznych projektowanych zmian,
b) kierunków niezbędnych działań,
c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
d) wskaźników realizacji działań.

Ponadto art. 17 ust.1 wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:
1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Obszar lokalnej polityki społecznej kształtują również inne akty normatywne w randze ustawy, wśród których należy wymienić następujące:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 2009r. poz. 946),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2021r. poz. 1372 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2020r. poz. 821),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2021r. poz.1249),
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2021r. poz. 1119),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. 2020r. poz. 2050 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. 2020r. poz. 685).
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz.U. 2020r. poz. 176),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2006r. o spółdzielniach socjalnych (t.j Dz.U. z 2020r. poz. 2085),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1100 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. 2021r. poz. 573 ze zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych(t.j. Dz.U. 2020r. poz. 111 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz.U. 2021r. poz. 2021),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 611 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz.U. 2021r. poz. 877 ze zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz.U. 2019r. poz. 2407 ze zm.),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. 2020r. poz. 1329),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz.U. 2020r. poz. 1297),
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz.U. 2021r. poz. 1744),
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 969),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. 2020r. poz. 1057 ze zm.),

• ustawa z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1805),
• ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 1359),
• ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz.291 ze zm.),
• ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 423 ze zm.),
• ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (t.j. Dz.U. z 2021r. poz.305 ze. zm.),
• ustawa z dnia 13 listopada 2003r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1672 ze. zm.),
• ustawa z dnia 8 grudnia 2006r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 508 ze zm.),
• ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1285 ze zm.),
• ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. 2021r. poz. 423 ze zm.),
• ustawa z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U. z 2021r. poz.711 ze zm.),
• ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1915).

Niniejszy dokument jest spójny z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Lipie do 2030 roku i wpisuje się w jej wizję, misję, cele, jak również pokrywa z kierunkami działań.
Zwłaszcza jest spójny z celami w wymiarze społecznym:
Cel strategiczny I. Gmina Lipie – gmina przyjazna dla mieszkańca
Cele operacyjne:
1.1. Poprawa dostępności i jakości usług społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych oraz sportowych i rekreacyjnych
1.2. Aktywne włączenie i integracja mieszkańców
1.3. Poprawa oferty kulturalnej, ochrona dziedzictwa i wzmocnienie tożsamości lokalnej.
Jak również z celami operacyjnymi wymiaru gospodarczego i przestrzennego, a zwłaszcza:
2.2. Poprawa aktywności zawodowej mieszkańców
3.3. Rewitalizacja, poprawa estetyki przestrzeni publicznej i rozwój mieszkalnictwa.

Tryb i harmonogram opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lipie na lata 2021-2027 był zgodny z przebiegiem prac nad Strategią Rozwoju Gminy Lipie do 2030 roku, tj.:
Zakres prac nad dokumentem obejmował m.in.:
• opracowanie diagnozy społecznej w ujęciu porównawczym (na płaszczyźnie powiatu i regionu) i dynamicznym (przede wszystkim na przestrzeni ostatnich lat) wraz z wynikami;
• ankietyzację wśród mieszkańców i pozostałych interesariuszy, trwającą minimum 1 miesiąc, w zakresie oceny jakości i warunków życia na obszarze gminy, stanu infrastruktury, największych problemów, priorytetowych celów i zadań koniecznych do realizacji – wraz z analizą wyników i podsumowaniem;

• opracowanie wniosków z diagnozy z uwzględnieniem badań statystycznych ilościowych i jakościowych w ujęciu porównawczym i dynamicznym oraz wyników ankietyzacji - w tym w formie analizy SWOT;
• opracowanie projektu Strategii - zgodnego z przepisami, standardem i spójnego z wytycznymi dokumentów nadrzędnych, w tym: z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz ze spójnego ze Strategią Rozwoju Gminy Lipie do 2030 roku (po jej opracowaniu i przeprowadzeniu konsultacji społecznych);
• przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lipie na lata 2021-2027,
• przyjęcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipie na lata 2021-2027 przez Radę Gminy Lipie w drodze uchwały.

Prace nad dokumentem odbywały się przy zastosowaniu modelu partycypacyjno-eksperckiego, w którym dane wyjściowe, w tym: założenia, analizy statystyczne i strategiczne były wynikiem prac zewnętrznych specjalistów - przy współpracy z zespołem ds. opracowania strategii, w tym pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipiu i Urzędu Gminy w Lipiu.
Jednocześnie poprzez możliwość udziału mieszkańców i pozostałych interesariuszy na różnym etapie przygotowania Strategii w ramach konsultacji społecznych włączono ich w procesy rozwojowe w celu efektywniejszej realizacji przyjętych założeń.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipie na lata 2021-2027 jest odzwierciedleniem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować efektywny system pomocy i wsparcia, umożliwiający efektywne rozwiązywanie problemów społecznych.
Realizacja założeń zawartych w niniejszym dokumencie pozwoli mieszkańcom gminy, zwłaszcza będących w sytuacji kryzysowej, na poprawę warunków i jakości życia.

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY LIPIE

Gmina Lipie położona jest w północnej części województwa śląskiego. Jest jedną z dziewięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład powiatu kłobuckiego.
Na terenie Gminy Lipie znajduje się 21 miejscowości, z czego 19 to wsie sołeckie: Albertów, Brzózki, Danków, Giętkowizna, Grabarze, Julianów, Kleśniska, Lipie, Lindów, Napoleon, Natolin, Parzymiechy, Rębielice Szlacheckie, Rozalin, Stanisławów, Szyszków, Wapiennik, Zbrojewsko, Zimnowoda. Miejscowości bez statusu sołectwa to Chałków i Troniny.
Przez jej teren przebiega droga krajowa DK42 relacji Namysłów – Rudniki oraz 11 dróg powiatowych.
Gmina zajmuje obszar 99 km^2, który jest zróżnicowany pod względem rzeźby terenu, geologii, hydrologii i botaniki. Położona jest na Wyżynie Śląsko – Krakowskiej, w obrębie dwóch jednostek: Wyżyny Wieluńskiej i Obniżenia Krzepickiego, a jej obszar obejmuje dorzecze Liswarty – lewego dopływu Warty. Północno – wschodnia cześć gminy należy do otuliny Załęczańskiego Parku Krajobrazowego.

Gmina ma charakter rolniczy. Użytki rolne zajmują 64,3% ogółu powierzchni, w tym większość to grunty orne. Natomiast lasy stanowią 32,2% obszaru gminy.

Lipie to malownicza gmina o dużych walorach historycznych i przyrodniczych. Pośród ciekawych krajobrazów, skałek wapiennych, lasów i łąk, kryją się zabytki architektury o bogatej historii. Duża różnorodność przyrodnicza, krajobrazowa oraz bogata historia zachęcają do wypoczynku, uprawiania turystyki pieszej i rowerowej.

Rysunek 2. Gmina Lipie na tle województwa śląskiego

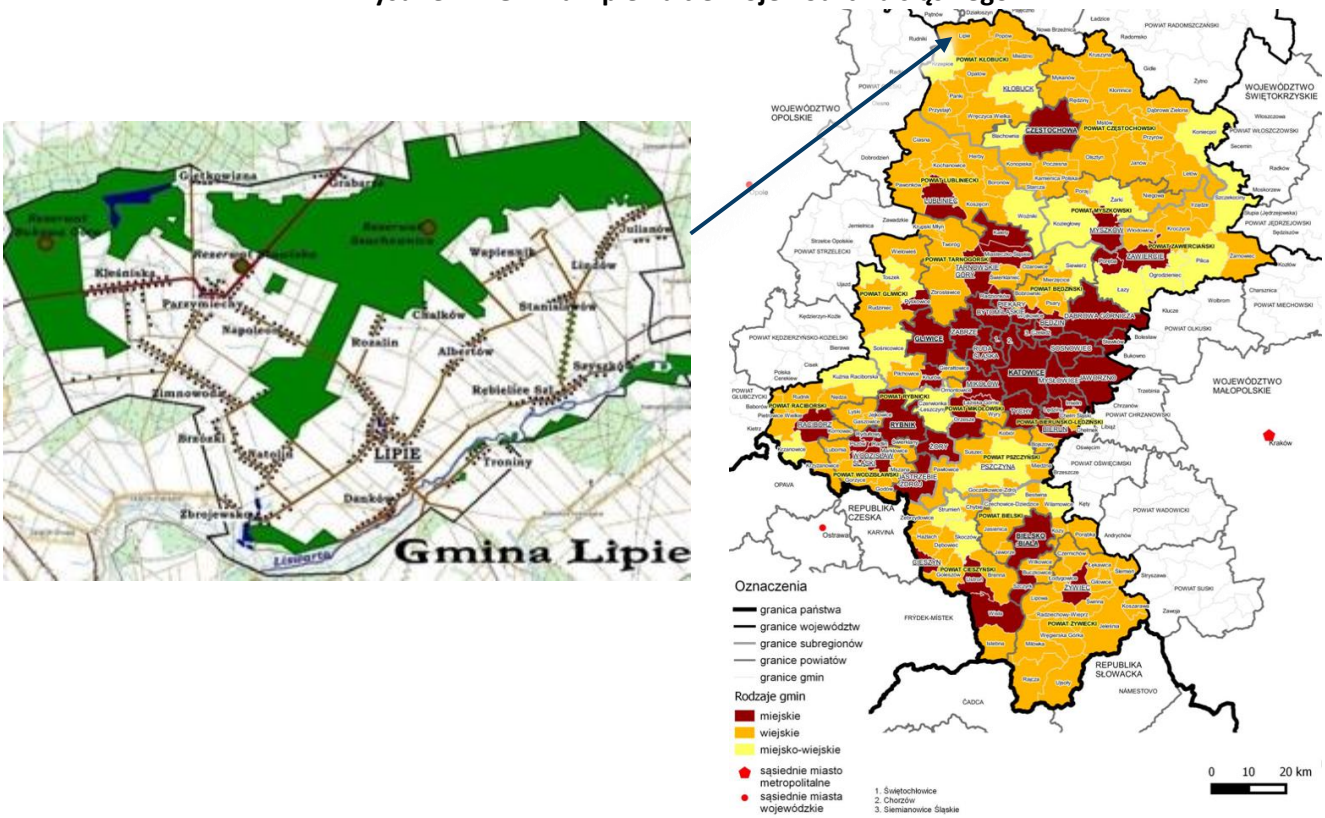

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.lipie.pl oraz www.slaskie.pl

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

1.1. Demografia

1.1.1. Liczba ludności, przyrost naturalny i migracje

Gminę Lipie zamieszkują 6184 osoby (wg danych GUS za 1 półrocze 2020 r.), co stanowi 0,14% ludności województwa śląskiego i 7,3% ludności powiatu kłobuckiego.

Około 50,7% mieszkańców gminy to kobiety.

W gminie wystąpiło w ostatnich 10 latach zjawisko **depopulacji**, czyli spadek liczby ludności.

W latach 2011-2020 **liczba mieszkańców zmalała o 4,3% - wartość ta jest wyższa od danych dla regionu i powiatu**. W ostatnich 10-ciu latach w województwie śląskim populacja zmniejszyła się o 2,6%, natomiast w powiecie kłobuckim o 1,4%.

Tabela 1. Stan ludności wg płci w Gminie Lipie w latach 2011-2020

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	**6490**	**6462**	**6425**	**6422**	**6377**	**6340**	**6302**	**6286**	**6224**	**6208**
mężczyźni	3206	3184	3189	3194	3168	3147	3126	3116	3075	3062
kobiety	3284	3278	3236	3228	3209	3193	3176	3170	3149	3146

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL

Rysunek 3. Kształtowanie się liczby ludności w Gminie Lipie w latach 2011-2020

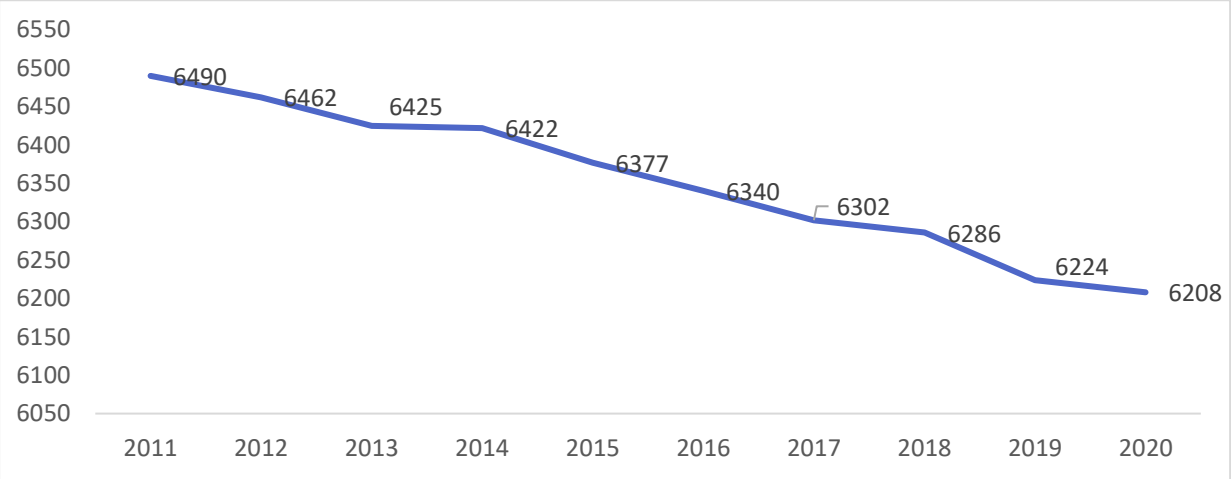

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Należy zauważyć, że **istnieją dysproporcje w liczebności kobiet i mężczyzn w poszczególnych grupach wiekowych**, zwłaszcza wśród osób starszych powyżej 70 roku życia i charakteryzują się przewagą liczby kobiet. Największe nierówności występują wśród osób powyżej 80 roku życia oraz w przedziale wiekowych 80-84, w których współczynnik feminizacji wynosi odpowiednio: 259 i 151. Dane wynikają ze statystycznie dłuższego życia kobiet.

Rysunek 4. Struktura płci i wieku w Gminie Lipie w 2020 roku

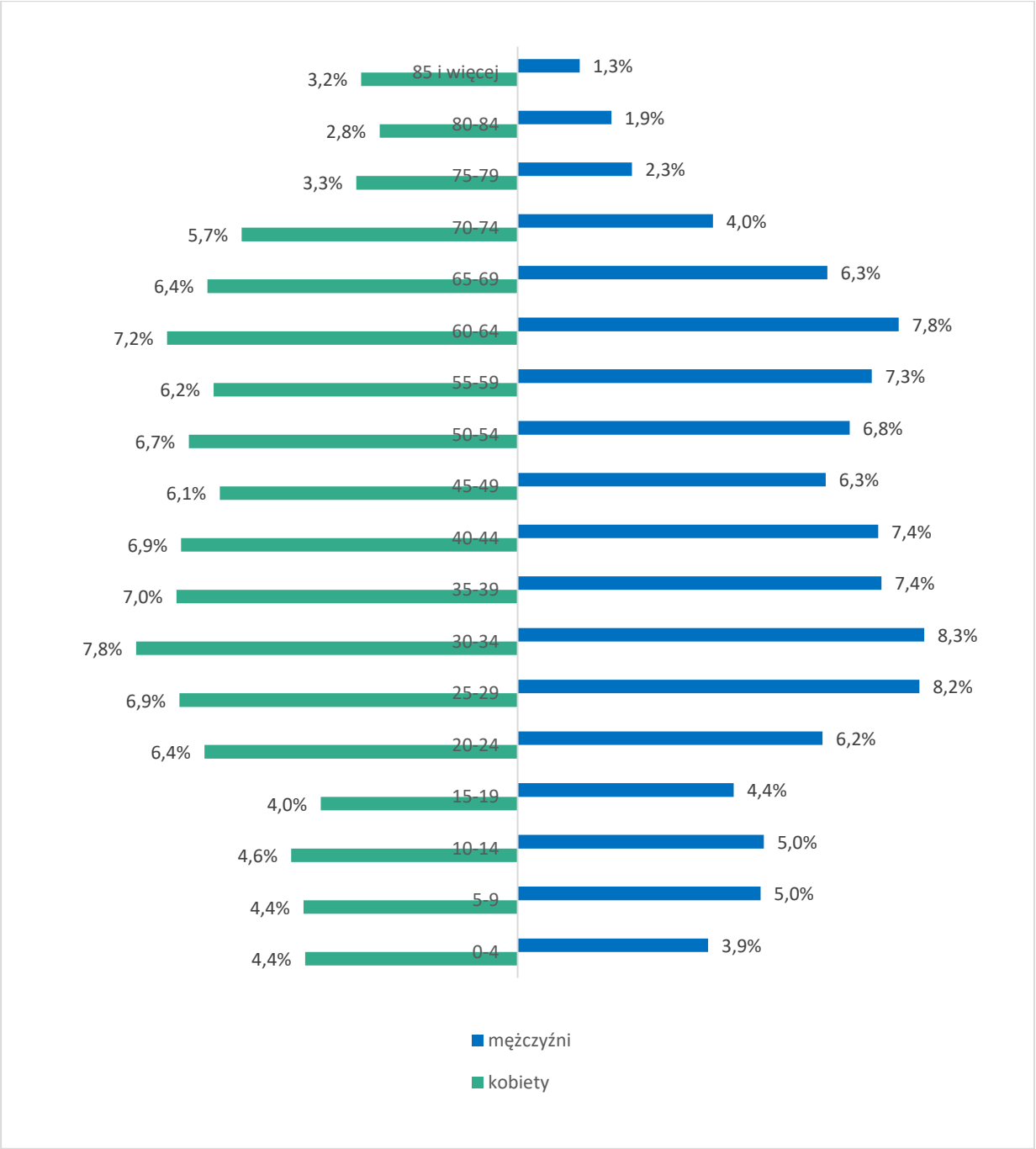

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Najbardziej zaludnionym sołectwem jest Lipie, w którym mieszka: 17,5% ogółu populacji gminy, następnie Parzymiechy: 10,2% oraz Danków: 8,9% (według stanu na koniec 2020 roku).

Analizując zmianę liczby ludności w poszczególnych sołectwach w latach 2011-2020 należy zauważyć, że większość z nich borykało się z **problemem depopulacji - największy spadek wystąpił w Natolinie: 15,9% i Albertowie: 14,7% ogółu mieszkańców**. Natomiast **w sołectwie Grabarze odnotowano najwyższy wzrost liczby mieszkańców – 12,5%.**

Tabela 2. Stan ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Lipie w latach 2011-2020

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana w %
Albertów	380	375	373	371	362	352	348	339	329	324	-14,7%
Brzózki	91	90	86	86	85	86	84	85	83	84	-7,7%
Danków	594	583	582	574	565	561	553	556	551	552	-7,1%
Giętkowizna	76	74	75	77	77	78	78	75	77	78	2,6%
Grabarze	120	122	123	130	131	133	136	135	136	135	12,5%
Julianów	215	211	209	210	215	214	215	212	215	215	0,0%
Kleśniska	488	488	484	480	482	476	474	473	469	460	-5,7%
Lipie	1108	1117	1121	1116	1107	1089	1098	1099	1080	1083	-2,3%
Lindów	237	233	228	230	225	223	222	218	213	221	-6,8%
Napoleon	101	97	92	93	91	90	94	93	94	101	0,0%
Natolin	233	235	228	228	222	213	213	209	203	196	-15,9%
Parzymiechy	679	681	681	679	671	667	661	655	653	629	-7,4%
Rębielice Szlacheckie	463	462	462	465	463	460	463	464	452	451	-2,6%
Rozalin	114	115	118	117	113	114	112	111	116	110	-3,5%
Stanisławów	305	307	305	302	298	302	298	290	276	278	-8,9%
Szyszków	236	237	233	228	227	226	225	221	222	216	-8,5%
Wapiennik	302	299	300	305	307	302	296	303	308	312	3,3%
Zbrojewsko	240	242	238	241	239	233	229	223	221	218	-9,2%
Zimnowoda	566	562	555	553	551	543	532	527	526	521	-8,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lipie

Rysunek 5. Udział liczby mieszkańców poszczególnych sołectw w liczbie ludności w Gminie Lipie wg stanu w dniu 31.12.2020 roku

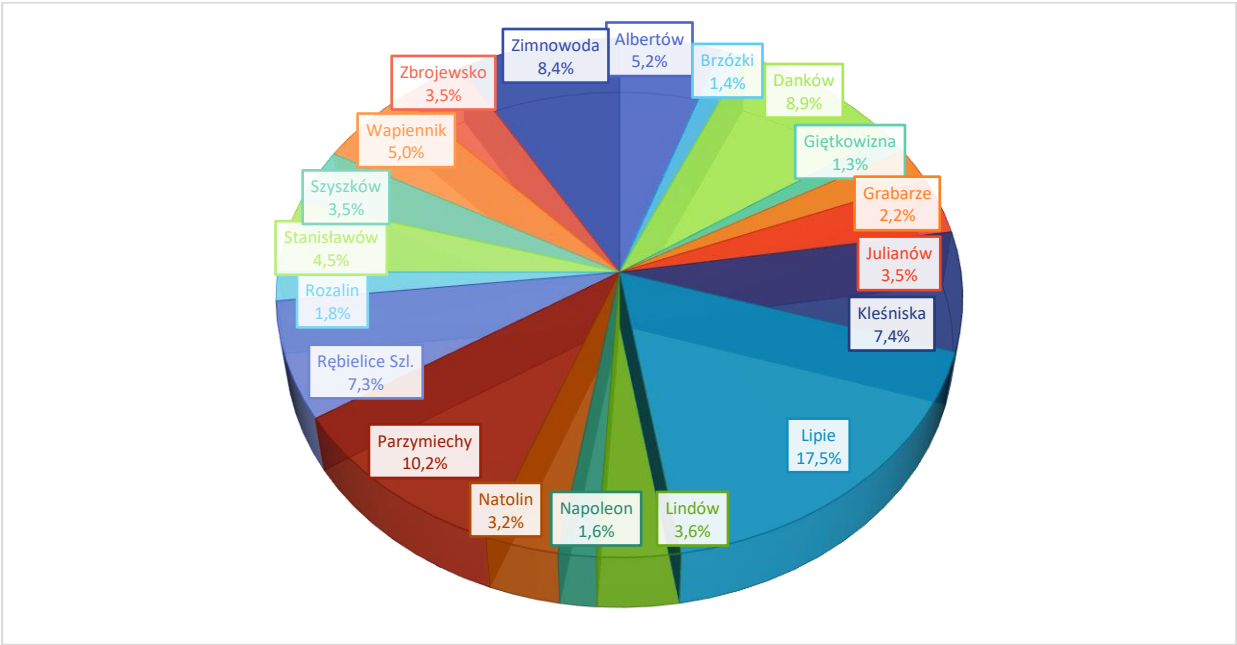

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lipie

Niekorzystne trendy demograficzne w zakresie depopulacji wynikają przede wszystkim z **ujemnego przyrostu naturalnego.** W ostatnim dziesięcioleciu, za wyjątkiem 2015 roku, **liczba zgonów ogółem przewyższyła liczbę urodzeń żywych.**

Dla Gminy Lipie, wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców wynosi około -3,8 (według dostępnych danych GUS za 2019 rok) **i jest znacznie niższy od danych regionalnych, w porównaniu: średnia wartość dla województwa śląskiego: wynosi -2,5, a dla powiatu kłobuckiego: -1,6.**

Tabela 3. Ruch naturalny wg płci w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Urodzenia żywe	55	69	61	63	55	53	56	61	49
Zgony	71	92	88	62	71	84	73	85	73
Przyrost naturalny	-16	-23	-27	1	-16	-31	-17	-24	-24
WSKAŹNIKI									
zgony ogółem na 100 tys. osób	1096,0	1418,7	1364,8	962,3	1108,9	1323,9	1157,8	1355,2	1167,3
urodzenia żywe na 1000 ludności	8,49	10,64	9,46	9,78	8,59	8,35	8,88	9,73	7,83
zgony na 1000 ludności	10,96	14,19	13,65	9,62	11,09	13,24	11,58	13,55	11,67
przyrost naturalny na 1000 ludności	-2,47	-3,55	-4,19	0,16	-2,50	-4,89	-2,70	-3,83	-3,84

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Rysunek 6. Urodzenia żywe i zgony ogółem w Gminie Lipie w latach 2011-2019

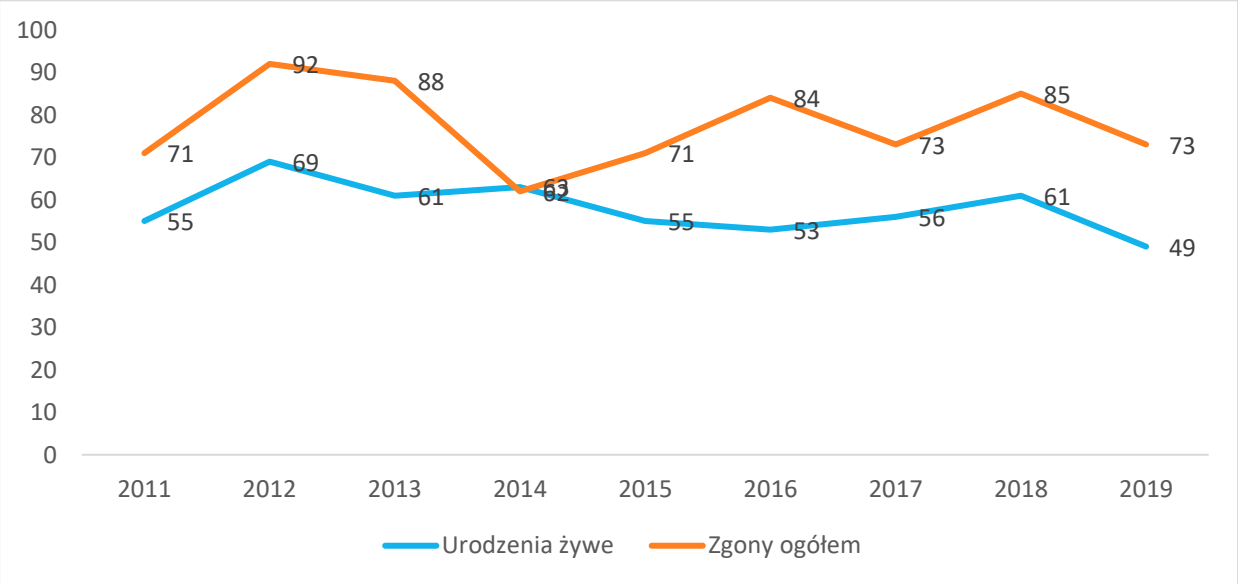

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Kolejnym czynnikiem wpływającym na depopulację w Gminie Lipie jest **ujemne saldo migracji**. Według danych GUS za 2019 rok, **saldo migracji ogółem na 1000 osób wynosiło w województwie śląskim około: -1, w powiecie kłobuckim: -1,7, natomiast w gminie: -5,9 i tak negatywny wynik plasuje gminę na jednej z najniższych pozycji w porównaniu z innymi gminami w regionie**.

Problem ten pogłębia się przede wszystkim w ostatnich 5-ciu latach.

Największy odpływ mieszkańców obserwuje się zwłaszcza w ruchu wewnętrznym, w wieku produkcyjnym, wśród kobiet, do miast. Przyczyny o charakterze ekonomicznym (zarobkowym) oraz skłonność do poprawy warunków życia należą do najczęstszych determinant, zważywszy na znaczne zróżnicowanie sytuacji ekonomicznej oraz podaż miejsc pracy w regionie śląskim oraz województwie łódzkim w aglomeracjach i większych ośrodkach miejskich.

Tabela 4. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów, w ruchu wewnętrznym i zagranicznym									
zameldowania w ruchu wewnętrznym ogółem	**58**	**72**	**50**	**53**	**37**	**26**	**51**	**53**	**43**
mężczyźni	23	34	27	27	19	14	25	23	17
kobiety	35	38	23	26	18	12	26	30	26
zameldowania z zagranicy ogółem	**1**	**1**	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**
mężczyźni	0	0	1	1	0	0	0	0	0
kobiety	1	1	0	0	0	0	0	0	1
wymeldowania w ruchu wewnętrznym ogółem	**49**	**66**	**61**	**60**	**65**	**59**	**71**	**61**	**81**
mężczyźni	21	37	25	28	28	26	32	29	35
kobiety	28	29	36	32	37	33	39	32	46
wymeldowania za granicę ogółem	0	1	1	2	0	0	4	2	0
mężczyźni	0	0	0	2	0	0	2	1	0
kobiety	0	1	1	0	0	0	2	1	0
saldo migracji wewnętrznych ogółem	9	6	-11	-7	-28	-33	-20	-8	-38
mężczyźni	2	-3	2	-1	-9	-12	-7	-6	-18
kobiety	7	9	-13	-6	-19	-21	-13	-2	-20
saldo migracji zagranicznych ogółem	1	0	0	-1	0	0	-4	-2	1
mężczyźni	0	0	1	-1	0	0	-2	-1	0
kobiety	1	0	-1	0	0	0	-2	-1	1
saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności ogółem	**1,4**	**0,9**	**-1,7**	**-1,1**	**-4,4**	**-5,2**	**-3,2**	**-1,3**	**-6,1**
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób ogółem	**0,15**	**0,00**	**0,00**	**-0,16**	**0,00**	**0,00**	**-0,63**	**-0,32**	**0,16**
saldo migracji ogółem na 1000 ludności ogółem	**1,54**	**0,93**	**-1,71**	**-1,24**	**0,00**	**-5,20**	**-3,81**	**-1,59**	**-5,92**
Migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś)									
zameldowania ogółem	**59**	**73**	**51**	**54**	**0**	**26**	**51**	**53**	**44**
mężczyźni	23	34	28	28	0	14	25	23	17
kobiety	36	39	23	26	0	12	26	30	27

Id: 3E4BE387-63B9-452F-84A8-95F6FDF87430. Podpisany

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zameldowania z miast ogółem	**33**	**25**	**26**	**17**	**26**	**14**	**30**	**28**	**16**
mężczyźni	14	10	14	7	13	5	12	11	7
kobiety	19	15	12	10	13	9	18	17	9
zameldowania ze wsi ogółem	25	47	24	36	11	12	21	25	27
mężczyźni	9	24	13	20	6	9	13	12	10
kobiety	16	23	11	16	5	3	8	13	17
wymeldowania ogółem	**49**	**67**	**62**	**62**	**0**	**59**	**75**	**63**	**81**
mężczyźni	21	37	25	30	0	26	34	30	35
kobiety	28	30	37	32	0	33	41	33	46
wymeldowania do miast ogółem	**28**	**27**	**39**	**26**	**38**	**27**	**37**	**37**	**48**
mężczyźni	13	14	15	10	17	13	19	19	23
kobiety	15	13	24	16	21	14	18	18	25
wymeldowania na wieś ogółem	**21**	**39**	**22**	**34**	**27**	**32**	**34**	**24**	**33**
mężczyźni	8	23	10	18	11	13	13	10	12
kobiety	13	16	12	16	16	19	21	14	21
wymeldowania za granicę ogółem	**0**	**1**	**1**	**2**	**0**	**0**	**4**	**-**	**-**
mężczyźni	0	0	0	2	0	0	2	-	-
kobiety	0	1	1	0	0	0	2	-	-
WSKAŹNIKI									
saldo migracji ogółem	**10**	**6**	**-11**	**-8**	**0**	**-33**	**-24**	**-10**	**-37**
saldo migracji na 1000 osób ogółem	**1,5**	**0,9**	**-1,7**	**-1,2**	**0,0**	**-5,2**	**-3,8**	**-1,6**	**-5,9**
saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności ogółem	**1,4**	**0,9**	**-1,7**	**-1,1**	**-4,4**	**-5,2**	**-3,2**	**-1,3**	**-6,1**
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób ogółem	**0,15**	**0,00**	**0,00**	**-0,16**	**0,00**	**0,00**	**0,63**	**0,32**	**0,16**
saldo migracji ogółem na 1000 ludności ogółem	**1,5**	**0,9**	**-1,7**	**-1,2**	**0,0**	**-5,2**	**-3,8**	**-1,6**	**-5,9**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Rysunek 7. Wskaźnik migracji ogółem na 1000 ludności w Gminie Lipie w latach 2011-2019

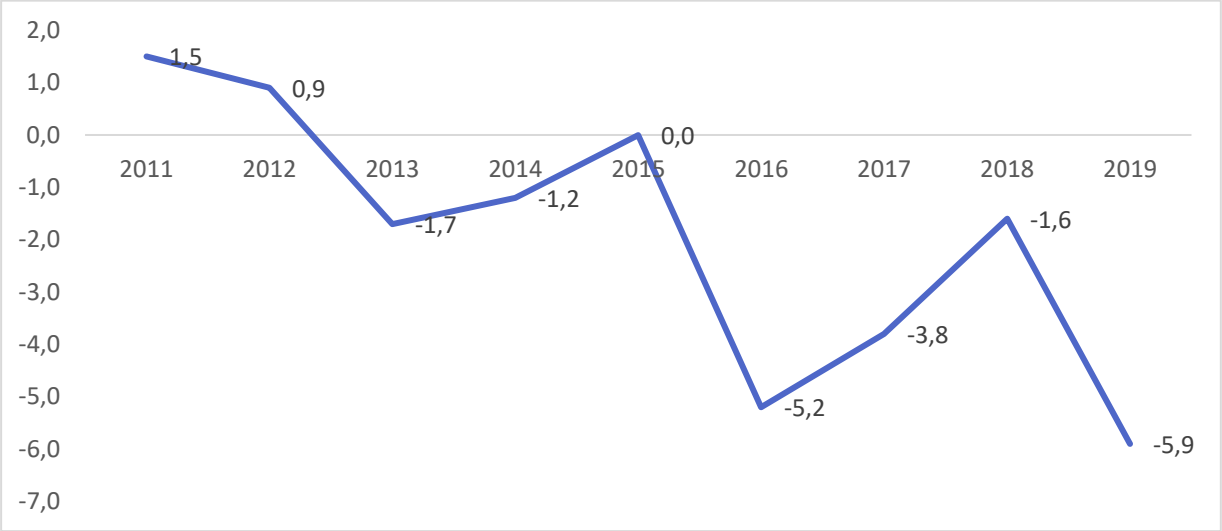

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Sytuację demograficzną oraz społeczną na obszarze gminy obrazuje również liczba zawieranych małżeństw. Według dostępnych danych za lata 2011-2019 **najwięcej małżeństw zawarto w 2014 i 2018 roku, tj. 6,4 na 1000 mieszkańców**.

Na koniec 2019 roku **wartość wskaźnika wyniosła: 4,6 i była niższa od przeciętnej wartości dla województwa śląskiego (4,8), a wyższa niż dla powiatu kłobuckiego (4,4).**

Tabela 5. Liczba zawieranych małżeństw w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Małżeństwa zawarte ogółem	40	37	39	41	23	25	25	40	29
Małżeństwa na 1000 ludności ogółem	6,2	5,7	6,0	6,4	3,6	3,9	4,0	6,4	4,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL

Biorąc pod uwagę, że w Polsce większość dzieci rodzi się w związkach małżeńskich, liczba zawieranych małżeństw istotnie wpływa na wskaźnik urodzeń w perspektywie kolejnych 2–3 lat. Jednocześnie wskaźnik pozwala m.in. na obserwację zmian w stylu życia społeczeństwa, a spadek liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności może wynikać m.in. z większej skłonności do życia w związkach nieformalnych, a w Gminie Lipie jest powiązany z problemem migracji ludzi młodych.

1.1.2. Struktura ludności, procesy starzenia się społeczeństwa

Na koniec 2019 roku struktura ludności według ekonomicznych grup wieku kształtowała się następująco: **udział osób w wieku przedprodukcyjnym: 16,1%, produkcyjnym: 61,7%, a poprodukcyjnym: 22,3%.**
W analizowanym okresie czasu **zmniejszyła się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym o 2,3 punkty procentowe i produkcyjnym o 1,6 pkt., natomiast wzrosła w wieku poprodukcyjnym o 4 punkty - co wskazuje na „starzenie się" społeczeństwa.**

Tabela 6. Struktura ludności – ekonomiczne grupy wieku w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem									
w wieku przedprodukcyjnym	18,4	18,3	17,6	17,1	16,7	16,5	16,2	16,0	16,1
w wieku produkcyjnym	63,3	63,3	64,0	63,6	63,4	63,2	63,2	62,7	61,7
w wieku poprodukcyjnym	18,3	18,4	18,4	19,3	19,9	20,3	20,6	21,2	22,3
WSKAŹNIKI obciążenia demograficznego									
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	58,0	58,0	56,3	57,3	57,7	58,2	58,3	59,4	62,1
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	99,6	100,4	104,9	112,5	119,3	122,5	127,5	132,4	138,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	29,0	29,0	28,8	30,4	31,4	32,0	32,7	33,9	36,1
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	21,8	21,9	21,9	22,9	23,5	24,1	24,8	25,4	27,5
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	15,3	15,4	15,3	16,1	16,4	16,8	17,2	17,5	18,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL

Niekorzystną tendencję demograficzną odzwierciedla również **odsetek osób w wieku powyżej 65 lat w społeczeństwie, który wzrósł z poziomu 15,3% w 2011 roku do 18,6% w 2019 roku.**
Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla Gminy Lipie wynosi: 62,1 i jest niższy w porównaniu ze średnią dla gmin powiatu kłobuckiego: 62,4 i województwa śląskiego: 67.

Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi kształtuje się następująco: **dla gminy: 27,5, powiatu: 26,6 oraz regionu: 29.**

Wskaźniki dla gminy wskazują na korzystniejszą strukturę ekonomiczną grup ludności - w porównaniu z innymi obszarami, a zwłaszcza ze średnimi danymi dla województwa śląskiego.

Rysunek 8. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Lipie w latach 2011-2019

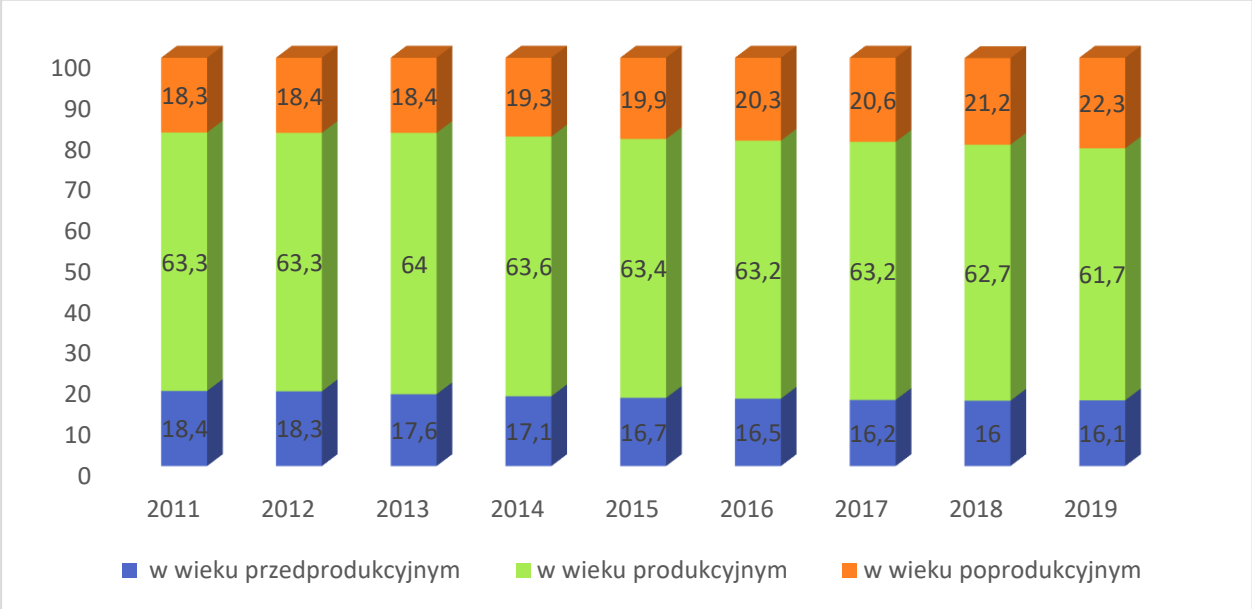

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL

W ostatnich latach można zaobserwować nasilający się **proces starzenia się społeczeństwa**. **Udział osób starszych w populacji mieszkańców gminy systematycznie rośnie**.

Na koniec 2020 roku (według danych Urzędu Gminy Lipie) **osoby starsze** (czyli osoby w wieku 60 lat i więcej - stosownie do uregulowań ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych) **stanowiły 26,2% ogółu mieszkańców**, **podczas gdy według danych GUS w 2011 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 21,2%.** Ponad 55% osób starszych stanowią kobiety.

Udział osób starszych w liczbie ludności gminy jest zbliżony do danych dla województwa śląskiego, które zamieszkiwało ponad 26% osób powyżej 60-roku życia i powiatu kłobuckiego, w którym ok. 25% populacji stanowiły osoby starsze.

W strukturze osób starszych dominują osoby względnie najmłodsze (w grupie wieku 60–64 lata – ponad 28%), udział pozostałych grup jest wraz ze wzrostem wieku niższy.

Wśród tej grupy część osób jest nieaktywna zawodowo, w związku z tym konieczne jest zachowanie odpowiedniej aktywności fizycznej i psychicznej, jak również, zagospodarowanie wolnego czasu.

Osoby powyżej 70 roku życia stanowią ponad 12% ogółu mieszkańców Gminy Lipie, w tym w wieku powyżej 80 lat – prawie 5% całej populacji.

Najstarsza grupa wiekowa ze względu na choroby, niesamodzielność lub niepełnosprawność, a także zagrożenie izolacją społeczną, często potrzebuje wsparcia i opieki.

Analizując dane w podziale na sołectwa, należy zauważyć, iż **największy odsetek osób powyżej 60 roku życia w stosunku do populacji występuje w Natolinie, Rozalinie i Zimnowodzie – około 30% ogółu liczby ludności.**

Tabela 7. Udział ludności powyżej 60 roku życia w liczbie ludności danego sołectwa w 2020 roku

Wyszczególnienie	Liczba osób	Udział osób w liczbie mieszkańców
Albertów	76	23,5%
Brzózki	23	27,4%
Danków	146	26,4%
Giętkowizna	13	16,7%
Grabarze	27	20,0%
Julianów	49	22,8%
Kleśniska	117	25,4%
Lipie	295	27,2%
Lindów	47	21,3%
Napoleon	26	25,7%
Natolin	66	33,7%
Parzymiechy	175	27,8%
Rębielice Szl.	123	27,3%
Rozalin	34	30,9%
Stanisławów	64	23,0%
Szyszków	54	25,0%
Wapiennik	71	22,8%
Zbrojewsko	57	26,1%
Zimnowoda	156	29,9%
Ogółem	**1619**	**26,2%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lipie

1.2. Edukacja i wychowanie

1.2.1. Sieć placówek oświatowych

Na terenie Gminy Lipie funkcjonują następujące **placówki oświatowe prowadzone przez samorząd gminny**, tj.:
- **Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lipiu**, o obszarze działania: Albertów, Chałków, Danków, Rozalin, Lipie, Troniny, Brzózki, Natolin, Zbrojewsko,
- **Zespół Szkolno-Przedszkolny w Parzymiechach**, dla dzieci zamieszkujących: Giętkowiznę, Grabarze, Kleśniska, Napoleon, Parzymiechy, Zimnowodę,
- **Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lindowie**, obejmujący miejscowości: Julianów, Lindów, Stanisławów i Wapiennik,
- **szkoła podstawowa (z oddziałem przedszkolnym) w Rębielicach Szlacheckich**, dla Szyszkowa i Rębielic Szlacheckich.
- **placówka opiekuńcza – Gminny Żłobek w Lipiu** (uruchomiony we wrześniu 2018 roku) zapewniający 20 miejsc.

1.2.2. Szkolnictwo podstawowe

W 4 szkołach podstawowych w roku szkolnym 2019/2020 funkcjonowało 39 oddziałów. W analizowanym okresie czasu ich liczba wzrosła przede wszystkim ze względu na reformę polskiego systemu oświaty oraz całkowite wygaszenie gimnazjów.

Tabela 8. Szkolnictwo podstawowe w Gminie Lipie w latach 2011-2020

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba szkół ogółem (w szt.)	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**
oddziały w szkołach (w szt.)	25	22	20	21	22	20	24	28	32	30
uczniowie (osoba)	362	324	308	343	370	332	386	443	448	445
Zatrudnieniu nauczyciele (w liczbie etatów)	33,44	32,99	29,63	34,44	32,40	32,51	36,42	44,00	59,54	56,1
liczba uczniów przypadająca na 1 oddział	14	15	15	16	17	17	16	16	14	15
Liczba uczniów przypadająca na 1 etat nauczycielski	11	10	10	10	11	10	11	10	8	8
Liczba etatów nauczycielskich przypadająca na 1 oddział	1,3	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6	1,5	1,6	1,9	1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, SIO, Urzędu Gminy Lipie

W 2020 roku **liczba uczniów przypadająca na 1 etat nauczycielski w Gminie Lipie wyniosła: średnio 8 osób, w województwie śląskim ponad 12, a w powiecie kłobuckim: 10 osób**. Natomiast **na 1 oddział przypadało odpowiednio w gminie: 1,9, w regionie: 1,4 oraz**

w powiecie: 1,5 etatu. Niższa wartość wskaźników od przeciętnej dla Śląska świadczy o **konieczności ponoszenia wyższych wydatków** z budżetu gminy na 1 ucznia, jednak z drugiej strony wskazuje na możliwość zwiększenia **efektywności nauczania** poprzez pełniejsze poznanie potrzeb oraz indywidualną pracę z uczniem.

Średnia liczba uczniów przypadająca na 1 oddział wyniosła prawie 15 osób. W latach 2011-2020, wskaźnik ten nieznacznie się wahał w granicach od 14 do 17 uczniów w oddziale klasowym.

W odniesieniu do przeciętnych wartości dla regionu i powiatu również nie zaobserwowano znacznych odchyleń. Średnia dla województwa śląskiego to ponad 17 osób na 1 oddział, natomiast wartość dla powiatu kłobuckiego porównywalna jest ze średnią dla Gminy Lipie.

Przeciętna liczba uczniów w oddziale klasowym jest jednym z najważniejszych wyznaczników jednostkowych kosztów nauczania, czyli wydatków oświatowych w przeliczeniu na jednego ucznia. Jednocześnie średnia wielkość oddziału charakteryzuje warunki pracy nauczycieli i bliskość kontaktów z uczniami. Mniejsze oddziały klasowe pozwalają na bardziej zindywidualizowane podejście. Wskaźnik dla gminy wyraża lokalne uwarunkowania związane z liczbą mieszkańców w wieku szkolnym i **korzystniejszą wartość przyjmuje w placówkach o większym zasięgu, tj. szkół w Lipiu i Parzymiechach, tj. ponad 17 uczniów przypadających na 1 oddział**. Natomiast w odniesieniu do danych dla **szkół w Lindowie i Rębielicach Szlacheckich wynosi on 11 osób**.

Tabela 9. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych na obszarze Gminy Lipie w 2020 roku

Wyszczególnienie	liczba oddziałów	liczba uczniów	Wskaźnik (liczba uczniów na 1 oddział)
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lipiu	10	177	18
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Parzymiechach	8	133	17
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lindowie	7	80	11
Szkoła podstawowa w Rębielicach Szlacheckich	5	55	11
Ogółem	**30**	**445**	**15**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, SIO, Urzędu Gminy Lipie

Kolejnym ważnym wskaźnikiem związanym z edukacją jest współczynnik skolaryzacji będący miarą powszechności nauczania - służący do oceny aktywności edukacyjnej ludności.

Skolaryzacja brutto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Według dostępnych danych za 2019 rok, średnia wartość współczynnika skolaryzacji na poziomie podstawowym dla województwa śląskiego wyniosła: 95,7%, dla powiatu kłobuckiego: 93,2%, natomiast dla Gminy Lipie ok. 92,8%.

W przypadku szkół podstawowych wartość współczynnika mniejsza niż 100% nie musi oznaczać, że nie wszystkie dzieci, które powinny spełniać obowiązek szkolny, go realizują.

W Gminie Lipie niższa wartość wskaźnika wynika z faktu, że część dzieci zameldowanych na jej obszarze, kształci się w placówkach na obszarze innych gmin, a zwłaszcza w Krzepicach, Kłobucku, czy Częstochowie. Na poziomie gimnazjalnym współczynnik skolaryzacji brutto w 2018 roku

osiągnął wskaźnik 110,42 i był wyższy w porównaniu z danymi dla województwa śląskiego, które odnotowało wartość 100,93.
Na poziomie gimnazjalnym współczynnik skolaryzacji brutto w 2018 roku osiągnął wskaźnik 110,42 i był wyższy w porównaniu z danymi dla województwa śląskiego, które odnotowało wartość 100,93.

Tabela 10. Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Lipie w latach 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Szkoła podstawowa	99,73	98,64	96,43	96,55	92,83	92,04	94,86	92,57	94,26	92,75
Gimnazjum	102,02	100,91	98,60	97,21	97,99	95,05	100,00	100,90	110,42	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poziom nauczania w szkołach na obszarze gminy obrazują wyniki egzaminów ogólnopolskich.
O dobrym poziomie nauczania w placówkach zlokalizowanych w Gminie Lipie, świadczą przede wszystkim wyniki egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego po raz pierwszy w 2019 roku. W tym roku średni wynik uczniów w Gminie Lipie z języka polskiego wyniósł: 70% - był wyższy od średniej dla województwa i stanowił jeden z najwyższych w powiecie kłobuckim (powiat: 64,80%, województwo: 64,12%), podobnie było w przypadku matematyki: 48,36% (powiat: 46,08%, województwo: 44,74%) oraz języka angielskiego: 58,98% (powiat: 56,07%, województwo: 60,23%). **W 2020 roku średnie wyniki uczniów z obszaru gminy również były wysokie**: z języka polskiego średnia dla gminy była najwyższa w powiecie i wyniosła: 67,55% (powiat: 62,19% województwo: 59,29%), z matematyki: 49,59% - wyższa niż średnia w powiecie i regionie (powiat: 46,88%, województwo: 45,67%), natomiast z języka angielskiego osiągnięto najlepszy wynik w powiecie i wyższy od regionu: 56,80% (powiat: 52,27%, województwo: 55,24%).

Tabela 11. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Lipie w latach 2019 -2020

Wyszczególnienie	2019			2020		
	Język polski	matematyka	Język angielski	Język polski	matematyka	Język angielski
Ogółem gmina	**70,00**	**48,36**	**58,98**	**67,55**	**49,59**	**56,80**
Szkoła podstawowa w Lipiu	69,00	48,45	62,09	65,89	50,42	60,58
Szkoła podstawowa w Parzymiechach	69,41	48,82	54,53	63,27	42,09	51,00
Szkoła podstawowa w Lindowie	74,00	47,13	59,88	79,00	43,75	52,75
Szkoła podstawowa w Rębielicach Szlacheckich	bd	bd	bd	65,33	68,50	60,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Jaworzno

1.2.3. Wychowanie przedszkolne

Wychowanie przedszkolne na obszarze Gminy Lipie realizowane jest w 3 zespołach szkolno-przedszkolnych oraz w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych – prowadzonych przez samorząd terytorialny. Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od 3 roku życia do osiągnięcia wieku szkolnego.

W 2019 roku: 8 oddziałów zapewniało 175 miejsc dla 171 uczęszczających dzieci.

Tabela 12. Wychowanie przedszkolne w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem liczba przedszkoli	5	4	4	4	4	4	4	4	4
oddziały	10	10	11	10	9	9	9	8	8
miejsca	179	179	205	185	199	195	200	175	175
dzieci	188	212	214	183	168	190	191	173	171
nauczyciele (w przeliczeniu na 1 etat)	11,90	13,05	12,41	9,96	9,81	10,39	11,74	11,34	11
Liczba dzieci przypadająca na 1 etat nauczycielski	**15,8**	**16,2**	**17,2**	**18,4**	**17,1**	**18,3**	**16,3**	**15,3**	**15,5**
WSKAŹNIKI									
odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, ogółem									
dzieci w wieku 3 - 5 lat	69,2	75,9	71,9	71,4	81,8	78,9	78,5	72,5	80,8
dzieci w wieku 3 - 6 lat	72,8	78,5	74,9	79,3	-	77,5	83,9	77,5	83,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Od 2011 roku, **liczba dzieci w przedszkolach ulegała znacznym wahaniom i zmalała na koniec okresu o 9%** - co związane jest zwłaszcza z problemem depopulacji oraz korzystaniem z placówek poza miejscem zamieszkania.

Liczba dzieci przypadająca na 1 etat nauczycielski w analizowanym okresie wahała się **od 15,3 w 2018 roku do 18,4 w 2014 roku**.

Na obszarze Gminy Lipie **ponad 80% dzieci objętych jest wychowaniem przedszkolnym**. W ostatnich 10 latach **wartość ta wzrosła o ponad 10 punktów procentowych**.

Rosnąca liczba dzieci w przedszkolach jest pozytywnym zjawiskiem, a na jej wartość wpływają przede wszystkim: możliwości finansowe rodziców, decyzja związana z ich powrotem do pracy, obowiązek wychowania przedszkolnego, jak również dostosowanie liczby miejsc dla dzieci do zapotrzebowania na obszarze gminy.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy jest porównywalny ze średnią wartością dla powiatu kłobuckiego, jednak jest niższy o około 10 punktów procentowych od średniej dla województwa śląskiego.

1.2.4. Opieka nad dziećmi do lat 3

Od września 2018 roku funkcjonuje żłobek gminny - pierwszy w historii Gminy Lipie - zapewniający opiekę przez 10 godzin dziennie i 11 miesięcy w roku w ramach dostępnych **20 miejsc**.

Zasady organizowania i funkcjonowania opieki nad najmłodszymi, minimalne standardy usług placówki i kwalifikacje osób sprawujących opiekę zostały określone dla placówki na podstawie Ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. Nr 45, poz.235).
Personel żłobka stanowi 5 opiekunów dziennych i dyrektor w wymiarze łącznym 5,25 etatów.
W 2020 roku odsetek dzieci objętych opieką w gminnym żłobku, który wyniósł: 12,4% - był wyższy od średniej dla województwa (11,5%) oraz znacznie wyższy od wskaźnika dla powiatu kłobuckiego (1,4%).

Tabela 13. Opieka nad dziećmi do lat 3 w Gminie Lipie w latach 2019-2020

Wyszczególnienie	2019	2020
żłobki	1	1
miejsca	20	20
dzieci przebywające w ciągu roku ogółem	21	30
dzieci w żłobkach wg stanu na dzień 31 XII	19	20
WSKAŹNIKI		
dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	114	124
miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	120	124
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w wieku do lat 3	**11,4**	**12,4**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.3. Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Lipie funkcjonują następujące **publiczne placówki podstawowej opieki zdrowotnej**:

- Gminny Ośrodek Zdrowia w Lipiu,

- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Parzymiechach,

- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Stanisławowie.

Placówki znajdują się z strukturze organizacyjnej **Zespołu Opieki Zdrowotnej w Kłobucku**, który prowadzi specjalistyczną opiekę ambulatoryjną oraz stacjonarną, w ramach **2 szpitali**.

W **Szpitalu Rejonowym w Kłobucku** funkcjonuje: Oddział Chorób Wewnętrznych z pododdziałem geriatrycznym - 30 łóżek, Oddział Geriatryczny - 20 łóżek, Izba Przyjęć i Ambulatorium Ogólne. Natomiast w **Szpitalu Rejonowym im. Dr Anki w Krzepicach**: Oddział Chorób Wewnętrznych z pododdziałem geriatrycznym - 30 łóżek, Oddział Geriatryczny - 20 łóżek, Izba Przyjęć, Ambulatorium Ogólne.

Pogotowie Ratunkowe w Kłobucku realizuje zadania z zakresu działalności Zespołów Wyjazdowych: Specjalistycznego i Podstawowego, stanowią część Państwowego Systemu Ratownictwa Medycznego w Polsce. Zespoły Wyjazdowe udzielają pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia, ofiarom wypadków komunikacyjnych, czy innych zdarzeń nagłych. Zespół Opieki Zdrowotnej w Kłobucku posiada 1 zespół specjalistyczny, w skład którego wchodzi lekarz oraz 2 ratowników medycznych lub pielęgniarki systemu oraz 2 zespoły podstawowe w składzie 2 ratowników medycznych lub pielęgniarki systemu.

Jednocześnie prowadzone są **2 praktyki lekarskie.**

Według dostępnych danych GUS, **każdego roku zmniejsza się liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielanych pacjentom w placówkach działających na terenie Gminy Lipie**, tj. z 22456 w 2011 roku do 18629 w 2019 roku, tj. **ok. 17%**.

Zmniejszająca się liczba porad może być zarówno związana z niekorzystną dostępnością usług świadczonych przez ochronę zdrowia, a z drugiej strony wynikać ze zjawiska depopulacji.

W 2019 roku liczba udzielonych porad POZ na 1 mieszkańca Gminy Lipie wynosiła: 3 szt., natomiast w powiecie kłobuckim: 3,9 szt., a województwie śląskim: 4,6 szt.

Kolejnymi kluczowymi wskaźnikami świadczącymi o dostępności usług opieki zdrowotnej jest liczba przychodni na 10 tys. ludności oraz liczba osób przypadająca na 1 przychodnię. Porównując dane, należy zauważyć, że **w 2019 roku na 10 tys. mieszkańców gminy i powiatu przypadało 5 przychodni, a województwa: 6 przychodni.**

Natomiast liczba osób przypadających na 1 przychodnię w gminie wynosiła 2075 mieszkańców, w powiecie: 2014 osób, a w województwie: 1615 osób.

Na obszarze Gminy Lipie działają 2 apteki i 1 punkt apteczny.

Na koniec 2019 roku na 1 aptekę ogólnodostępną przypadało: 3112 osób, w powiecie kłobuckim: 3181 osób, województwie śląskim: 3053 osoby.

Tabela 14. Ochrona zdrowia w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA									
przychodnie ogółem	4	4	3	4	4	4	4	4	3
praktyki lekarskie na wsi	2	2	2	2	2	2	2	2	2
przychodnie na 10 tys. ludności	6	6	5	6	6	6	6	6	5
Podstawowa opieka zdrowotna - porady									
porady ogółem	22456	22304	23115	22216	21776	20284	19577	19508	18629
APTEKI I PUNKTY APTECZNE									
Apteki	2	2	2	2	2	2	2	2	2
mgr farmacji	2	2	3	3	3	3	3	3	3
Apteki ogólnodostępne - wskaźniki									
ludność na aptekę ogólnodost.	3245	3231	3213	3211	3189	3170	3151	3143	3112

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Porównując **wskaźnik liczby ludności przypadającej na 1 łóżko w szpitalach ogólnych, w województwie śląskim osiągał on w 2019 roku wartość najniższą w kraju: 184 osoby/łóżko, a dla powiatu kłobuckiego, aż 705 osób/łóżko**.

Powyższe wskaźniki wskazują na **niekorzystną sytuację w zakresie dostępności opieki zdrowotnej** na obszarze Gminy Lipie – zwłaszcza w porównaniu ze średnimi danymi dla regionu.

W miejscowości Parzymiechy od 1963 roku funkcjonuje **NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień**, który specjalizuje się w terapii dla osób, których problemem jest: nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu, leków i innych substancji psychoaktywnych, uzależnienie od hazardu. Usługi świadczone są w ramach kontraktu z NFZ lub komercyjne w ramach opieki stacjonarnej, ambulatoryjnej, terapii, czy poradnictwa.

Od 2018 roku w Gminie Lipie realizowany jest **program profilaktyki zdrowotnej, w tym: trzyletni gminny program szczepień ochronnych „Przeciw grypie 65+”,** który uzyskał pozytywną opinię Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji w Warszawie (opinia Prezesa nr 103/2018 z dnia 12 czerwca 2018 roku). Zgodnie z Raportem końcowym z realizacji programu gmina sfinansowała w kwocie: 19360 zł szczepionki, którymi zaszczepiono 484 osoby.

Pozostałe programy zostały opisane w kolejnym rozdziale dotyczącym polityki społecznej.

Na obszarze Gminy Lipie **nie działa żaden dom pomocy społecznej oraz inny dom opieki lub dom seniora** wpisany do rejestru pn.: „Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku prowadzonym w ramach działalności statutowej lub gospodarczej, prowadzonego przez Wojewodę Śląskiego”.

Id: 3E4BE387-63B9-452F-84A8-95F6FDF87430. Podpisany

1.4. Polityka społeczna oraz problemy osób i rodzin objętych pomocą społeczną

Instytucją polityki społecznej jest pomoc społeczna mająca na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. W ramach pomocy wspierane są osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług.

System świadczeń wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej to osoby, które nie są w stanie same pokonać trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, i które korzystają ze świadczeń pomocy społecznej, tj.:

- świadczenia pieniężne (są to głównie zasiłki stałe, okresowe, celowe i specjalne celowe, a także pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie),
- świadczenia niepieniężne (jest to pomoc między innymi w formie: schronienia, posiłku, ubrania, usług opiekuńczych, pracy socjalnej, pobytu i usług w domu pomocy społecznej, sprawienia pogrzebu, opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne, poradnictwa specjalistycznego w szczególności prawnego, psychologicznego, pedagogicznego.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej – to zbiorowość gospodarstw domowych, które otrzymały pomoc finansową, rzeczową lub w formie usług za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Jest to również zbiorowość wszystkich członków tych gospodarstw, bez względu na rodzaj świadczenia oraz kto je otrzymał. Pojęcie to stosuje się zamiennie z określeniem korzystający z pomocy społecznej. Wynika to z tego, że przy rozpatrywaniu wniosków o pomoc społeczną analizowana jest sytuacja materialna wszystkich członków gospodarstwa domowego osoby składającej wniosek. Beneficjenci świadczeń rodzinnych – są to rodziny, które pobierają świadczenia na dzieci pozostające na utrzymaniu oraz osoby pełnoletnie uprawnione do świadczeń na siebie, a także zbiorowość dzieci, na które były wypłacane zasiłki rodzinne. Do świadczeń rodzinnych należą:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy:
- świadczenie rodzicielskie.

Jednostką organizacyjną świadczącą pomoc społeczną na terenie Gminy Lipie jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

1.4.1. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej

W 2020 roku w Gminie Lipie liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS na podstawie wydanych decyzji wyniosła 115 osób, co stanowiło prawie 2% mieszkańców gminy. W stosunku do 2015 roku liczba korzystających zmniejszyła się ponad 40%.
Liczba osób korzystających w gminie jest nieco niższa od przeciętnej wartości dla gmin powiatu kłobuckiego (126 osób) oraz znacznie niższa od średniej dla regionu (538 osób).

Tabela 15. Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS na podstawie wydanych decyzji w Gminie Lipie, powiecie kłobuckim i województwie śląskim w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Lipie	196	196	189	151	137	115
powiat kłobucki (średnia)	294	254	199	162	141	126
województwo śląskie (średnia)	947	849	741	655	597	538

Źródło: opracowanie własne na podstawie GOPS w Lipiu: „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2020r."

Rysunek 9. Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS na podstawie wydanych decyzji w Gminie Lipie, powiecie kłobuckim i województwie śląskim w latach 2016-2020

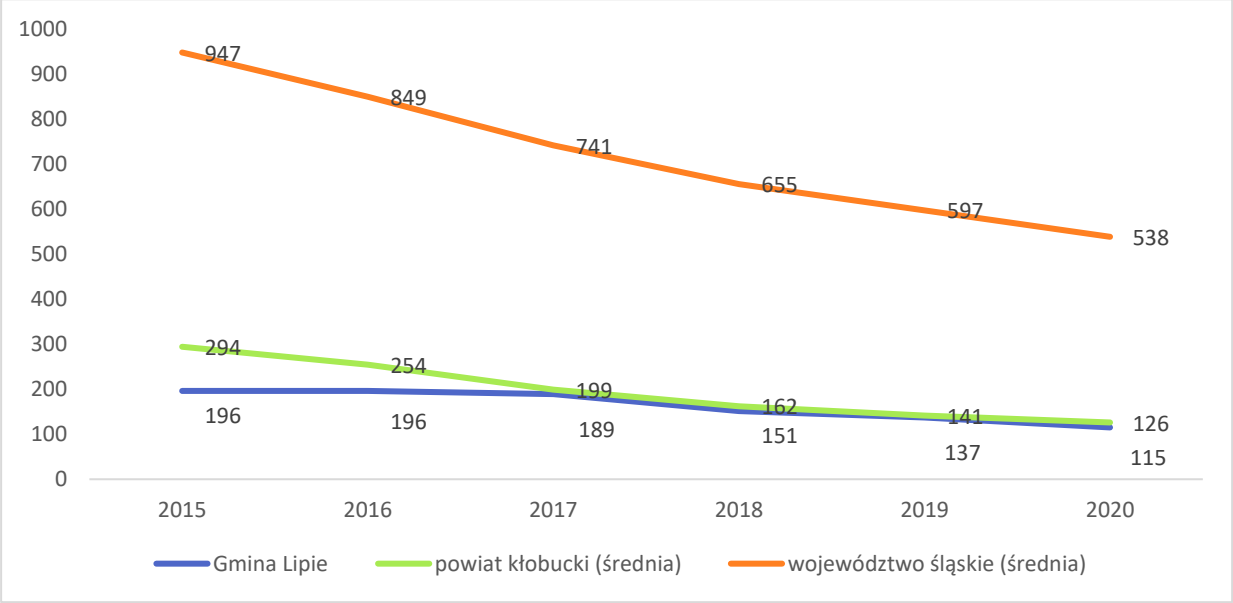

Źródło: opracowanie własne na podstawie GOPS w Lipiu: „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2020r."

Malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest zjawiskiem korzystnym, bowiem generuje zmniejszenie kosztów związanych z opieką nad osobami będącymi w trudnej sytuacji życiowej. Należy jednak zwrócić uwagę, że zmiany w liczbie tych osób mogą wynikać ze zmian przepisów prawnych, dzięki którym większa lub mniejsza grupa osób może uzyskiwać uprawnienia do otrzymywania odpowiednich świadczeń. Istotne zmiany w danych niekoniecznie zatem oznaczają nagłą poprawę lub pogorszenie sytuacji życiowej społeczeństwa.

W latach 2019 – 2020 według danych GOPS: **zmalała o ok. 16% liczba osób**, którym przyznano świadczenie i na koniec 2020 roku wyniosła: 115 osób. Liczba gospodarstw domowych objętych pomocą stanowiła: 91 rodzin, a liczba osób w rodzinach: 238 osób.
Wszystkie świadczenia przyznane zostały w ramach zadań własnych, z czego ok. **55% były świadczeniami niepieniężnymi**.
Praca socjalna każdego roku udzielana jest ponad 110 rodzinom w tym ok. 240 osobom w rodzinach.

Tabela 16. Rzeczywista liczba osób i rodzin objęta pomocą społeczną w latach 2019-2020

Wyszczególnienie	2019			2020		
	liczba osób, którym przyznano świadcze-nie	liczba rodzin	liczba osób w rodzi-nach	liczba osób, którym przyznano świadcze-nie	liczba rodzin	liczba osób w rodzi-nach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ogółem, w tym:	**137**	**106**	**245**	**115**	**91**	**238**
świadczenia pieniężne	66	64	135	55	55	137
świadczenia niepieniężne	75	55	154	63	49	141
w tym:						
świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	0	0	0	0	0	0
świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	137	106	245	115	91	238
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej ogółem, w tym:		**111**	**240**		**118**	**245**
wyłącznie w postaci pracy socjalnej		16	33		50	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu

Z wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej przesłanek, które stanowią podstawę udzielenia pomocy społecznej, **w Gminie Lipie w ostatnich latach najczęściej występowały:**

- **długotrwała lub ciężka choroba – ponad 25% ogółu liczby rodzin, którym przyznano świadczenie,**
- **ubóstwo – 21,1%,**
- **niepełnosprawność – prawie 20%,**
- **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych) – około 12%,**
- **bezrobocie – około 12%.**

Tabela 17. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018			2019			2020		
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	udział powodów przyznania pomocy w %	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	udział powodów przyznania pomocy w %	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	udział powodów przyznania pomocy w %
Ubóstwo	65	165	**22,2%**	53	109	**21,1%**	41	91	**21,1%**
Sieroctwo	4	4	**1,4%**	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**
Bezdomność	1	1	**0,3%**	1	1	**0,4%**	1	1	**0,5%**
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	10	41	**3,4%**	6	29	**2,4%**	8	39	**4,1%**
potrzeba ochrony wielodzietności	*0*	*0*	*0,0%*	*0*	*0*	*0,0%*	*3*	*15*	*1,5%*
Bezrobocie	33	89	**11,3%**	26	65	**10,4%**	23	64	**11,9%**
Niepełnosprawność	55	126	**18,8%**	50	111	**19,9%**	34	64	**17,5%**
Długotrwała lub ciężka choroba	73	145	**24,9%**	68	143	**27,1%**	50	107	**25,8%**
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospod. domowego, w tym:	38	117	**13,0%**	32	90	**12,7%**	23	74	**11,9%**
rodziny niepełne	*19*	*65*	*6,5%*	*12*	*40*	*4,8%*	*11*	*33*	*5,7%*
rodziny wielodzietne	*9*	*50*	*3,1%*	*8*	*41*	*3,2%*	*5*	*25*	*2,6%*
Przemoc w rodzinie	1	4	**0,3%**	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**
Potrzeba ochrony handlu ludźmi	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**
Alkoholizm	12	26	**4,1%**	14	24	**5,6%**	13	31	**6,7%**
Narkomania	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	**0,3%**	1	1	**0,4%**	0	0	**0,0%**
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy (…)	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**
Zdarzenie losowe	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**	1	2	**0,5%**
Sytuacja kryzysowa	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**	0	0	**0,0%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu

Rysunek 10. Liczba rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano pomoc społeczną w podziale na powody w 2020 roku

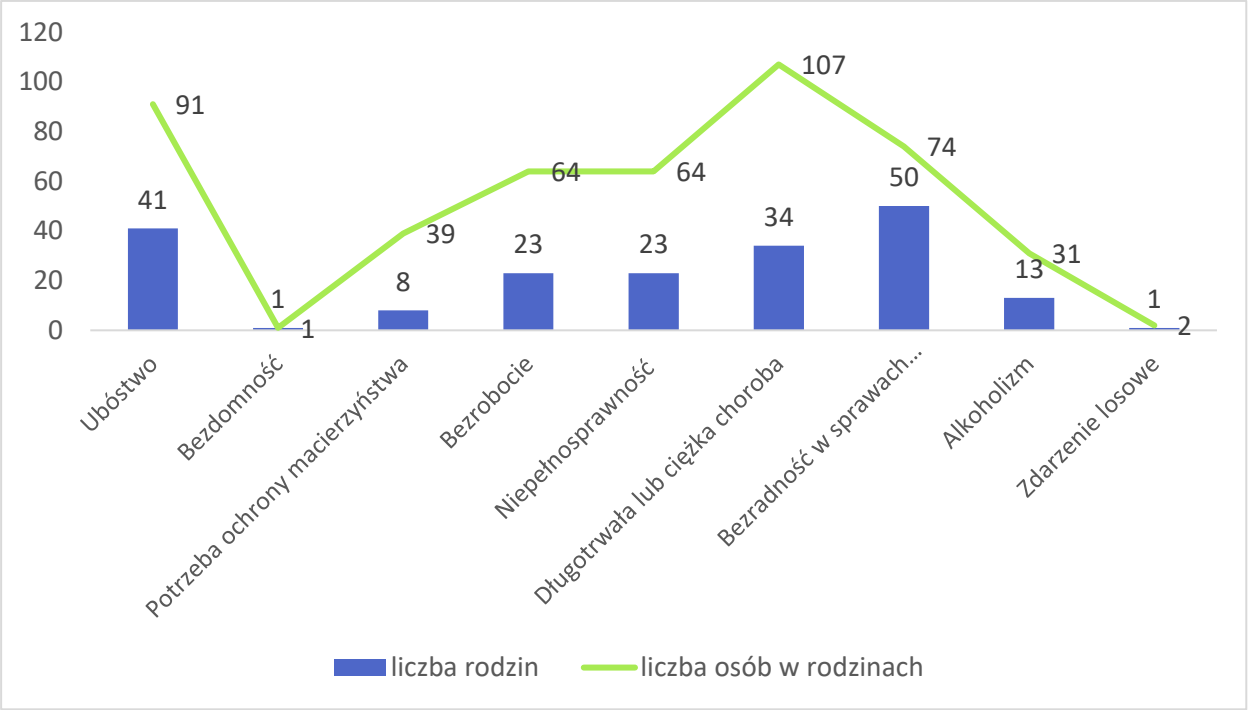

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu

W 2020 roku, w ramach różnych form pomocy, najwięcej mieszkańców skorzystało z programu „Paczka Bożonarodzeniowa dla seniorów 80+": 284 osoby, następnie z pomocy w zakresie dożywiania: 44 dzieci w ramach 21 rodzin, zasiłków celowych 37 rodzin oraz z paczek dla dzieci niepełnosprawnych: 33 osoby.

Tabela 18. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w podziale na różne formy w 2020 roku

Rodzaj pomocy	Liczba rodzin/osób objętych pomocą
Liczba osób przebywających w DPS	6 osób
Procedura Niebieskiej Karty	9 rodzin
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane od zasiłków stałych	18 osób
Zasiłki celowe	37 rodzin
Zasiłki okresowe	17 osób
Zasiłki stałe	18 osób
Usługi opiekuńcze	15 osób
Paczka Bożonarodzeniowa dla seniorów 80+	284 osoby
Paczki dla dzieci niepełnosprawnych	33 osoby
Pomoc w zakresie dożywiania	21 rodzin/44 dzieci/

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu

1.4.2. Problem związany z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą

Największą grupę korzystających z pomocy społecznej stanowią **osoby długotrwale chore oraz niepełnosprawne**, **tj. łącznie około 45% ogółu korzystających z pomocy społecznej w 2020 roku.** Problem ten może się nasilać z uwagi na zmieniającą się strukturę ludności na obszarze gminy, a zwłaszcza wzrost liczby i udziału osób starszych – co opisano w punkcie*: Liczba ludności, przyrost naturalny i migracje.*

Niepełnosprawność człowieka uważana jest za szczególnie istotny problem społeczny. Mówiąc o osobach niepełnosprawnych mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, komisje lekarskie ZUS czy KRUS.

Definicja stosowana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) przyjmuje, że do kategorii osób niepełnosprawnych zaliczają się osoby z długotrwałą obniżoną sprawnością fizyczną, umysłową, intelektualną lub sensoryczną, która w interakcji z różnymi barierami może ograniczać ich pełne i efektywne uczestnictwo w życiu społecznym na równych zasadach z innymi obywatelami.

W zależności od typu schorzenia można mówić o wielu rodzajach niepełnosprawności

Osoby niepełnosprawne z obszaru Gminy Lipie mogą korzystać z pomocy **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie**. Pomoc ta polega przede wszystkim na:

- wyrabianiu zaradności osobistej i pobudzaniu aktywności społecznej,
- wyrabianiu umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- likwidacji barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych w komunikowaniu się i w dostępie do informacji,
- kształtowaniu w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Osoby te mogą również uczęszczać na warsztaty terapii zajęciowej i skorzystać z terapii zajęciowej indywidualnej i grupowej.

Zidentyfikowane problemy tej grupy społecznej wiążą się przede wszystkim z ograniczonymi możliwościami zakupu lekarstw, protez, sprzętu umożliwiającego samoobsługę oraz pokrycie kosztów koniecznej rehabilitacji.

Osoby niepełnosprawne psychicznie postrzegane są przez mieszkańców jako osoby nieprzewidywalne, a co za tym idzie również niebezpieczne.

Następnym problemem jaki dotyka osoby niepełnosprawne jest występowanie wśród nich **zjawiska bezrobocia**, przede wszystkim ze względu na:

- niskie wykształcenie i kwalifikacje (największa liczba niepełnosprawnych bezrobotnych posiada wykształcenie podstawowe i zasadnicze zawodowe),
- niedobór stanowisk pracy dla osób z niektórymi schorzeniami (brak zakładów pracy chronionej),
- niższa atrakcyjność na rynku pracy.

Dane GUS wskazują, że obecność w gospodarstwie domowym osoby niepełnosprawnej lub chorej jest czynnikiem zwiększającym **ryzyko zagrożenia ubóstwem** ponieważ prowadzi do pogorszenia kondycji finansowej rodziny ze względu na konieczność zapewnienia opieki, czy zwiększone wydatki na leczenie i rehabilitację. Są to zazwyczaj osoby w wieku powyżej

60 roku życia oraz bierne zawodowo, które wymagają opieki, zwłaszcza ze strony jednego z członków rodziny.
Jednocześnie osoby wymagające całodobowej opieki, których stan zdrowia uniemożliwia zapewnienie niezbędnej pomocy w miejscu zamieszkania, i które nie mogą liczyć na pomoc rodziny, powinny mieć możliwość korzystania z usług placówek opieki całodobowej, np. rodzinnych domów pomocy czy też domów pomocy społecznej. **Na obszarze Gminy Lipie nie występują placówki opieki całodobowej.**
Dużym problemem są także **bariery architektoniczne** w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej lub starszej, jak i w budynkach użyteczności publicznej. Problemy związane z dostępnością nie tylko utrudniają, ale niekiedy wręcz uniemożliwiają komunikowanie społeczne i uczestnictwo w normalnym życiu.
Istnieje konieczność dostosowania usług społecznych i wsparcia do potrzeb osób dotkniętych chorobą i niepełnosprawnością (np. dom pomocy społecznej, specjalistyczne usługi opiekuńcze, czy rehabilitacyjne). Rośnie także potrzeba wsparcia dla osób, które opiekują się osobami zależnymi ze względu na stan zdrowia (np. pomoc wytchnieniowa).

1.4.3. Problem ubóstwa i bezrobocia

Kolejnym problemem jest utrzymujące się **ubóstwo, które stanowi 21,1% ogółu powodów przyznania pomocy z GOPS.**
Zasięg problemu jest zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdują się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim w gospodarstwach, których podstawę stanowią świadczenia społeczne inne niż renty i emerytury. Bardziej niż przeciętnie narażeni na ubóstwo są członkowie gospodarstw utrzymujących się głównie z rent oraz gospodarstw domowych rolników.
Grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem skrajnym stanowią **rodziny wielodzietne**. Do czynników zwiększających zagrożenie ubóstwem należy także zaliczyć **obecność osoby niepełnosprawnej lub chorej w gospodarstwie domowym**. Często problemem tym dotknięte są **osoby starsze z niskim poziomem emerytury lub renty.**
Jednocześnie na obszarach wiejskich zasięg ubóstwa jest ponad dwukrotnie większy niż w miastach.
Niskie dochody uniemożliwiają wielu rodzinom regulowanie opłat za mieszkanie bądź media. Oszczędzanie pieniędzy często dotyczy podstawowych usług, w tym pomocy lekarskiej - co z kolei prowadzi w niektórych przypadkach do utraty lub pogorszenie się stanu zdrowia – zwłaszcza w grupie osób przewlekle chorych i starszych.
Ubóstwo i niski poziom dochodów negatywnie wpływa na możliwość dostępu do edukacji i często jest jedną z najważniejszych barier w rozwoju młodych ludzi. Ponadto w wielu wypadkach skutkuje wycofaniem się z udziału w życiu społecznym i kulturalnym oraz ograniczeniem dostępu do wypoczynku.
Z występowaniem ubóstwa związane jest również **bezrobocie**, **które stanowi prawie 12% ogółu powodów przyznania wsparcia** GOPS - zostało szerzej opisane w rozdziale: *Bezrobocie.*

Problem bezrobocia wynika również z konieczności sprawowania opieki nad zależnym członkiem rodziny (w tym: osobą starszą), a w konsekwencji dezaktywizacją zawodową i społeczną opiekuna, ponieważ do obowiązkowych usług świadczonych przez GOPS nie kwalifikują się te, które polegają na zapewnieniu kontaktu osoby samotnej z otoczeniem.
Znaczna część osób pozostających bez pracy lub o niskich dochodach ma problemy z uzależnieniem od alkoholu. Powoduje to, iż osoby te trudno jest zaktywizować zawodowo, ale także społecznie. Konieczne jest w tym przypadku podjęcie systemowych rozwiązań w zakresie działań reintegracyjnych, czy zapewnienie pomocy psychologicznej i terapeutycznej, dla dzieci i młodzieży oraz całych rodzin.
Ubóstwo może prowadzić do innych zaburzeń, a w konsekwencji do wykluczenia społecznego oraz nieprawidłowych zjawisk społecznych.

1.4.4. Problemy w rodzinach

Na obszarze Gminy Lipie występują również inne problemy w rodzinach. **Ze wsparcia GOPS w prowadzeniu gospodarstwa domowego i w sprawach opiekuńczo-wychowawczych korzystało w 2019 r.: 12%, a w celu potrzeby ochrony macierzyństwa: 4% ogółu odbiorców.**
Najczęściej problem ten łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, czy zawodowych. Skutkiem bezradności są zachowania agresywne, czy patologiczne.
Problem jest często skorelowany ze zjawiskiem alkoholizmu, złymi warunkami socjalno – bytowymi, przemocą w rodzinie, nieporadnością życiową, rozwodem lub śmiercią rodzica, czy nieodpowiednią opieką nad dziećmi. W konsekwencji prowadzi do zaniedbywania nauki i niedostatecznego poziomu wykształcenia, demoralizacji oraz przestępczości.
Brak specjalistycznego wsparcia powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością odebrania dzieci ze środowiska i umieszczenia w pieczy zastępczej.
Dodatkowo problem w rodzinach może stać się przyczyną bezrobocia, zwłaszcza wśród kobiet, w tym matek samotnie wychowujących dzieci, a w konsekwencji ubóstwa.
Koniecznym staje się wdrożenie działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji - realizowane są w ramach **gminnego programu wspierania rodziny**.
Podstawowym założeniem programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
Realizowane w ramach programu zadania mające na celu przywrócenie rodzinom zdolności do wypełniania swoich ról poprzez pracę z rodziną i zapewnienie opieki i pomocy w wychowywaniu dzieci, koncentrować się powinny nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie również w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, np. w ramach pieczy zastępczej. Ma to na celu pomoc w odzyskaniu przez rodziców funkcji opiekuńczych tj. umożliwienie dziecku powrotu do środowiska rodzinnego.
Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipiu świadczą **pracę socjalną** na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w środowisku lokalnym, które polegają m.in. na:
- udzielaniu informacji i poradnictwa,

- koordynowaniu działań klientów, motywowaniu do zmian mających na celu poprawę sytuacji bytowej i zdrowotnej osób i rodzin,
- rozpropagowywaniu informacji o kursach bezpłatnych organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy, informowaniu i przekazywaniu aktualnych ofert pracy dla podopiecznych, mobilizowaniu osób bezrobotnych do poszukiwania pracy,
- pomocy w pisaniu pism i pośredniczeniu w sprawach dotyczących wyjaśnienia sytuacji klientów,
- pomocy w umawianiu wizyt lekarskich,
- uczestniczeniu w sprawach sądowych w charakterze wnioskodawców lub świadków,
- współpracy z Policją, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnym Punktem Wspierania Rodziny, kuratorami sądowymi i społecznymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa osób i rodzin, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz w sytuacji zagrożenia dobra i bezpieczeństwa dzieci,
- pracy w Zespole Interdyscyplinarnym m.in. monitoring rodziny w miejscu zamieszkania.

Zgodnie z danymi GOPS **liczba rodzin objętych pracą socjalną na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w środowisku lokalnym na koniec 2020 roku wyniosła 118, a w latach 2018-2020 ulegała nieznacznym wahaniom.**

W gminie działa wyłącznie 1 asystent rodziny, który zapewniał pomoc 4 rodzinom w 2020 roku i 3 w latach wcześniejszych.

Tabela 19. Praca z rodziną i asystentura prowadzona przez GOPS w Lipiu w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin objętych pracą socjalna na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w środowisku lokalnym	123	111	118
Liczba asystentów rodziny w gminie	1	1	1
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	3	3	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu

Od 1 lipca 2020 działa **Gminny Punkt Wsparcia Rodziny**. Stworzenie w gminie efektywnego systemu pomocy dla osób i rodzin znajdujących się w kryzysie, w szczególności tych, które zmagają się z problemem uzależnienia, współuzależnienia, przemocy, problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz innymi to kolejne zadanie, które do realizacji jako priorytetowe wyznaczyła Gmina Lipie. Zadanie realizowane ze środków własnych gminy.

Do zadań Gminnego Punktu Wsparcia Rodziny należy w szczególności:

- prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie,
- udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad psychologicznych w sprawach uzależnień, przemocy, problemów wychowawczych oraz innych mających wpływ na wystąpienie dysfunkcji w rodzinie,
- motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego oraz psychoterapii w Zakładzie Lecznictwa Odwykowego,
- motywowanie osób współuzależnionych do ewentualnego podjęcia psychoterapii,

- udzielanie wsparcia osobom dotkniętym przemocą domową i stosującym przemoc domową, motywowanie ofiar i sprawców do udziału w programie korekcyjnym lub terapii,
- udzielanie wsparcia osobom po zakończonej psychoterapii poprzez rozmowy podtrzymujące lub udział w grupach wsparcia,
- zaplanowanie pomocy psychologicznej dla rodziców zmagających się z problemami wychowawczymi i ich dzieci,
- inicjowanie interwencji w przypadku rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie poprzez udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania
- pomocy w celu powstrzymania przemocy,
- udostępnienie i przekazywanie aktualnych informacji o miejscach specjalistycznej pomocy zlokalizowanych poza terenem gminy,
- współdziałanie z innymi podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2020 roku do Punktu Wsparcia Rodziny wpłynęły 33 wnioski o przeprowadzenie konsultacji. Udzielono 102 porad, w tym 26 z psychologiem, 45 z psychologiem dziecięcym i 31 ze specjalistą terapii uzależnień.

Kolejną formą wsparcia jest **dożywianie dzieci w szkołach** w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 **.** W latach 2018-2020 zmalała o prawie połowę liczba korzystających dzieci z 62 do 39 osób, jak również liczba wydanych posiłków. Może się to wiązać z prowadzeniem lekcji w sposób zdalny. Z programu osłonowego korzysta około 15% dzieci objętych dożywianiem.

Tabela 20. Liczba i koszt sfinansowanych posiłków w szkołach dla dzieci w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018		2019		2020	
	(osoby/ sztuki)	w zł	(osoby/ sztuki)	w zł	(osoby/ sztuk)	w zł
Liczba korzystających dzieci	62		53		39	
z programu osłonowego	*13*		*8*		*5*	
Liczba posiłków	8.386	33.212,00	5.369	26.889,54	2012	12.669,20
z programu osłonowego	*1.434*	*5.684,00*	*543*	2.555,50	*165*	*976,00*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu

1.4.5. Przemoc domowa

Z problemami w rodzinach powiązane jest również **zjawisko przemocy domowej**. Oszacowanie występowania tego zjawiska możliwe jest między innymi dzięki prowadzonej procedurze **„Niebieskie Karty"**. Procedura ta jest prowadzona w ujawnionych przypadkach przemocy w rodzinie, jak również w przypadkach, w których istnieje uzasadnione podejrzenie, występowania przemocy.

Problemem przemocy domowej w gminie Lipie zajmuje się powołany w 2011 r. **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**.

Kierownik GOPS w ramach sprawowania funkcji Przewodniczącego Zespołu koordynuje jego działania oraz działania grup roboczych w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty" w Gminie Lipie. Posiedzenia Zespołu odbywają się nie rzadziej niż raz na 3 miesiące. Zespół powołuje grupy robocze w celu pomocy i pracy z konkretną rodziną, w której występuje domniemane podejrzenie stosowania przemocy domowej, w zależności od potrzeb.

„Niebieskie Karty": sporządzane są przez przedstawicieli Policji, pracowników GOPS w Lipiu, przedstawicieli oświaty , ochrony zdrowia oraz przez członków GKRPA w Lipiu, w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie.

W 2020 roku do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 11 ,,Niebieskich Kart", które obejmowały 9 rodzin. W ciągu ostatnich 3 lat ich liczba zmalała ponad dwukrotnie. Pomimo zmniejszenia się liczby zrealizowanych procedur to nadal istotny jest problem przemocy w rodzinie. W ostatnich 3 latach wszczęto łącznie 11 postępowań przeciwko rodzinie i opiece za znęcanie – zgodnie z danymi Komendy Powiatowej Policji w Kłobucku.

Średnia liczba wydanych kart dla powiatu kłobuckiego w 2020 rok wyniosła 161 sztuk, tj. 1,9 sztuk na 1000 mieszkańców – podobnie ich liczba kształtowała się w Gminie Lipie i wyniosła 1,8 sztuk.

Tabela 21. Ilość zrealizowanych procedur „Niebieskich Kart" i liczba rodzin oraz wszczęte postępowania przeciwko rodzinie i opiece za znęcanie w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Ilość „Niebieskich kart"	**26**	**16**	**11**
Liczba rodzin objętych „Niebieską Kartą"	18	13	9
Postępowania wszczęte przeciwko rodzinie i opiece - znęcanie	**5**	**4**	**2**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu oraz Komendy Powiatowej Policji w Kłobucku

W związku ze zdiagnozowanym problemem koniecznym staje się podjęcie skoordynowanych i zinterdyscyplinowanych działań, mających na celu zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowanie i wspieranie zadań, które posłużą podnoszeniu świadomości lokalnej społeczności w zakresie przyczyn, jak i skutków stosowania przemocy w rodzinie.

W celu efektywnego, jak również zintegrowanego działania przeciw przemocy w rodzinie, a co za tym idzie zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu rodzinnym i społecznym, Gmina Lipie wdraża **gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie**.

Program zawiera podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, regulacji prawnych, które są podstawą tworzenia tego typu programów oraz zakładanych efektów. Dokument stanowi plan skoordynowanych działań członków wielu instytucji na rzecz zapobiegania występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie.

Skala zagrożenia przemocą w rodzinie w porównaniu do lat poprzednich utrzymuje się na podobnym poziomie, natomiast w dalszym ciągu mamy do czynienia z przemocą głównie w rodzinach dotkniętych zjawiskiem alkoholizmu, bezrobocia, bezradności.

1.4.6. Alkoholizm

W Gminie Lipie w ciągu ostatnich lat nasila się problem nadużywania alkoholu. Z powodu uzależnienia od alkoholu było objętych 6,7% rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2020 roku.

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO): uzależnienie (drug dependence) jest to stan psychiczny, a niekiedy także fizyczny, wynikający z interakcji pomiędzy organizmem a środkiem uzależniającym, charakteryzujący się zmianą zachowania oraz innymi reakcjami, do których należy konieczność zażywania tego środka, w sposób ciągły lub okresowy, w celu doznania jego wpływu na psychikę, a niekiedy także po to, aby uniknąć przykrych objawów wynikających z jego braku. Tolerancja może wystąpić równocześnie. Osoba może być uzależniona od więcej niż jednego środka. Według WHO, alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia ludzi. Większe ryzyko niesie za sobą tylko palenie tytoniu i nadciśnienie tętnicze.

Działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, jak również przeciwdziałanie narkomanii należą do zadań własnych gminy.

Realizacja działań w tym zakresie prowadzona jest w ramach **gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w Gminie Lipie**, który określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu i narkotyków.

Wdrożenie programu opiera się na działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lipiu, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień w Parzymiechach, samorządem gminnym, Komisariatem Policji w Krzepicach, placówkami oświatowymi i służbami zdrowia, organizacjami pozarządowymi i sądem rejonowym.

Analiza **wartości sprzedaży napojów alkoholowych** w latach 2017-2019 w Gminie Lipie pokazuje **wzrost w zakresie poziomu jego konsumpcji**. Dotyczy to w szczególności alkoholu niskoprocentowego oraz piwa. Nieznacznie wzrasta również wartość sprzedaży alkoholu powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), a także alkoholu powyżej 18%.

Tabela 22. Przychody ze sprzedaży alkoholu na obszarze Gminy Lipie w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Alkohol niskoprocentowy do 4,5% i piwo	1.312.094,13	1.514.751,88	1.549.584,06
Alkohol powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa)	151.557,79	151.557,79	149.873,42
Alkohol powyżej 18%	1.417.425,53	1.498.011,85	1.565.348,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu

W roku 2020 roku GKRPA rozpatrzyła 13 nowych wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego. W przypadku dwóch osób – kontynuowano procedurę z 2019 roku. Dziesięć wniosków z opinią

Komisji zostało przekazanych do biegłych celem badania i sporządzenia opinii. W przypadku 4 osób wraz z wydaną opinią, wnioski zostały przekazane do Sądu Rejonowego w Częstochowie. Trzy osoby podjęły dobrowolną terapię. W przypadku 5 osób, procedury przeniesiono na 2021 rok. Zgodnie z przeprowadzoną analizą prac Komisji należy stwierdzić, iż w ostatnich latach liczba złożonych wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego ulegały nieznacznym wahaniom.

Tabela 23. Ilość procedowanych wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba złożonych wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego, w tym:	15	14	12	13
wnioski o przekazane do biegłych z zakresu psychiatrii i uzależnienia w celu wydania opinii	*5*	*9*	*5*	*10*
Liczba osób, które podjęły dobrowolne leczenie	9	8	5	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipiu

Znaczna część dorosłych mieszkańców gminy nie dostrzega negatywnych skutków problemu społecznego jakim jest uzależnienie od alkoholu. Osoby dorosłe nie chcą poddawać się dobrowolnemu leczeniu odwykowemu. Znacząca część działań podejmowanych w ramach gminnego programu to zadania profilaktyki uniwersalnej, których adresatami są dzieci uczęszczające do szkół, dla których Gmina Lipie jest organem prowadzącym. Każda placówka oświatowa na terenie gminy realizuje własny program profilaktyczny.

1.4.7. Zróżnicowanie przestrzenne świadczonej pomocy społecznej

Analizując dostępne dane GOPS za 2020 rok w podziale na poszczególne sołectwa Gminy Lipie należy stwierdzić, iż **największy udział w liczbie ludności danego sołectwa korzystających z pomocy społecznej występuje w Zimnowodzie, Rębielicach Szlacheckich, Natolinie, Brzózkach, Dankowie i Albertowie.**

Tabela 24. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych sołectwach w przeliczeniu na 10000 mieszkańców w 2020 roku

Sołectwo	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej ogółem na 10000 mieszkańców	ze względu na ubóstwo	długotrwałą chorobę	problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego
Albertów	**216,0**	61,7	61,7	61,7
Brzózki	**238,1**	119,0	119,0	119,0
Danków	**217,4**	90,6	126,8	36,2
Giętkowizna	**0,0**	0,0	0,0	0,0
Grabarze	**148,1**	74,1	0,0	0,0
Julianów	**139,5**	46,5	139,5	0,0

Sołectwo	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej ogółem na 10000 mieszkańców	ze względu na ubóstwo	długotrwałą chorobę	problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego
Kleśniska	**130,4**	43,5	43,5	87,0
Lipie	**147,7**	64,6	120,0	36,9
Lindów	**90,5**	0,0	45,2	45,2
Natolin	**297,0**	0,0	99,0	99,0
Napoleon	**102,0**	51,0	102,0	102,0
Parzymiechy	**127,2**	47,7	47,7	15,9
Rozalin	**88,7**	44,3	22,2	22,2
Rębielice Szlacheckie	**363,6**	363,6	272,7	90,9
Szyszków	**179,9**	143,9	71,9	36,0
Stanisławów	**46,3**	46,3	46,3	0,0
Wapiennik	**128,2**	64,1	96,2	0,0
Zimnowoda	**412,8**	229,4	183,5	91,7
Zbrojewsko	**19,2**	0,0	19,2	0,0
OGÓŁEM GMINA	**147,2**	**66,3**	**80,9**	**37,2**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu

1.4.8. Główne formy i programy wsparcia

Osoby i rodziny potrzebujące wsparcia mogą korzystać z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipiu świadczonej m.in. w następujących formach i programach:

- **Potwierdzanie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych**, tj. wydawanie decyzji, o których mowa w art. 54, tj. potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej przez okres 90 dni. Podstawowym warunkiem przyznania powyższej pomocy jest przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego i spełnienie kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. W 2020 roku wydano 5 decyzji (w tym 1 wygaśnięcie decyzji) w sprawie potwierdzenia prawa do wyżej wymienionych świadczeń dla osób wymagających leczenia, a nie posiadających ubezpieczenia zdrowotnego.
- **Przemoc w rodzinie**. Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizuje Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Lipie składający się z 10 członków. W 2020 roku realizowano procedurę „Niebieskich Kart" (11 NK) wobec 9 rodzin w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie otrzymanych od przedstawicieli Policji.
- **Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020** współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym realizowany w Podprogramie 2019 przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu we współpracy z Bankiem Żywności w Częstochowie. Gminny GOPS zapewnia rozładunek, bezpieczne przechowywanie żywności, prowadzenie dokumentacji rozdysponowania żywności, sporządza sprawozdania z dystrybucji oraz prowadzi archiwizację

Id: 3E4BE387-63B9-452F-84A8-95F6FDF87430. Podpisany Strona 39

dokumentów. W ramach Podprogramu 2019 (od I do VI 2020 roku) wydano 22440,80 kg żywności. Z tej formy pomocy skorzystało 346 osób. Liczba przekazanych paczek 1590 szt.

- **Program Karta Dużej Rodziny -** GOPS realizuje ustawę o Karcie Dużej Rodziny, która ma charakter ogólnopolski i uprawnia rodziny wielodzietne do różnych zniżek oraz dodatkowych uprawnień na terenie całego kraju. Jej posiadacze mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej, transportowej czy innych. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat.
- **Pomoc dla niepełnosprawnych dzieci** - w formie paczek świątecznych z życzeniami przekazanych 33 niepełnosprawnym dzieciom z terenu gminy.
- **Projekt socjalny „Paczka Bożonarodzeniowa dla Seniorów 80+"** w 2020 roku wydano paczki świąteczne dla 284 seniorów.
- **Pomoc asystenta rodziny** – zgodnie z art. 3 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego". W związku z powyższym pomoc asystenta rodziny w 2020 roku otrzymały 4 rodziny wykazujące trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Ośrodek Pomocy zatrudnia jednego asystenta do pracy z rodzinami wykazującymi trudności opiekuńczo - wychowawcze na umowę - zlecenie. Jednocześnie 8 dzieci korzystało z pomocy w formie pieczy zastępczej (tj. placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodzinna piecza zastępcza, rodziny zawodowe).
- **Zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka „Urodziny 1000+"** - jednorazowa pomoc z tytułu urodzenia się żywego dziecka przysługująca osobom uprawnionym, niezależnie od dochodów rodziny, przy czym kobieta musi okazać się zaświadczeniem lekarskim wystawionym przez lekarza lub położną potwierdzającym pozostawanie pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do dnia porodu. Z powyższej zapomogi skorzystało 62 uprawnionych w 2020 roku.
- **Gminny Program Wspierania Rodziny.** Priorytetem programu jest stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu mieszkańców. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancję wsparcia instytucjonalnego.
- **Koperta życia** – działanie realizowane przez GOPS od 2018 roku. Akcja skierowana jest do seniorów zamieszkujących na terenie gminy Lipie, a przede wszystkim do osób chorych i samotnych. Celem podjętego działania jest umieszczenie w specjalnie przygotowanych plastikowych kopertach najważniejszych informacji dotyczących stanu zdrowia danej osoby, przyjmowanych leków, alergiach i uczuleniach na leki, kontaktów do najbliższej rodziny i opiekunów. Koperty umieszczane są w lodówce, a na jej drzwiach za pomocą magnesu przymocowuje się naklejkę „Tu jest koperta życia". Koperta ma służyć sprawniejszej pomocy w razie zasłabnięcia osoby lub utraty przytomności, gdyż w nagłych przypadkach zapominają one o najważniejszych informacjach potrzebnych ratownikom medycznym podczas ratowania życia lub zdrowia. Rozdysponowano 100 Kopert Życia osobom wymagającym tej formy pomocy.
- **Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym** - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu realizuje i wypłaca stypendia szkolne i zasiłki szkolne dla uczniów pochodzących z rodzin o niskich dochodach. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do

- ubiegania się o stypendium szkolne nie może być większa niż kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie tj. 528 zł. W 2020 roku przyznano stypendia socjalne w okresie styczeń-czerwiec - 16 uczniom na kwotę 18.002,00 zł oraz w okresie wrzesień- grudzień - 23 uczniom na łączną kwotę 11.110,09 zł.
- **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych –** polegający na prowadzeniu skoordynowanych działań przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipiu, tj. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, rozpatrywanie wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego, ograniczenie dostępności do alkoholu (poprzez opiniowanie wniosków o zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych), wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci (dofinansowanie zadań organizacji pozarządowych).
- **Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii** – w ramach którego sfinansowano programy profilaktyczne, przedstawienia i warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych i gimnazjalnych oraz świetlicach środowiskowych o tematyce uzależnienia od narkotyków, przemocy i alkoholu. Dofinansowano również działalność Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii – Oddział terenowy z Zimnowody nr 59, 42-164 Parzymiechy.

1.4.9. Finanse

Zgodnie ze Sprawozdaniem z wykonania budżetu Gminy Lipie za 2020 rok, wydatki bieżące na politykę społeczną zostały ujęte w dziale 851, 852 i 855.

Dział 851 – Ochrona zdrowia

Wydatki w tym dziale to przede wszystkim realizacja zadań zawartych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii.

Poniesione wydatki stanowiły w 2020 roku kwotę: 43303,56 zł i stanowiły tylko około 50% zaplanowanych w budżecie wydatków.

Ważniejsze wydatki tego działu to zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałaniu Narkomanii i są to:

- dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach,
- wynagrodzenie dla osoby prowadzącej zajęcia w świetlicy środowiskowej w Lindowie,
- wynagrodzenie psychologa, specjalisty terapii uzależnień, psychologa dziecięcego w Punkcie Wsparcia Rodziny oraz diety członków komisji,
- szkolenia dla członków komisji,
- koszty sądowe oraz koszty opinii lekarzy biegłych w przedmiocie uzależnienia,
- materiały edukacyjne do szkół z terenu gminy Lipie: „Uzależnienia XXI wieku” – prezentacje, filmy, testy,
- pozostałe środki: zakupiono materiały biurowe, środki ochrony osobistej,

- uruchomienie infolinii w celu umożliwienia osobom starszym i samotnym konsultacji telefonicznych z psychologiem w Punkcie Wsparcia Rodziny.

Ponadto w tym dziale poniesiono wydatki na realizację programu pn. Program szczepień ochronnych przeciwko grypie dla osób powyżej 65 roku życia w gminie Lipie na lata 2018-2020 – „Przeciw grypie 65+" w kwocie 7560,00 zł z zaplanowanej na ten cel kwoty 20000,00 zł. W programie udział wzięło udział 189 osób.

Dział 852 – Pomoc społeczna

W zakresie pomocy społecznej realizowane są tylko wydatki bieżące i są to zadania, które wynikają z ustawy o pomocy społecznej. Zadania te finansowane są z dotacji na zadania zlecone, dotacji celowych na realizację zadań własnych bieżących gmin oraz ze środków budżetu gminy.

Ogółem w ramach tego działu wydatkowano 846832,41 zł.

Tabela 25. Wydatki z budżetu Gminy Lipie w ramach działu 852 – Pomoc społeczna na różne formy wsparcia w 2020 roku

Rodzaj wydatku	Wykonanie wydatku w zł
Domy pomocy społecznej	169 554,80
Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2 990,60
Składki na ubezpieczenia zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	7 816,79
Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	50 167,51
Zasiłki stałe	97 521,69
Ośrodki pomocy społecznej	404 057,46
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	64 619,49
Pomoc w zakresie dożywiania	18 669,90
Pozostała działalność	31 434,17
Ogółem	**846 832,41**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Lipie w 2020 roku

Dział 855 - Rodzina

W ramach działu 855 w 2020 roku wydatkowano: 8712410,07 zł, z czego największy udział stanowiło finansowanie świadczeń wychowawczych, w tym realizację programu 500+, tj. ponad 68% ogółu wydatków.

Tabela 26. Wydatki z budżetu Gminy Lipie w ramach działu 855 – Rodzina w 2020 roku

Rodzaj wydatku	Wykonanie wydatku w zł
Świadczenia wychowawcze	5 958 559,87
Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	2 120 207,33
Karta Dużej Rodziny	163,05
Wspieranie rodziny	214 111,05
Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	310 954,43

Rodziny zastępcze	49 243,65
Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	31 318,09
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów	17 852,60
Pozostała działalność	0,00
Ogółem	**8 712 410,07**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Lipie w 2020 roku

Realizując zadania nałożone ustawą w 2020 roku wydano łącznie 508 decyzji administracyjnych (łącznie z odmownymi i nienależnie pobranymi) w zakresie realizacji świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami oraz 14 decyzji administracyjnych w zakresie realizacji świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Wydano 23 decyzje odmowne dotyczące świadczeń rodzinnych i pielęgnacyjnych. Z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami skorzystało 318 rodzin.
W ramach realizacji programu „Rodzina 500+" skorzystały 654 rodziny, wypłacono 11909 świadczeń. Na obsługę świadczeń wychowawczych wydatkowano kwotę 50305,16 zł.
W ramach rządowego programu „Dobry start" wypłacono w 2020 roku 678 świadczeń.

Do wsparcia przyznawanego zgodnie z ustawą z o świadczeniach rodzinnych w ramach budżetu Gminy Lipie, dla którego jedynym organem realizującym te świadczenia jest GOPS w Lipiu, zalicza się m.in.:

- zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłków rodzinnych,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenie „Za życiem",
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka w gminie Lipie ,,Urodziny 1000 +"
- świadczenie rodzicielskie

Należy zauważyć, iż w latach 2018-2020 zmalała lub utrzymuje się na stałym poziomie liczba udzielanych świadczeń, z wyjątkiem zasiłków pielęgnacyjnych (dla osób niepełnosprawnych i powyżej 75 roku życia), świadczeń pielęgnacyjnych (z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobami niepełnosprawnymi) oraz świadczeń wychowawczych 500+.

Tabela 27. Formy wsparcia GOPS skierowane do rodziny - ilość i wartość świadczeń w ramach zadań zleconych, funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych i Dobry Start

Wyszczególnienie	2018		2019		2020	
	Ilość	kwota	Ilość	kwota	Ilość	kwota
Zasiłki rodzinne	6332	713 482,90	5302	595 472,90	4518	513 725,11
Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym:	2893	295 380,33	2437	295 380,33	2080	203 792,94
- z tytułu urodzenia dziecka	*32*	*22 729,76*	*21*	2 100,00	26	26 000,00

- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	*206*	*78 275,43*	*86*	33 224,68	53	20 376,00
- samotnego wychow. dziecka	*152*	*28 697,68*	*153*	28 149,96	149	27 354,20
- kształcenia i rehab. dziecka niepełnospr.	*229*	*24 455,65*	*204*	20 740,78	207	21 140,19
-rozpoczęcia roku szkolnego	*823*	*35 179,71*	*744*	28 778,58	539	26 539,30
-podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	*963*	*61 859,38*	*788*	61 859,38	731	47 920,53
-wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	*488*	*44 182,72*	*441*	40 692,00	375	34 462,72
Zasiłek pielęgnacyjny	1253	197 808,58	1265	239 450,00	1297	279 950,00
Świadczenie pielęgnacyjne	305	444 381,40	331	517 807,00	370	669 559,00
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	47	47 000,00	47	47 000,00	54	54 000,00
Zasiłek dla opiekuna	25	13 400,00	16	9 920,00	0	0
Specjalny zasiłek opiekuńczy	24	12 880,00	15	8 720,00	23	14 260,00
Świadczenie rodzicielskie	137	122 943,03	157	145 549,00	128	115 481,00
Świadczenie „Za życiem”	0	0	2	8 000,00	0	0
Urodziny 1000+	51	51 000,00	48	48 000,00	62	62 000,00
Fundusz Alimentacyjny	257	93 600,00	185	67 800,00	164	60 950,00
Świadczenie wychowawcze 500+	7976	3 975 665,50	9474	4 724 777,00	11909	5 918 254,71
Dobry Start „300+”	692	207 600,00	680	204 000,00	678	203 400,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Lipiu

1.4.10. Problemy instytucjonalne GOPS

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 r. zatrudniał na umowę o pracę **8** pracowników, w tym:

- kierownik,
- główny księgowy,
- inspektor ds. świadczeń rodzinnych , wychowawczych i funduszu alimentacyjnego,
- starszy referent ds. świadczeń wychowawczych,
- 2 specjalistów pracy socjalnej,
- 1 pracownik socjalny,
- opiekunka środowiskowa (do 15 czerwca 2020 r.).

Ponadto zatrudniano 2 opiekunki środowiskowe na umowę – zlecenie oraz **1** asystenta rodziny do pracy z rodzinami wykazującymi trudności wychowawczo – opiekuńcze, a także inspektora ochrony danych osobowych i informatyka (na umowę zlecenie umowa od dnia 1 września 2020 r.).

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipiu posiadają wymagane przygotowanie zawodowe do pracy w pomocy społecznej. Jednak wiedza i zaangażowanie pracowników Ośrodka czasami nie wystarcza na rozwiązanie wszystkich problemów dotykających mieszkańców Gminy Lipie.
Przekazane zadania realizowane są w miarę możliwości zarówno finansowych, jak i organizacyjnych Ośrodka.

Zakres działań pracowników GOPS stosowanych wobec osób i rodzin korzystających z pomocy jest bardzo rozległy.
Zakładane cele nie zawsze zostają zrealizowane ze względu na ograniczenia przepisów prawa. Pracownicy Ośrodka borykają się z nadmierną biurokracją, częstymi zmianami przepisów prawa, brakiem specjalistów w zakresie poradnictwa prawnego, roszczeniową postawą klientów.
Z diagnozy potrzeb lokalnych wynika, że niezbędnym byłoby zatrudnienie do pracy asystenta rodziny na umowę o pracę celem objęcia pomocą większej ilości rodzin niewydolnych wychowawczo.

1.5. Rynek pracy

1.5.1. Pracujący

Pracujący to siła napędowa gospodarki. Rozwój i wzrost gospodarczy, który polega na zwiększeniu produkcji dóbr i liczby świadczonych usług nie jest możliwy bez ich udziału. Istnieje makroekonomiczna zależność między tempem wzrostu gospodarczego, a tempem wzrostu liczby pracujących. Co oznacza, że im lepsza koniunktura gospodarcza, tym wyższa liczba pracujących i odwrotnie. Wzrost gospodarczy jest warunkiem koniecznym lecz niewystarczającym do skutecznego wzrostu liczby pracujących. O tym, czy w ślad za wzrostem gospodarczym następuje wzrost popytu na pracę decydują jeszcze inne czynniki takie jak: uwarunkowania formalno-prawne, indywidualne decyzje zarządcze przedsiębiorców, koszty pracy, czy koszty kapitału.
W Gminie Lipie **na 1000 mieszkańców pracuje 166 osób (według stanu na dzień 31.12.2019 roku) - wartość wskaźnika wzrosła o 32 osoby w porównaniu z 2011 rokiem**.
Około 40,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 59,1% mężczyźni.
Porównując: w powiecie kłobuckim na 1000 mieszkańców: pracowało 171 osób, a w województwie śląskim: 279 osób.
Niższa wartość wskaźnika dla gminy może świadczyć o większym udziale osób zatrudnianych sezonowo (np. w budownictwie) oraz **osób biernych zawodowo, czy bezrobotnych** – co może przełożyć się na niekorzystną koniunkturę gospodarczą, zmniejszenie popytu, czy wyższe zapotrzebowanie na środki publiczne (np. zasiłki, renty) i nieodpłatne usługi publiczne.

Tabela 28. Pracujący na 1000 ludności w Gminie Lipie w latach 2011 -2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	124	123	142	142	132	138	136	153	166

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z dostępnymi danymi GUS **dla powiatu kłobuckiego**, w którym zlokalizowana jest Gmina Lipie: **około 40% aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 30% w przemyśle i budownictwie, a ponad 10% w sektorze usługowym** (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

1.5.2. Bezrobocie

Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane o bezrobociu na poziomie gminy są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie[1].
Według dostępnych danych w latach 2011-2019, **stopa bezrobocia w Gminie Lipie jest wyższa niż w województwie śląskim, natomiast niższa w porównaniu z powiatem kłobuckim, Na koniec 2019 roku wyniosła: 5,7% - dla gminy, 6,4% - dla powiatu oraz 3,6% - dla regionu**.
Najwyższy poziom bezrobocia zanotowano w 2013 roku, tj.12,1% - i od tego czasu uległ on zmniejszeniu.

Rysunek 11. Stopa bezrobocia w Gminie Lipie, powiecie kłobuckim i województwie śląskim w latach 2011-2019

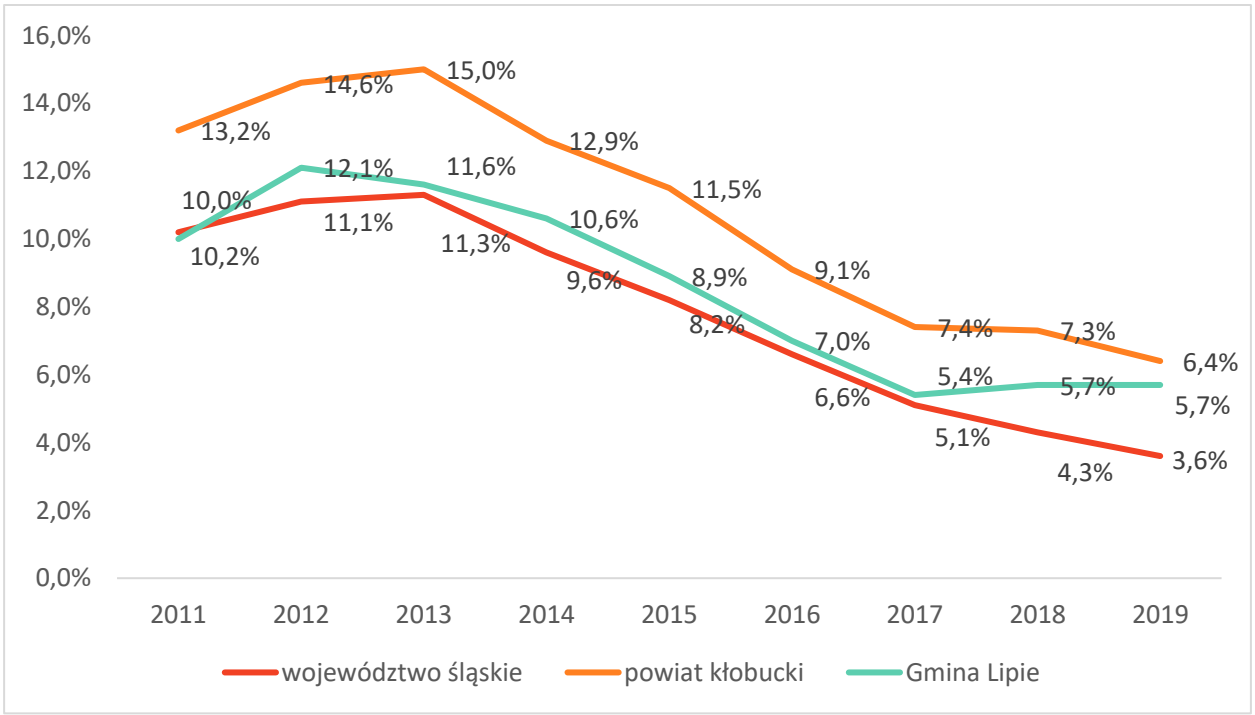

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i www.polskawliczbach.pl

[1] www.polskawliczbach.pl

Analizując dane osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kłobucku, to zgodnie ze spadkiem bezrobocia, zmniejszyła się również liczba tych osób ze 192 w 2015 roku do 82 w 2020 roku.

Największy udział stanowią osoby długotrwale bezrobotne – ponad 50% oraz osoby w wieku do 30 roku życia – ponad 45% osób będących w trudnej sytuacji. Problem długotrwałego bezrobocia dotyczy przede wszystkim kobiet – ponad 60%, w tym posiadających co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia – tj. 39% ogółu kobiet z tej grupy – według danych za 2020 rok.

Tabela 29. Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2015 roku oraz w 2020 roku

Wyszczególnienie	2015				2020			
	ogółem	w %	w tym kobiety	w %	ogółem	w %	w tym kobiety	w %
W wieku do 30 roku życia	94	49,0%	52	53,1%	63	45,3%	43	52,4%
Długotrwale bezrobotni	98	51,0%	60	61,2%	78	56,1%	50	61,0%
Powyżej 50 roku życia	51	26,6%	15	15,3%	35	25,2%	15	18,3%
Korzystających ze świadczeń pomocy społ.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Posiadające co min. 1 dziecko do 6 roku życia	37	19,3%	32	32,7%	35	25,2%	32	39,0%
Posiadające co min. 1 dziecko niepełnospr. do 18 roku życia	1	0,5%	0	0,0%	1	0,7%	0	0,0%
Niepełnosprawni	5	2,6%	3	3,1%	5	3,6%	2	2,4%
Ogółem będący w szczególnej syt. na rynku pracy	**192**	100,0%	**98**	100,0%	**139**	100,0%	**82**	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kłobucku

1.5.3. Poziom wykształcenia

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku: **12,3% ludności powiatu kłobuckiego posiada wykształcenie wyższe, 2,1% wykształcenie policealne, 8,1% średnie ogólnokształcące, a 19,3% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się: 29,9% mieszkańców, gimnazjalnym: 5,4%, natomiast 20,8% - podstawowym ukończonym, a 1,9% osób zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej**.

Największy odsetek kobiet posiadało wykształcenie podstawowe ukończone (24,0%) oraz zasadnicze zawodowe (20,9%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (39,3%) oraz średnie zawodowe (19,8%). **W porównaniu do całego województwa śląskiego mieszkańcy powiatu posiadają niższy poziom wykształcenia.**

Do zidentyfikowanych problemów zaliczyć można niedostateczny poziom kompetencji „cyfrowych" i kluczowych mieszkańców.

Rysunek 12. Poziom wykształcenia mieszkańców w powiecie kłobuckim i województwie śląskim w 2019 roku

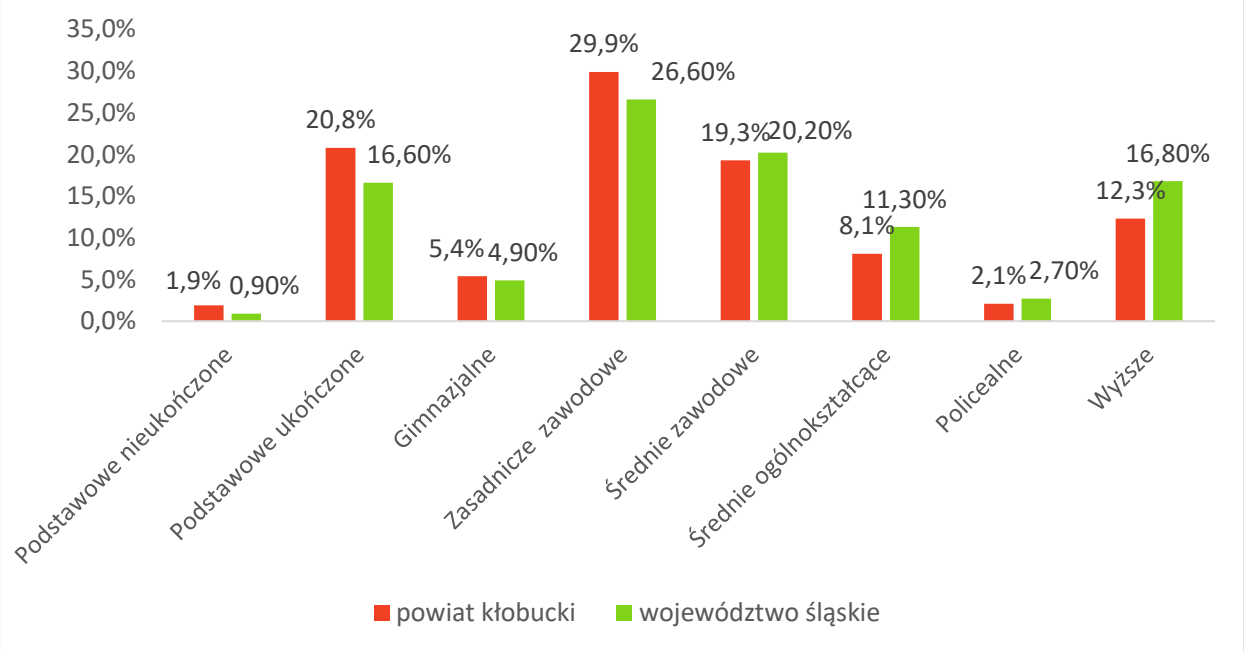

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i www.polskawliczbach.pl

1.5.4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie kłobuckim wynosiło 3463,10 zł - co odpowiadało ponad 71% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w województwie śląskim. W latach 2011-2018, średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie kłobuckim wzrosło o ponad 35%, natomiast w województwie śląskim o około 27% - co świadczy o **szybszym tempie realnego wzrostu płac w powiecie**, w tym również w gminie.

Rysunek 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie kłobuckim i województwie śląskim w latach 2011-2018

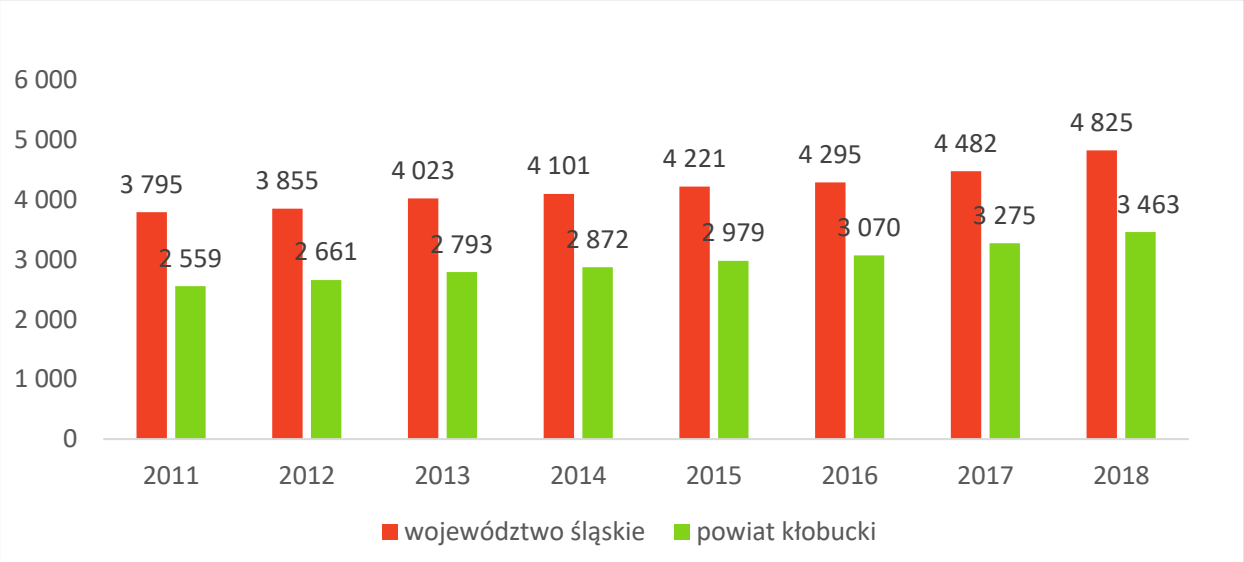

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.6. Gospodarka mieszkaniowa i warunki życia

Według dostępnych danych GUS, na koniec 2019 roku **na obszarze gminy zlokalizowanych było łącznie 1965 budynków mieszkalnych (przede wszystkim jednorodzinnych), w tym 2016 mieszkań, których liczba wzrosła o ponad 3%** w porównaniu z 2011 rokiem.

Przeciętna powierzchnia użytkowana 1 mieszkania wynosi: 100,9 m^2, liczba izb na 1 mieszkanie: 4,55 sztuki, a na 1 mieszkanie przypadają: 3,09 osoby.

Znaczna większość mieszkań wyposażonych jest w **wodociąg: 94,5%, łazienkę: 83,1% oraz centralne ogrzewanie – ponad 70% ogółu** (indywidualne źródła ciepła, brak sieci gazowej i ciepłowniczej).

Na 1 osobę przypada w gminie średnio 32,7 m^2 powierzchni – i jest to wartość wyższa w porównaniu z danymi dla województwa śląskiego, gdzie wynosi ona: 28,3 m^2 i powiatu kłobuckiego: 31 m^2 na 1 mieszkańca.

Na 1000 mieszkańców w gminie przypada: 323,9 mieszkań, w powiecie: 322 mieszkań, a w województwie: 395,5. Wyższa wartość dla regionu związana jest z występowaniem znacznie większej liczby mniejszych mieszkań w budynkach wielorodzinnych. Natomiast w gminie – ze względu na jej charakter - przeważają budynki mieszkalne jednorodzinne.

Na koniec 2019 roku, **udział ludności korzystającej na terenie gminy z sieci wodociągowej wyniósł: 94,5%, a kanalizacyjnej: 24,5%. Wskaźniki były nieznacznie niższe od średniej wartości powiatu kłobuckiego, które wyniosły odpowiednio: 95,5% i 55% oraz regionu śląskiego: 95,8% i 78,6%.**

Należy podkreślić, że **wartości powyższych wskaźników dla gminy** w analizowanym okresie czasu systematycznie **ulegały poprawie.**

Należy również zauważyć, iż wartości dotyczące sieci kanalizacyjnej nie ujmują danych pochodzących z inwestycji w ramach budowy nowej infrastruktury w Parzymiechach i Zimnowodzie.

Tabela 30. Zasoby mieszkaniowe i wyposażenie w infrastrukturę w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zasoby mieszkaniowe									
mieszkania w szt.	1954	1958	1973	1978	1983	1987	1999	2009	2016
izby w szt.	8819	8842	8931	8959	8983	9003	9070	9129	9171
powierzchnia użytkowa w m2	194546	195107	197481	198059	198631	199121	200838	202229	203506
Budynki mieszkalne w gminie ogółem	**1899**	**1905**	**1922**	**1932**	**1936**	**1938**	**1945**	**1951**	**1965**
Mieszkania wyposażone w instalacje									
wodociąg	1843	1847	1862	1867	1872	1876	1888	1898	1905
ustęp spłukiwany	1682	1686	1701	1706	1711	1715	1727	1737	1744
łazienka	1613	1617	1632	1637	1642	1646	1658	1668	1675
centralne ogrzewanie	1368	1372	1387	1392	1397	1401	1413	1423	1430

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań									
wodociąg	94,3	94,3	94,4	94,4	94,4	94,4	94,4	94,5	94,5
łazienka	82,5	82,6	82,7	82,8	82,8	82,8	82,9	83,0	83,1
centralne ogrzewanie	70,0	70,1	70,3	70,4	70,4	70,5	70,7	70,8	70,9
Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki									
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m2	99,6	99,6	100,1	100,1	100,2	100,2	100,5	100,7	100,9
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m2	30,0	30,2	30,7	30,8	31,1	31,4	31,9	32,2	32,7
mieszkania na 1000 mieszkańców	301,1	303,0	307,1	308,0	311,0	313,4	317,2	319,6	323,9
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	4,51	4,52	4,53	4,53	4,53	4,53	4,54	4,54	4,55
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,32	3,30	3,26	3,25	3,22	3,19	3,15	3,13	3,09
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,74	0,73	0,72	0,72	0,71	0,70	0,69	0,69	0,68
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności									
Wodociąg	94,2	94,3	94,4	94,4	94,4	94,4	94,4	94,4	94,5
Kanalizacja	19,1	22,5	21,9	23,5	23,5	23,6	23,3	23,6	24,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Rysunek 14. Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w Gminie Lipie w latach 2011-2019

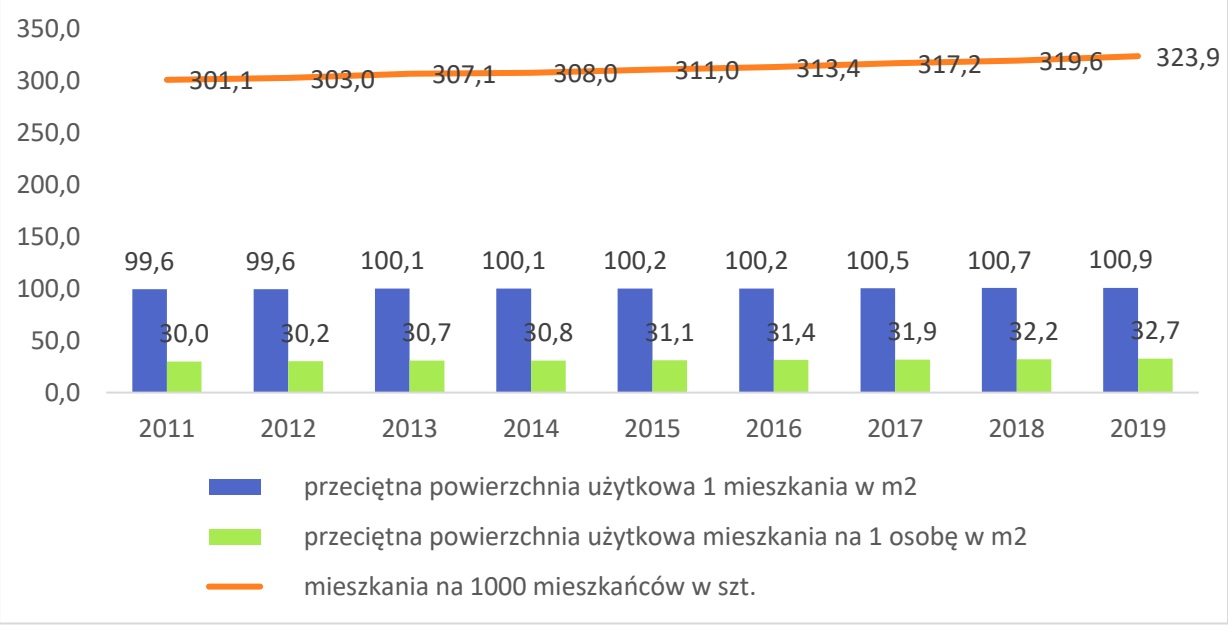

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W ostatnich latach **zwiększył się wskaźnik liczby mieszkań oddanych na 1000 ludności z 0,6 w 2011 roku, do 1,4 w 2019 roku.** Jednak najwyższy poziom osiągnął w 2013 r. tj. 2,8. **Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu wynosiła ponad 5 sztuk, a średnia powierzchnia użytkowa mieszkania każdego roku: ponad 115 m^2** (najwyższą wartość osiągnęła w 2019 roku, tj. 173 m^2). Nowe mieszkania oddane do użytkowania dotyczyły budynków jednorodzinnych.

Na koniec 2019 roku liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności wyniosła w Gminie Lipie:1,4 - wskaźnik był ten znacznie niższy w porównaniu z województwem śląskim (3,09) i powiatem kłobuckim (2,3) – co oznacza stagnację w budownictwie.

Tabela 31. Budownictwo mieszkaniowe w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Budownictwo mieszkaniowe – wskaźniki									
mieszkania na 1000 ludności	0,6	0,9	2,8	0,8	1,1	1,4	2,4	2,2	1,4
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m^2	147,8	156,3	147,7	115,6	117,4	160,6	140,8	133,2	173,0
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	5,3	5,8	5,6	5,6	5,0	6,0	5,5	5,7	5,7
nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	0,6	0,9	2,5	0,8	1,1	1,4	2,4	2,2	1,4
Mieszkania oddane do użytkowania									
mieszkania	4	6	18	5	7	9	15	14	9
izby	21	35	101	28	35	54	83	80	51
powierzchnia użytk.mieszkań w m^2	591	938	2658	578	822	1445	2112	1865	1557

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Rysunek 15. Mieszkania na 1000 ludności w Gminie Lipie w latach 2011-2019

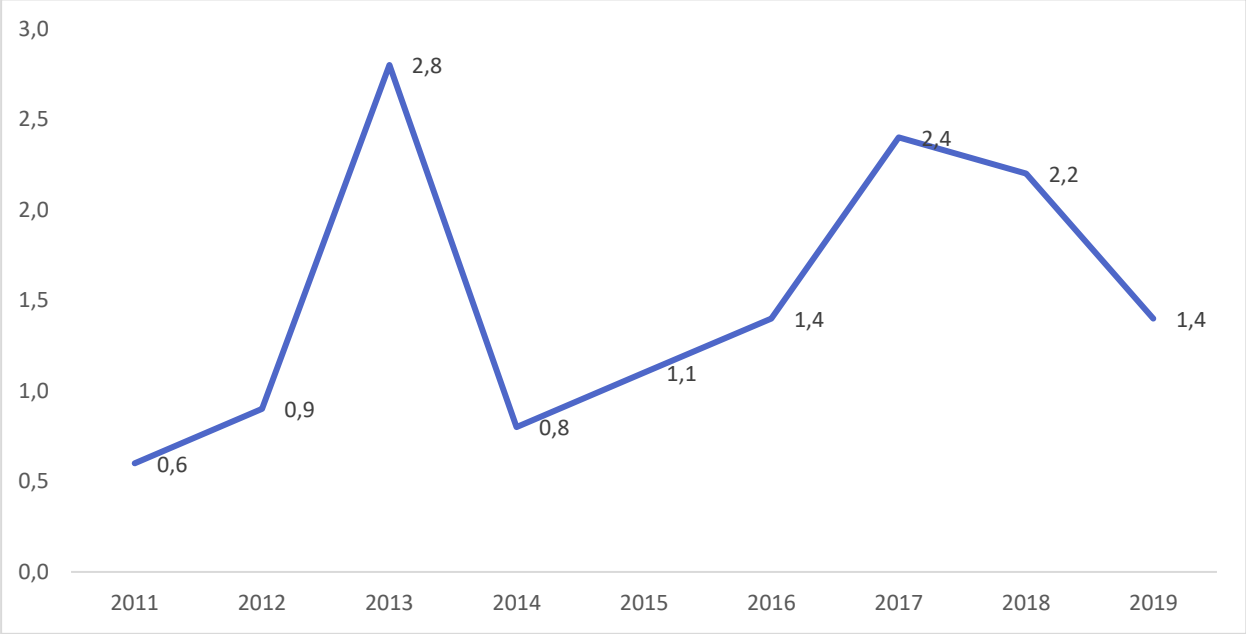

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analizując zasoby mieszkaniowe gminy **w 2020 roku: 19 mieszkań komunalnych, w tym 18 stanowiących własność Gminy Lipie było przedmiotem najmu**.
W ostatnim roku został oddany do użytkowania, zrewitalizowany ze środków Unii Europejskiej, budynek w miejscowości Kleśniska – z licznymi udogodnieniami, również dla niepełnosprawnych i starszych. Obiekt zapewnił 11 mieszkań socjalnych o wysokim standardzie osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym - udostępnianych na specjalnych zasadach.
Nadal jednak utrzymuje się w gminie **deficyt mieszkań komunalnych i socjalnych**, mimo iż **liczba osób oczekujących na mieszkania komunalne zmalała z 7 osób w 2019 roku do 3 osób w 2020 roku.**

Tabela 32. Mieszkania komunalne i socjalne w zasobie Gminy Lipie w latach 2019-2020

Wyszczególnienie	2019	2020
Liczba mieszkań komunalnych, w tym:	21	19
stanowiących własność gminy	20	18
wynajętych od innych podmiotów	1	1
w tym: liczba pustostanów	*1*	*0*
Liczba mieszkań socjalnych	**0**	**11**
Liczba osób oczekujących na mieszkania	**7**	**3**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lipie

Na obszarze Gminy Lipie **brak jest scentralizowanych systemów zaopatrzenia w energię cieplną** (brak sieci gazowej i ciepłowniczej). Produkcja ciepła w oparciu o węgiel kamienny pokrywa ok. 88% potrzeb cieplnych gminy, a z odnawialnych źródeł energii tylko: 3 % potrzeb. Niedostateczny stan techniczny źródeł ciepła oraz izolacja cieplna budynków przyczynia się do nadmiernej emisji dwutlenku węgla i pyłu PM10 zwłaszcza w sezonie zimowym, a w konsekwencji do **zanieczyszczenia powietrza**.
Zgodnie z danymi GUS w 2019 roku, ilość odpadów zebranych selektywnie w ciągu roku wyniosła: 724,28 ton (z czego ponad 98% - z gospodarstw domowych), natomiast waga odpadów zmieszanych wyniosła: 831,50 ton – co daje łącznie: 1555,78 ton odpadów. Należy zauważyć, iż według dostępnych danych, **w porównaniu z 2017 roku, zmieniła się na korzyść proporcja ilości odebranych odpadów.** W 2017 roku udział odpadów segregowanych w odpadach ogółem wynosił około 17%, natomiast **w 2019 już ponad 46%.**
Należy podkreślić, że **ludność w Gminie Lipie w 2019 roku wyprodukowała łącznie na 1 mieszkańca: 249 kg odpadów, w tym: 133 kg – zmieszanych. W porównaniu do danych województwa (odpowiednio: 376 kg i 228,2 kg) oraz powiatu kłobuckiego (278 kg i 186,4 kg) – wskaźniki dla gminy były korzystniejsze.**

Id: 3E4BE387-63B9-452F-84A8-95F6FDF87430. Podpisany

1.7. Kultura

Zgodnie z Rejestrem Instytucji Kultury prowadzonym przez Gminę Lipie, na jej terenie funkcjonują[2]:

- **Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu** – zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Lipie nr XXI/142/2004 z 10 listopada 2004 roku w sprawie utworzenia samorządowej instytucji kultury w Lipiu pod nazwą Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu i nadania jej statutu (Dz.U. woj. śląskiego z 2004 roku nr 122 poz. 4069), z mocą obowiązywania od 1.01.2005 roku;
- **Gminna Biblioteka Publiczna w Lipiu** – na podstawie Uchwały Rady Gminy Lipie nr XXI/143/2004 z 10 listopada 2004 roku w sprawie utworzenia samorządowej instytucji kultury w Lipiu pod nazwą Gminna Biblioteka Publiczna w Lipiu i nadania jej statutu (Dz.U. woj. śląskiego z 2004 roku nr 122 poz. 4070), z mocą obowiązywania od 1.01.2005 roku.

Do **zadań Gminnego Ośrodka Kultury** należy:

- edukacja kulturalna i wychowanie estetyczne przez sztukę,
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką,
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru oraz rękodzieła ludowego artystycznego,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych,
- organizacja imprez kulturalnych i rekreacyjnych,
- organizowanie konkursów, turniejów, przeglądów artystycznych i recitali,
- organizowanie festynów, obchodów świąt i rocznic państwowych,
- prowadzenie kółek i ognisk artystycznych,
- współpraca z krajowymi i zagranicznymi instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami realizującymi podobne zadania.

W ramach GOK działają: **orkiestra dęta, chór oraz sekcje**.

Prowadzone są zajęcia z: nauki gry na instrumentach, rytmiki, nauki tańca, wokalne, teatralne, sportowe, rekreacyjne, zielarskie, terapeutyczne – dla różnych grup wiekowych.

Ośrodek organizuje **imprezy kulturalne, konkursy, zawody**, a jego podopieczni reprezentują GOK w licznych wydarzeniach organizowanych poza gminą (m.in. chór uczestniczy w konkursach i występach w całym kraju).

Zgodnie z dostępnymi danymi GUS za lata 2011-2019, **liczba zorganizowanych imprez w każdym roku była zróżnicowana, od 6 w 2016 roku do 89 imprez w 2014 roku**. Podobnie kształtowała się liczba ich uczestników (która znacznie zmalała) i liczba uczestników na 1000 ludności.

Należy jednak pokreślić, iż **znacznie zwiększyła się liczba grup artystycznych o ponad 100% do 13 szt. i sekcji do 15 szt. (w 2019 roku),** a tym samym ich członków.

[2] https://www.bip.lipie.akcessnet.net/upload/plik,20200610151337,rejestr_instytucji_kultury1.pdf

Tabela 33. Działalność instytucji kultury w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
imprezy	**50**	**61**	**51**	**89**	**36**	**6**	**10**	**11**	**26**
uczestnicy imprez	**5500**	**6950**	**4520**	**3570**	**2873**	**271**	**1186**	**1630**	**1340**
liczba uczestników imprez na 1000 ludności	849,0	1071,7	701,0	554,1	448,7	42,7	188,1	259,9	214,3
grupy artystyczne	5	5	8	9	6	2	8	9	13
członkowie grup artystycznych	53	53	84	88	118	36	83	107	179
koła / kluby / sekcje	7	7	7	7	14	3	5	7	15
członkowie kół / klubów / sekcji	100	103	102	101	237	50	65	113	181
grupy artystyczne ogółem	**5**	**5**	**8**	**9**	**6**	**2**	**8**	**9**	**13**
teatralne	0	0	0	0	0	0	0	1	0
muzyczne - instrumentalne	2	1	2	3	1	0	2	2	4
wokalne i chóry	1	2	2	2	3	1	3	3	4
folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	1	1	2	2	2	1	0	0	2
taneczne	1	1	2	2	0	0	3	3	0
inne	-	-	-	-	0	0	0	0	3
członkowie grup artystycznych ogółem	**53**	**53**	**84**	**88**	**118**	**36**	**83**	**107**	**179**
teatralne	0	0	0	0	0	0	0	12	0
muzyczne - instrumentalne	10	10	14	18	47	0	29	29	50
wokalne i chóry	11	11	22	22	39	26	34	36	63
folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	23	23	32	32	32	10	0	0	40
taneczne	9	9	16	16	0	0	20	30	0
inne	-	-	-	-	0	0	0	0	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Na obszarze Gminy Lipie organizowane są **cykliczne imprezy:**

- **„Wielki Piknik Wakacyjny – Dzieje Znad Liswarty”** – wydarzenie o charakterze kulturalnym (do 2017 roku jako „Jarmark Nad Liswartą”),
- obchody **Dnia Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej w Parzymiechach**,
- **gminne obchody rocznicy wybuchu II wojny światowej**,
- **obchody rocznicy odzyskania niepodległości**,
- **Bieg Jesienny Tomasza Hopfera w zabytkowym parku w Parzymiechach** (organizowany od około 40 lat).

Według dostępnych danych GUS, w latach 2011-2019 w ramach działającej Gminnej Biblioteki w Lipiu wraz w filiami w Parzymiechach i Stanisławowie, **liczba czytelników w ciągu roku znacznie zmalała, tj. o 68,4%, a liczba wypożyczonego księgozbioru o prawie 90%.** Problem ten nie został

również powstrzymany w wyniku **zwiększającej się liczby księgozbioru**, który wzrósł w analizowanym okresie o **9,2% do 37022 egzemplarzy**.

Tabela 34. Biblioteki w Gminie Lipie w latach 2011-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
biblioteki i filie	3	3	3	3	3	3	3	3	3
pracownicy bibliotek (działalności podst.)	4	4	4	4	4	4	6	4	4
księgozbiór	33894	34569	35229	35021	35473	32830	33379	33677	37022
czytelnicy	1064	972	928	777	941	856	540	406	336
wypożyczenia księgozbioru na zewn.	18564	14943	13024	11516	14543	18860	8165	4111	1992
Wskaźniki									
ludność na 1 placówkę biblioteczną	2163	2154	2142	2141	2126	2113	2101	2095	2075
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	5222,5	5349,6	5483,1	5453,3	5562,6	5178,2	5296,6	5357,5	5948,3
czytelnicy bibliotek na 1000 ludności	164	150	144	121	147	135	86	65	54
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w wolum.	17,4	15,4	14,0	14,8	15,5	22,0	15,1	10,1	5,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Na koniec 2019 roku **na 1 placówkę biblioteczną przypadało 2075 mieszkańców gminy i w porównaniu z województwem śląskim: 5647 osób na 1 placówkę, powiatem kłobuckim: 4028 osób - wskaźnik ten był niekorzystny – co może przekładać się na utrudniony dostęp do usług bibliotecznych.**

Jednocześnie, ze względu na malejącą liczbę osób korzystających z bibliotek na obszarze gminy, **liczba czytelników na 1000 ludności wyniosła: 54 osoby (województwo: 168 osób, powiat: 123 osoby). Średnio w 2019 roku czytelnik wypożyczył około 6 książek z bibliotek na obszarze gminy, natomiast w województwie 18 a powiecie ponad 15 sztuk.**

Należy jednak podkreślić, iż **gmina pozytywnie wyróżnia się na tle pozostałych obszarów w zakresie zgromadzonego księgozbioru, który wynosi: 5948,3 woluminów na 1000 mieszkańców (region: 3516,4, powiat: 3260,6 w 2019 roku).**

W ramach działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Lipiu prowadzone są **lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, akcje czytelnicze oraz święta książki.**

Utrzymująca się obserwowana od wielu lat tendencja zmniejszania się grupy czytelników w Gminie Lipie może być spowodowana zmniejszającą się liczbą ludności, jak również z korzystaniem z bibliotek w większych ośrodkach miejskich (np. zlokalizowanych w sąsiedztwie szkoły, czy miejsca pracy).

Zabytki architektury i budownictwa występują na terenie całej gminy. Są to: kościoły, budynki mieszkalne i gospodarcze, założenia dworskie i parki, układ urbanistyczny.

Obiekty na terenie Gminy wpisane do Rejestru Zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach to:

- Kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa w Dankowie,
- Ruiny twierdzy, w jej obrębie w cz. N kościół parafialny i fragment murów tzw. domku kasztelanowej, obwarowania ziemne o pełnym profilu ze szkarpą obmurowaną kamieniem łamanym, od N, S, W fosa w Dankowie,
- Kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła w Parzymiechach,
- Park /należący do niezachowanego pałacu/ z zachowanymi śladami alei oraz stawami i pozostałości zespołu dworskiego: zabudowania gospodarcze, park krajobrazowy w Parzymiechach,
- Dom drewniany zwany Starą Szkołą (przeniesiony w 1885 roku z Kleśnisk) w Natolinie,
- 5 stanowisk archeologicznych.

Do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisanych zostało: 47 zabytków nieruchomych, zwłaszcza z obszarów sołectw: Danków, Lipie, Lindów i Parzymiechy, w tym: budynki mieszkalne, kościoły, ruiny dworskie, jak również **139 stanowisk archeologicznych** – zlokalizowanych prawie na obszarze całej gminy.

Na terenie gminy funkcjonuje prywatne **Muzeum 303 im. ppłk. pil. Jana Zumbacha w Napoleonie.**

1.8. Sport, rekreacja i turystyka

Infrastruktura sportowa i rekreacyjna na obszarze gminy jest w **dobrym lub w dostatecznym stanie technicznym i stale ulega poprawie** wskutek działań remontowych oraz rozwojowi – poprzez budowę i rozbudowę nowych obiektów. **Konieczne jest również ulepszenie obiektów i ich dostosowanie do potrzeb osób niesamodzielnych i seniorów.**

Na terenie gminy zdecydowana część obiektów sportowo-rekreacyjnych jest własnością Gminy Lipie, a większość z nich jest zarządzana przez szkoły. Wśród obiektów dominują boiska i sale gimnastyczne przyszkolne, jak również place zabaw i siłownie zewnętrzne.

Prawidłowe warunki uprawiania sportu, oprócz ilości i dostępność obiektów sportowo-rekreacyjnych, zapewniają funkcjonujące instytucje sportowe, m.in. **kluby sportowe.** Podwalinę do uprawiania określonej dyscypliny sportu i aktywności fizycznej stanowi często sport szkolny, w tym w ramach zajęć pozalekcyjnych. Zgodnie z ewidencją prowadzoną przez Powiat Kłobucki na terenie Gminy Lipie działają: 3 Kluby sportowe i stowarzyszenia kultury fizycznej oraz 6 uczniowskich klubów sportowych. W ramach klubów sportowych działają liczne sekcje, a ich członkowie uprawiają najczęściej takie dyscypliny jak: piłka nożna, tenis stołowy, piłka siatkowa, biegi oraz uczestniczą w zawodach o różnym zasięgu – często osiągając liczne sukcesy.

Analiza dostępnych informacji pozwala na pozytywną ocenę działalności i propagowania sportu i rekreacji w kategorii dzieci i młodzieży szkolnej. Należy zauważyć jednak deficyt klubów sportowych zrzeszających osoby dorosłe i starsze – przede wszystkim w celu poprawy kondycji zdrowotnej, aktywnego spędzania czasu wolnego.

Gmina Lipie położona jest na prastarej Wyżynie Wieluńskiej. Wzdłuż południowej jej części płynie rzeka Liswarta. Rzeka ta posiada wiele zakoli oraz spokojnych zatoczek, dzięki czemu jest idealnym miejscem nie tylko dla wędkarzy, ale posiada w okresie wiosenno-letnim doskonałe warunki do uprawiania sportu kajakowego.

Część **dużych kompleksów leśnych** (północno-zachodnia część gminy) wchodzi w skład **Załęczańskiego Parku Krajobrazowego**. Bogactwo terenów leśnych potwierdza fakt istniejących **rezerwatów przyrody tj.: „Bukowa Góra", „Szachownica", „Stawiska".**

Do **atrakcji turystycznych** można zaliczyć:

- urozmaicony krajobraz (rzeka, lasy, wzgórza, skałki, jaskinie, charakterystyczna zabudowa itd.);
- lasy, które zajmują około 30% powierzchni gminy, bogate we florę i faunę – w tym w ramach Załęczańskiego parku Krajobrazowego;
- Rzekę Liswartę, która w swoim dolnym biegu ma całkowicie naturalny charakter i stanowi niezwykle malowniczy szlak kajakowy, który pod względem atrakcyjności należy do czołówki szlaków kajakowych centralnej Polski. Przez teren gminy Liswarta przepływa na odcinku 13 km, tworząc jej południowo-wschodnią granicę;
- obiekty zabytkowe opisane w rozdziale: *Kultura*;
- objęte ochroną obszary cenne przyrodniczo, tj. Rezerwat geologiczny „Szachownica" (w tym: obszar Natura 2000), Rezerwat ,,Bukowa Góra", Rezerwat „Stawiska" – w ramach Załęczańskiego Parku Krajobrazowego,

Przez gminę przebiegają następujące **szlaki turystyczne**:

- Liswarciański Szlak Rowerowy,
- Szlak rowerowy czerwony: Częstochowa – Działoszyn,
- Szlak rowerowy zielony: Lubliniec – Radomsko tzw. Wielkiej Pętli Częstochowskiej,
- Szlak Rezerwatów Przyrody (pieszy): Blachownia - Chorzew Siemkowice,
- Szlak Bursztynowy Ziemi Wieluńskiej (pieszy): Parzymiechy – Burzenin,
- Szlak bordowy (pieszy) –Giętkowizna – Załęcze Małe;
- Ścieżka Dydaktyczna Przyrodniczo-Leśna (piesza) –Rozalin - rezerwat Szachownica – wieża p.poż. leśniczówka Wapiennik.

W gminie brakuje ogólnodostępnej hali widowiskowo-sportowej, która umożliwiłaby osobom z różnych grup wiekowych uprawianie sportu – również w okresie zimowym.

Istnieje deficyt ogólnodostępnych siłowni w budynkach, ścieżek pieszych i tras rowerowych, siłowni na wolnym powietrzu, przystani kajakowych i innych form aktywnej rekreacji i turystyki.

1.9. Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy Lipie podmiotami realizującymi zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego są: **Komenda Powiatowa Policji w Kłobucku, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kłobucku oraz ochotnicze straże pożarne.**

W Gminie Lipie, w ramach Komendy Powiatowej Policji, działa Zespół Dzielnicowych w Krzepicach – rejon nr 5 dla obszaru gminy.

Siedziba Jednostki Ratowniczo - Gaśniczej w Kłobucku to jednocześnie siedziba **Komendy Powiatowej PSP w Kłobucku**. Obszar chroniony Jednostki Ratowniczo - Gaśniczej w Kłobucku to obszar powiatu kłobuckiego.

Zgodnie z „Informacją dotyczącą stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Powiatu Kłobuckiego za okres 01.01.2020 do 31.12.2020" opracowaną przez Komendę Powiatową Policji w Kłobucku: **liczba wszczętych podstępowań ogółem na obszarze Gminy Lipie wyniosła 49, z czego najwięcej: o alimenty, kradzieże oraz przestępstwa narkotykowe.**

Tabela 35. Liczba wszczętych postępowań w Gminie Lipie w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wszczętych postępowań ogółem, w tym:	51	67	69	51	49
Kradzieże	5	3	3	3	3
Kradzieże z włamaniem	8	2	2	2	3
Kradzież i kradzież z włamaniem do samochodu	0	1	1	0	0
Rozboje	0	0	0	0	0
Zniszczenie mienia	3	4	0	1	1
Uszkodzenie ciała	2	0	2	2	0
Bójka i pobicie	0	0	0	0	0
Przestępstwa narkotykowe	0	1	0	0	3
Znęcanie	0	4	5	4	2
Alimenty	1	2	10	3	5
Liczba wszczętych postępowań ogółem na 1000 ludności	7,9	10,4	10,7	8,0	7,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacji dotyczącej stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Powiatu Kłobuckiego za okres 01.01.2020 do 31.12.2020

Liczba przestępstw na terenie Gminy Lipie jest jedną z najniższych w powiecie i regionie i na koniec 2020 roku wyniosła: 7,7 przestępstw na 1000 ludności. W tym samym roku odnotowano 19 przestępstw na 1000 ludności w województwie śląskim i prawie 10 w powiecie kłobuckim.

Analizując zagrożenia wypadkami drogowymi w ciągu ostatnich 5 lat należy stwierdzić, iż **liczba wypadków zmalała z 4 w 20216 roku do 0 w 2020 roku.** Natomiast **kolizje drogowe ulegały nieznacznym wahaniom, ich liczba była największa w 2017 roku natomiast w 2018 roku i 2020 roku osiągnęła najniższą wartość, tj. 21.**

Dane dla Gminy Lipie, są jednymi z najniższych w powiecie kłobuckim, co może się wiązać z brakiem dróg o największym ruchu tranzytowym.

Tabela 36. Zagrożenia wypadkami drogowymi w Gminie Lipie w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Wypadki	4	1	0	1	0
Ofiary śmiertelne	1	0	0	1	0
Ilość osób rannych	4	2	3	0	0
Kolizje	b.d.	33	21	27	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacji dotyczącej stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Powiatu Kłobuckiego za okres 01.01.2020 do 31.12.2020

Statystyki w ostatnich latach wykazują tendencje spadkowe, co oznacza że stan porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy ulega systematycznej poprawie.
Natomiast niski wskaźnik ilości wszczętych postępowań i przestępstw w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców świadczy o wysokim poziomie bezpieczeństwa i niskim ryzyku przestępczości, czy zagrożeń wypadkami.

1.10. Sektor pozarządowy

Wg rejestrów[3] prowadzonych przez Powiat Kłobucki na obszarze Gminy Lipie funkcjonują:

- **stowarzyszenia posiadające osobowość prawną**:

- Stowarzyszenie im. ks. Bonawentury Melera,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Oświatowo – Kulturalnych w Lipiu,
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Uzależnionym z/s w Parzymiechach,
- Klub Wzajemnej Pomocy METAMORFOZA przy Wojewódzkim Zakładzie Lecznictwa Odwykowego w Parzymiechach (działalność prowadzi Stowarzyszenie Pomocy Osobom Uzależnionym z/s w Parzymiechach),
- Stowarzyszenie Kobiet Ziemi Lipskiej,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Liswarta Rębielice Szlacheckie,
- Stowarzyszenie Muzeum 303 im. ppłk pil. Jana Zumbacha;

- **fundacje:**

- Fundacja promocji kultury i arteterapii AJ Project w Parzymiechach.

Jednocześnie na terenie gminy **działają organizacje nieformalne, w tym przede wszystkim Koła Gospodyń Wiejskich (KGW)** w sołectwach: Albertów, Danków, Kleśniska, Lipie, Natolin, Parzymiechy, Wapiennik, Zbrojewsko, Zimnowoda - łącznie zrzeszające około 150 członkiń.
Historia działalności KGW na terenie gminy Lipie sięga lat 60-tych ubiegłego wieku. Gminna Rada KGW, jako organ koordynujący działalność Kół Gospodyń Wiejskich, powstała 26 stycznia 1984 roku. Reprezentowana jest przez przedstawicielki wszystkich KGW Gminy Lipie.
Działalność KGW w gminie Lipie to także dwa zespoły śpiewacze: Czeremcha i Kleśniczanki, które wykonują odchodzące już w zapomnienie pieśni ludowe, a także odtwarzają stare obrzędy kultywowane kiedyś w regionie przez całe pokolenia. Do przedsięwzięć współorganizowanych przez Gminną Radę KGW lub przy współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich zaliczyć można m.in.: coroczne dożynki gminne, Jarmark nad Liswartą „Dobre, bo swojskie", Wielki piknik wakacyjny - dzieje znad Liswarty", prezentacje stołów wielkanocnych i bożonarodzeniowych oraz wiele innych. Podczas wymienionych imprez i wydarzeń lokalnych prezentują swoje wyroby rękodzielnicze, w tym wieńce dożynkowe oraz produkty kulinarne. Panie z tej organizacji społecznie i niestrudzenie reprezentują Gminę Lipie podczas szeregu uroczystości o zasięgu ponadgminnym – powiatowym, wojewódzkim, a nawet ogólnopolskim.

[3] http://bip.klobuck.pl/2890/rejestry-i-ewidencje.html

Na obszarze gminy działają również **ochotnicze straże pożarne i kluby sportowe** – wymieniowe we wcześniejszych rozdziałach.

Działalność organizacji pozarządowych została również sklasyfikowana w rejestrze REGON. Zgodnie z danymi GUS za lata 2011-2020, **liczba zarejestrowanych podmiotów ulegała nieznacznym wahaniom i na koniec 2020 roku wynosiła 23 podmioty, w tym: 1 fundacja oraz 22 stowarzyszenia i organizacje społeczne.**

W Gminie Lipie na 1 organizację przypada około 270 mieszkańców, a średnio w powiecie kłobuckim: 355 osób i w województwie śląskim: 350 osób - co oznacza, że Gmina Lipie charakteryzuje się wyższą aktywnością społeczną w porównaniu do przeciętnej wartości dla innych gmin regionu. Na 1000 mieszkańców przypada 3,7 organizacji pozarządowych.

Tabela 37. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Lipie w latach 2011-2020

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w tym:	**23**	**23**	**22**	**22**	**22**	**22**	**22**	**22**	**23**	**23**
fundacje	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	22	22	21	21	21	21	21	21	22	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Formy współpracy, zgodnie ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie może przybierać: **formy finansowe** (tj. zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych oraz udzielanie pożyczek, gwarancji, poręczeń – na zasadach określonych w niniejszej ustawie) i **pozafinansowe** (konsultacje, informowanie, wsparcie techniczne, organizacyjne i merytoryczne, wspólne inicjatywy, spotkania, działania i przedsięwzięcia, rekomendacje, czy patronat).

Przedmiotem współpracy Gminy Lipie z organizacjami pozarządowymi jest:

1. realizacja zadań publicznych gminy określonych we właściwych ustawach, w zakresie odpowiadającym jej zadaniom własnym;
2. konsultowanie projektów aktów prawa miejscowego na etapie ich tworzenia;
3. określanie potrzeb społecznych i sposobu ich zaspokajania;
4. podwyższanie efektywności działań kierowanych do mieszkańców gminy.

Współpraca gminy z organizacjami odbywa się na zasadach:

1) pomocniczości – zgodnie, z którą gmina powierza organizacjom realizację zadań własnych, a organizacje zapewniają ich wykonanie w sposób ekonomiczny, profesjonalny i terminowy;

2) suwerenności stron –zgodnie z którą stosunki pomiędzy Gminą a organizacjami kształtowane będą z poszanowaniem wzajemnej autonomii i niezależności w swojej działalności statutowej;

3) partnerstwa – co oznacza dobrowolną współpracę równorzędnych sobie podmiotów w rozwiązywaniu wspólnie zdefiniowanych problemów i osiąganiu razem wytyczonych celów;

4) efektywności – co oznacza wspólne dążenie do osiągnięcia możliwie największych efektów realizacji zadań publicznych;

Id: 3E4BE387-63B9-452F-84A8-95F6FDF87430. Podpisany

5) uczciwej konkurencji – co oznacza wymóg udzielania tych samych informacji odnośnie wykonywanych działań, zarówno przez podmioty publiczne jak i niepubliczne, a także obowiązek stosowania tych samych kryteriów przy dokonywaniu oceny tych działań i podejmowaniu decyzji odnośnie ich finansowania;
6) jawności – zgodnie, z którą wszystkie możliwości współpracy gminy z organizacjami są powszechnie wiadome oraz jasne i zrozumiałe w zakresie stosowanych procedur i kryteriów podejmowania decyzji.
Każdego roku Rada Gminy Lipie przyjmuje **„Roczny Program Współpracy Gminy Lipie z organizacjami pozarządowymi”**, który wcześniej podlega konsultacjom społecznym.
Celem głównym programu jest: zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców gminy oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy.

Tabela 38. Podsumowanie realizacji „Rocznego Programu Współpracy Gminy Lipie z organizacjami pozarządowymi” w Gminie Lipie w latach 2016-2020

Tematyka	2016	2017	2018	2019	2020
Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej i kulturowej	Wpłynęła: 1 oferta Dotacja: 9000 zł	Wpłynęła: 1 oferta Dotacja: 11000 zł	Wpłynęła: 1 oferta Dotacja: 5000 zł	Wpłynęły: 2 oferty Dotacja: 2 x 4000 zł – łącznie: 8000 zł	Nie organizowano
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	Wpłynęła: 1 oferta Dotacja: 9000 zł	Wpłynęła: 1 oferta Dotacja: 9000 zł	Wpłynęła: 1 oferta Dotacja: 15000 zł	Wpłynęła: 1 oferta Dotacja: 17000 zł	Wpłynęła: 1 oferta Dotacja: 25000 zł
Łączna kwota na dany rok	**18000 zł**	**20000 zł**	**20000 zł**	**25000 zł**	**25000 zł**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lipie

Zgodnie z analizą konkursów ofert na podstawie **Sprawozdań z realizacji programów w latach 2016-2019**, należy stwierdzić, iż:
- konkursy organizowane są w ramach **2 tematyk: z zakresu kultury oraz sportu**,
- każdego roku **wzrasta pula środków przeznaczonych na konkursy**, tj. z 18000,00 zł w 2016 roku do 25000,00 zł w 2019 roku,
- w ramach każdej tematyki zazwyczaj wpływa **1 oferta**,
- **każda z ofert zostaje wybrana do dofinansowania** w wysokości wnioskowanej kwoty,
- **nie ma ofert rozpatrzonych negatywnie.**

1.11. Przedsiębiorczość

W ramach diagnozy skupiono się m.in. na czynnikach wpływających na zwiększenie dochodów gospodarstw domowych, w tym: miarach pozwalających na obserwację zmian w liczbie podmiotów gospodarki narodowej oraz poziomie przedsiębiorczości mieszkańców. Opisane dane oparte są głównie na zasobach rejestru REGON.

Na obszarze Gminy Lipie na **koniec 2020 roku funkcjonowało 551 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, w tym 18 z nich w ramach sektora publicznego – tj. 3,3% ogółu wszystkich jednostek.**

Największą grupę **w ramach sektora publicznego stanowiły: państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego: 13 podmiotów.**

Natomiast **w sektorze prywatnym było zarejestrowanych: 528 podmiotów, a największy udział stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą: 466 jednostek, tj. 88,3% ogółu, a następnie spółki handlowe – 4,4% oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne: 4,2%.**

Tabela 39. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Lipie w latach 2011-2020

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
podmioty gospodarki narodowej ogółem	**403**	**415**	**431**	**438**	**451**	**465**	**488**	**513**	**539**	**551**
sektor publiczny – ogółem, w tym:	**18**	**18**	**18**	**18**	**18**	**18**	**17**	**18**	**18**	**18**
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	14	14	14	14	14	14	12	13	13	13
przedsiębiorstwa państwowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
spółki handlowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny, w tym:	**385**	**397**	**413**	**420**	**433**	**446**	**470**	**493**	**511**	**528**
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	329	340	357	362	376	388	408	431	448	466
spółki handlowe	13	14	14	14	14	16	19	22	24	23
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
spółdzielnie	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1
fundacje	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	22	22	21	21	21	21	21	21	22	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Na podstawie danych GUS za lata 2011-2020 obserwuje się **regularny wzrost podmiotów gospodarczych sektora prywatnego**. **W odniesieniu do 2011 roku liczba podmiotów prywatnych w 2020 roku wzrosła o ok. 37% z 403 w 2011 roku do 551 w 2020 roku**. Największy wpływ miał **wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą z 329 do 466 podmiotów tj. 41,6%. Natomiast liczba spółek handlowych zwiększyła się prawie dwukrotnie z 13 szt. do 23 szt.** W sektorze prywatnym w każdym roku **dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą**. Ilość podmiotów sektora publicznego utrzymuje się na stałym poziomie.
Można przyjąć, że utrzymujący się wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON świadczy **o ożywieniu gospodarczym.**

Rysunek 16. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Lipie w latach 2011-2020

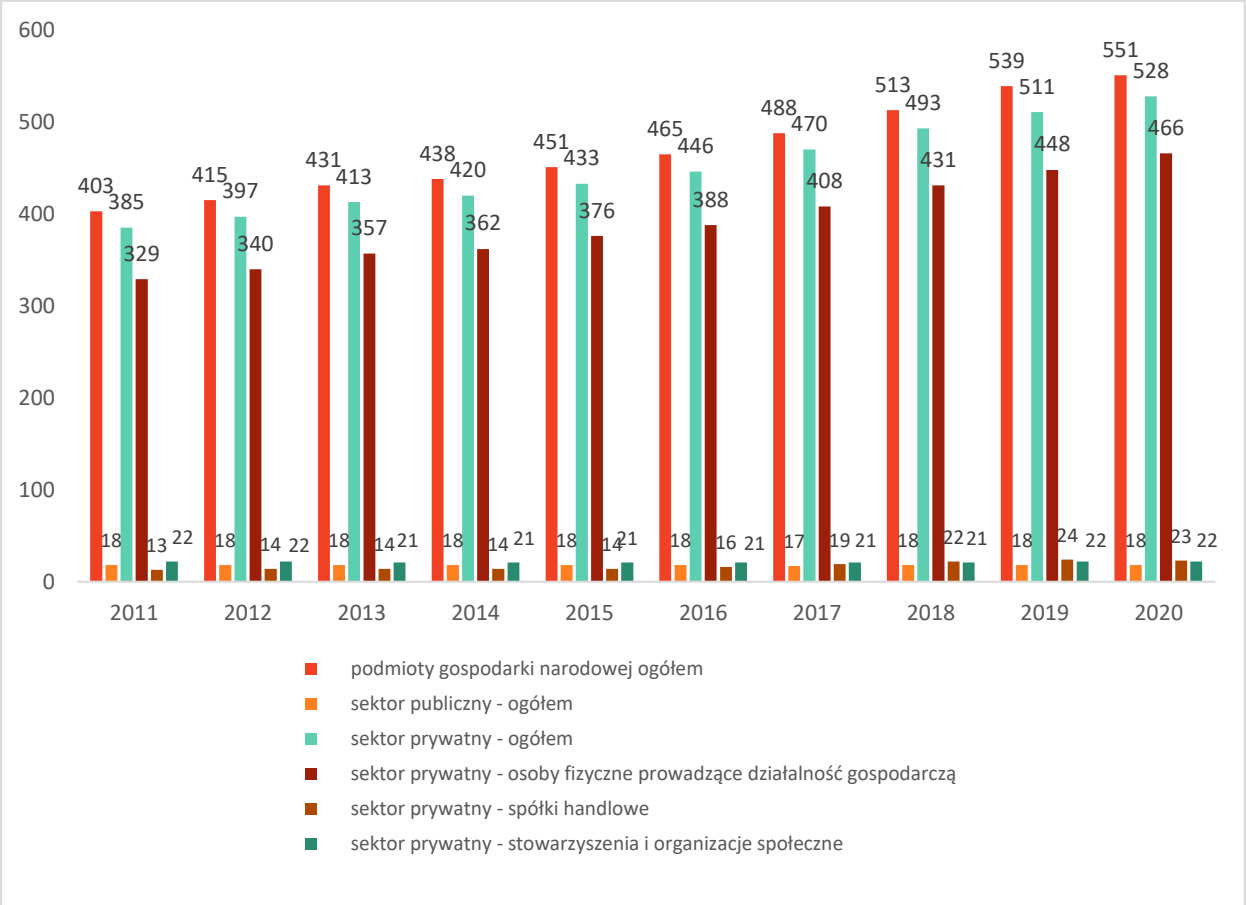

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

O poziomie przedsiębiorczości świadczą również wskaźniki, tj**. liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności, która na koniec 2019 roku wyniosła w Gminie Lipie: 87 jednostek oraz liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, tj.: 140,4 sztuk.**
Wartość wskaźników była nieco niższa niż w powiecie kłobuckim (odpowiednio: 97 i 157), ale ponad połowę mniejsza niż w województwie śląskim (107 i 178,8) – co oznacza, mniejszą aktywność gospodarczą mieszkańców analizowanej gminy.

Tabela 40. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Lipie, w powiecie kłobuckim i w województwie śląskim w 2019 roku

Wyszczególnienie	województwo śląskie	powiat kłobucki	Gmina Lipie
Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	**107**	**97**	**87**
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	**178,8**	**157,0**	**140,4**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w CEIDG można zmierzyć **aktywność gospodarczą mieszkańców poszczególnych sołectw** jako udział podmiotów w liczbie ludności danego sołectwa. Należy zauważyć, że według stanu na koniec 2020 roku **wskaźnik ten jest najwyższy przede wszystkim w sołectwach o najniższej populacji, do których należą m.in.: Giętkowizna: 10,3%, Brzózki: 9,5%, Natolin: 8,2%, Albertów: 8,0% ludności.**

Tabela 41. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w CEIDG w poszczególnych sołectwach Gminy Lipie w 2020 roku

Sołectwa	Liczba podmiotów gospodarczych	udział % w liczbie mieszkańców
Albertów	26	8,0%
Brzózki	8	9,5%
Danków	30	5,4%
Giętkowizna	8	10,3%
Grabarze	7	5,2%
Julianów	9	4,2%
Kleśniska	19	4,1%
Lipie	78	7,2%
Lindów	14	6,3%
Napoleon	7	6,9%
Natolin	16	8,2%
Parzymiechy	50	7,9%
Rębielice Szl.	20	4,4%
Rozalin	6	5,5%
Stanisławów	22	7,9%
Szyszków	10	4,6%
Wapiennik	17	5,4%
Zbrojewsko	15	6,9%
Zimnowoda	41	7,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lipie

Biorąc pod uwagę udział zarejestrowanych podmiotów w Gminie Lipie wg grup rodzajów działalności PKD w ostatnich dziesięciu latach należy zauważyć, iż **maleje on w branży związanej z**

Id: 3E4BE387-63B9-452F-84A8-95F6FDF87430. Podpisany

rolnictwem leśnictwem, łowiectwem i rybactwem oraz w ramach pozostałej działalności, a wzrasta w przemyśle i budownictwie - udział ten wynosił następująco:

- **rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo: 3,1%,**
- **przemysł i budownictwo: 39,6%,**
- **pozostała działalność: 57,4%.**

Natomiast w województwie śląskim i powiecie kłobuckim w 2019 roku w w/w wymienionych podmiotach przestawiała się odpowiednio:

- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo: 0,6% i 3,3%
- przemysł i budownictwo: 21,7% i 23,5%
- pozostała działalność: 77,7% i 62,2%.

W gminie struktura podmiotów jest typowa dla obszarów wiejskich, z większym udziałem branży rolniczej oraz przetwórstwa przemysłowego, budownictwa i podstawowych usług, w tym handlu.

Tabela 42. Podmioty gospodarki narodowej wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w Gminie Lipie w latach 2011-2020

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	**403**	**415**	**431**	**438**	**451**	**465**	**488**	**513**	**539**	**551**
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	20	19	21	17	17	18	19	19	19	17
przemysł i budownictwo	140	145	155	162	173	175	184	190	205	218
pozostała działalność	243	251	255	259	261	272	285	304	315	316

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Rysunek 17. Podmioty gospodarki narodowej wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w Gminie Lipie w latach 2011-2020

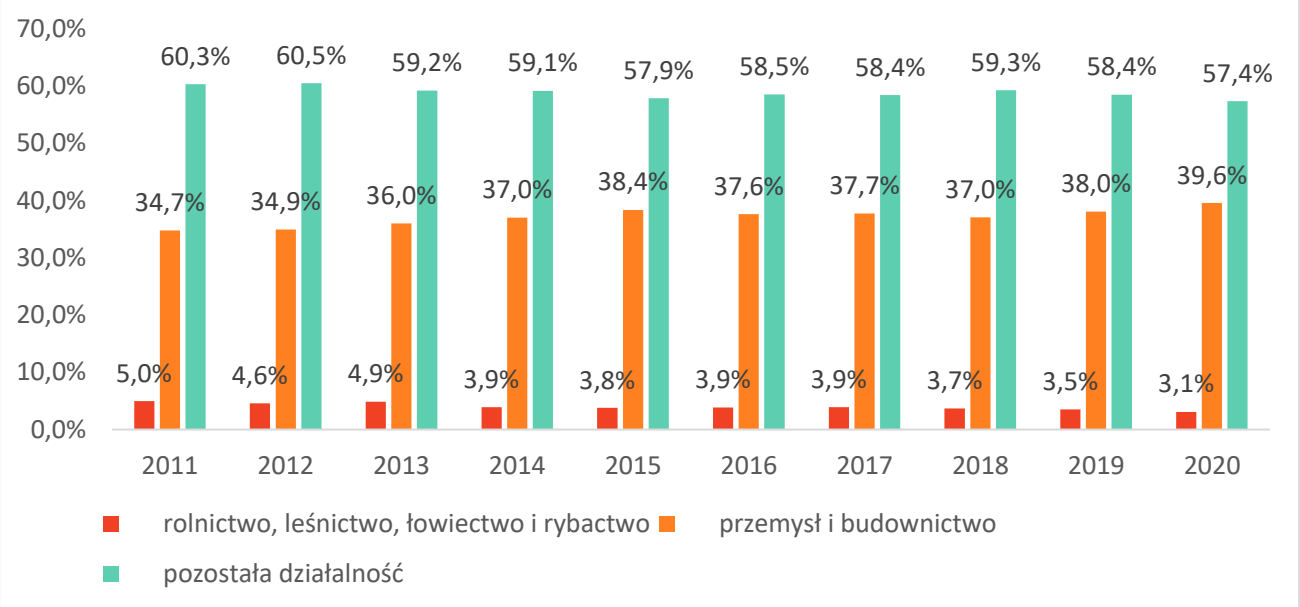

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Zgodnie z klasyfikacją dla sektora prywatnego według PKD, **najwyższy udział podmiotów gospodarczych odnotowano w ramach sekcji F. Budownictwo: 23,1% ogółu jednostek,**

a następnie w sekcji G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle: 22,4% oraz przetwórstwo przemysłowe: 17,4% (według danych za 2020 rok).

Należy zauważyć, iż w ostatnim dziesięcioleciu **wzrosła liczba przedsiębiorstw w kategorii F. Budownictwo z 64 szt. na 122 szt. – tj. około 90% oraz H. Transport i gospodarka magazynowa z 16 do 34 szt.**

Informacje dotyczące liczby zarejestrowanych podmiotów mogą być również wykorzystywane przy analizie tendencji na rynku pracy. W tym kontekście ważna jest analiza wielkości podmiotów mierzona przewidywaną liczbą pracujących (we wniosku rejestracyjnym podaje się taką wielkość), tj. podmiotów mikro (0–9 osób), małych (10–49 osób), średnich (50–249 osób) czy dużych (250 i więcej osób). Istotne pod tym względem są m.in. analizy tendencji zachodzących w jednostkach małych i średnich, w dużym stopniu generujących miejsca pracy oraz mikro, świadczących m.in. o aktywności gospodarczej społeczeństwa.

Na obszarze Gminy Lipie **funkcjonują wyłącznie mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. W 2019 roku: 94,6% podmiotów stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników, a następnie małe firmy (10 – 49 pracowników), tj. 4%.**

Struktura podmiotów według klas wielkości jest zbliżona do przeciętnych wartości dla powiatu i regionu.

Tabela 43. Udział podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości (liczba zatrudnionych osób) w 2019 roku w %

Wyszczególnienie	województwo śląskie	powiat kłobucki	Gmina Lipie
0 - 9	95,5%	95,6%	94,6%
10 - 49	3,6%	3,7%	4,0%
50 - 249	0,7%	0,7%	1,5%
250 - 999	0,1%	0,0%	0,0%
1000 i więcej	0,0%	0,0%	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Należy podkreślić **rolno-leśny charakter gospodarczy gminy**. **Rolnictwo** na jej obszarze jest **zbliżone do tradycyjnego o niskim poziomie nawożenia mineralnego i małym zużyciu środków ochrony roślin** w przeważającej części oparte **na drobnych gospodarstwach ze słabą specjalizacją**. Rolnictwu sprzyja niskie skażenie powietrza bowiem gmina położona jest z dala od głównych regionalnych centrów przemysłowych i pozbawiona jest nadmiernego przemysłu wprowadzającego zanieczyszczenia do środowiska naturalnego.

BADANIA SPOŁECZNE - PODSUMOWANIE

Badania, w tym w formie ankietyzacji przeprowadzono wśród mieszkańców gminy i pozostałych interesariuszy w miesiącach: kwiecień – maj 2021 roku i dotyczyły między innymi poziomu życia w gminie, dostępności i jakości usług społecznych, najistotniejszych problemów, priorytetowych celów i zadań mających największy wpływ na rozwój gminy w ciągu najbliższych lat. Każda

Id: 3E4BE387-63B9-452F-84A8-95F6FDF87430. Podpisany

z zainteresowanych osób i podmiotów miała równy i powszechny dostęp do wzięcia udziału w badaniu w formie online.

Zgodnie z wynikami w części dotyczącej **jakości i warunków życia na obszarze gminy w sferze społecznej** , ankietyzowani dokonali następującej średniej oceny przede wszystkim:

- **bardzo dobrze i dobrze (łącznie powyżej 50% ogółu odpowiedzi):**

- dostępność i jakość usług świadczonych w ramach pomocy społecznej,
- dostępność i jakość opieki nad dziećmi w żłobkach i klubach dziecięcych, wychowania przedszkolnego oraz szkolnictwa podstawowego,
- dostępność infrastruktury kultury oraz dziedzictwa kulturowego, poziom oferty i wydarzeń kulturalnych,
- aktywność środowisk lokalnych, w tym działalność stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich,
- możliwość skorzystania z pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej przez osoby najbardziej potrzebujące,
- poczucie bezpieczeństwa,

- **przeciętnie, a zwłaszcza źle i bardzo źle:**

- jakość opieki zdrowotnej,
- jakość oferty spędzania wolnego czasu skierowanej zwłaszcza do seniorów,
- dostępność miejsc pracy i możliwość znalezienia zatrudnienia oraz usług związanych z podjęciem pracy, albo zmianą zawodu (reorientacji zawodowej),

Do najpoważniejszych problemów społecznych (maksymalnie 5 odpowiedzi do wyboru) respondenci zaliczyli przede wszystkim:

- starzenie się społeczeństwa – 79,5% ogółu odpowiedzi,
- niedostateczną integrację mieszkańców – 39,7%,
- niski poziom aktywizacji społecznej - 38,4%,
- alkoholizm – 31,5%,
- bezrobocie wśród osób młodych - 27,4%,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 21,9%.

Tabela 44. Najpoważniejsze problemy społeczne na obszarze Gminy Lipie według ankietowanych

Problem społeczny	Udział odpowiedzi w %
Ubóstwo	19.2%
Bezrobocie wśród osób młodych	27.4%
Bezrobocie wśród osób powyżej 50 roku życia	9.6%
Długotrwałe bezrobocie	19.2%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	21.9%
Przemoc w rodzinie	6.8%
Alkoholizm	31.5%

Narkomania	1.4%
Niepełnosprawność	5.5%
Starzenie się społeczeństwa	79.5%
Bezdomność	0.0%
Przestępczość (kradzieże, włamania, rozboje, napady)	1.4%
Przestępczość osób młodych	0.0%
Dewastacja i niszczenie mienia	13.7%
Niedostateczna integracja mieszkańców	39.7%
Niski poziom aktywizacji społecznej	38.4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Osoby biorące udział w badaniu (ponad 30% odpowiedzi) do **działań w strefie społecznej, które powinny być traktowane priorytetowo ze względu na największy wpływ na rozwój i zmniejszenie zidentyfikowanych problemów,** w ciągu najbliższych lat, zaliczali przede wszystkim takie zadania jak:

- poprawa dostępności i jakości programów i profilaktyki zdrowotnej oraz opieki zdrowotnej,
- poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych,
- poprawa dostępu do działań aktywizujących i integrujących lokalną społeczność,
- utworzenie i działalność klubów seniora,
- poprawa dostępności i jakości programów skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- poprawa dostępności i jakości usług aktywizacji zawodowej związanych z podjęciem pracy albo zmianą zawodu (reorientacji zawodowej),
- utworzenie i/lub rozwój działalności świetlic wiejskich, miejsc spotkań mieszkańców,

budowa i modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, turystycznej.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (**S**trengths – silne strony, **W**eaknesses – słabe strony, **O**pportunities – szanse i **T**hreats – zagrożenia) obejmuje wnioski z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej. Dodatkowo uwzględnia wyniki przeprowadzonych badań wśród mieszkańców Gminy Lipie i pozostałych interesariuszy, w tym: w ramach ankietyzacji.

S MOCNE STRONY	W SŁABE STRONY
SYTUACJA OGÓLNA	
• Znaczne zasoby dziedzictwa kulturowego • Bogate zasoby przyrodnicze stanowiące uzupełnienie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej • Dotychczasowa oferta kulturalna skierowana do mieszkańców w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury • Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego • Doświadczenie w realizacji dotychczasowych programów oraz przedsięwzięć profilaktycznych i społecznych, w tym prorodzinnych • Zmniejszająca się liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej • Zadowalająca jakość programów socjalnych realizowanych przez GOPS • Wyszkolona kadra GOPS • Wysoka aktywność inwestycyjna Gminy Lipie, w tym pozyskiwanie środków z funduszy UE • Wzrost liczby nowych przedsiębiorstw, zwłaszcza osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą • Malejący poziom bezrobocia	• Zmniejszająca się liczba mieszkańców – depopulacja • Ujemny przyrost naturalny • Ujemne saldo migracji • Ograniczona dostępność i niedostateczna jakość opieki zdrowotnej • Niedostateczna liczba programów profilaktyki zdrowotnej (w tym: badań profilaktycznych i przesiewowych) oraz programów zdrowotnych • Niedostateczna jakość i stan bazy lokalowej i sprzętowej instytucji kultury • Niski poziom czytelnictwa • Ograniczona dostępność i niedostateczna jakość infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej • Deficyt mieszkań przeznaczonych na wynajem, tym: komunalnych i socjalnych • Stagnacja w budownictwie mieszkaniowym • Deficyt specjalistycznej kadry w sferze pomocy społecznej (m.in. asystenci rodziny, opiekunowie) • Niedostateczny poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców • Niski udział osób pracujących • Bezrobocie, zwłaszcza wśród młodych osób • Niska dostępność miejsc pracy i możliwość znalezienia zatrudnienia • Relatywnie niższe średnie miesięczne wynagrodzenie brutto
RODZINA I DZIECKO	
• Wysoki poziom edukacji szkolnej • Wysoka jakość wychowania przedszkolnego • Możliwość zapewnienia opieki dzieciom do 3 roku życia w żłobku • Utworzenie i działalność Punktu Wsparcia Rodziny	• Niedostateczna oferta placówek oświatowych w zakresie podnoszenia kompetencji, umiejętności uczniów i wsparcia dzieci o szczególnych potrzebach • Wsparcie działań w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży

S MOCNE STRONY	W SŁABE STRONY
• Działalność świetlic • Dobra współpraca z placówkami oświatowymi w rozwiązywaniu problemów dziecka i rodziny, z kuratorem i sądem • Program stypendialny dla uzdolnionych dzieci i młodzieży • Prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i rodzin	• Niezadowalająca jakość oferty, w tym zajęć pozalekcyjnych • Ograniczona dostępność do infrastruktury i zajęć spędzania wolnego czasu • Niedostateczna liczba programów (w tym: specjalistycznych zajęć, poradnictwa) skierowanych dla rodzin i dzieci • Pogłębiający się kryzys rodziny • Przeciążenie pracowników socjalnych • Ubożenie społeczeństwa powodujące nierówne szanse rozwoju dzieci i młodzieży
SENIORZY, OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE, DŁUGOTRWALE CHORE	
• Zainteresowanie problemami osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorych • Udzielanie świadczeń finansowych i innych form pomocy przez GOPS • Dotychczasowa oferta profilaktyczna i liczba programów np. szczepienia przeciwko grypie, Koperta Życia, i inne • Pomoc w postaci świadczenia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania • Pomoc żywnościowa w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa • Realizowanie projektów socjalnych m.in. „Paczka Bożonarodzeniowa dla Seniorów 80 +”	• Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym – wzrost liczby osób starszych • Znaczny udział osób niepełnosprawnych i osób długotrwale chorych korzystających z pomocy społecznej • Niska oferta usług publicznych dla osób starszych, w tym opiekuńczych, rehabilitacyjnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych • Niezadowalająca ilość ofert i infrastruktury spędzania wolnego czasu • Niedostateczny poziom aktywności społecznej i izolacja społeczna • Niska aktywność zawodowa • Brak miejsc spotkań, w tym: klubów seniora • Brak Domu Pomocy Społecznej, Dziennych Domów Pomocy Społecznej, Zakładów Opieki Leczniczej, Hospicjum • Ograniczona dostępność, w tym bariery architektoniczne • Brak wolontariatu i pomocy międzypokoleniowej • Brak kompleksowej oferty wsparcia, w szczególności w zakresie usługi opieki wytchnieniowej, dla opiekunów osób starszych

S MOCNE STRONY	W SŁABE STRONY
	czy z niepełnosprawnościami oraz asystentów osób niepełnosprawnych
OSOBY I RODZINY ZAGROŻONE PATOLOGIAMI I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	
• Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień i bezpieczeństwa • Budowanie świadomości społecznej dot. zagrożeń i skutków uzależnień i zachowań patologicznych • Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespołu Interdyscyplinarnego • Znaczny udział i aktywność organizacji pozarządowych • Rosnący udział środków z budżetu gminy na współpracę z organizacjami pozarządowymi • Możliwość skorzystania z pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej przez osoby najbardziej potrzebujące	• Narastający problem uzależnień, w tym obniżenie wieku inicjacji alkoholowej, społeczna akceptacja tolerowania picia alkoholu • Poprawa dostępności do alkoholu, w tym wzrost liczby punktów sprzedaży i przychodów ze sprzedaży • Utrzymujący się problem przemocy domowej i jego ukrywanie wśród członków rodzin • Ograniczona oferta specjalistycznego wsparcia, w tym: terapeutyczna, psychologiczna • Ograniczona dostępność do programów aktywizacji społeczno – zawodowej • Niedostateczna integracja społeczna mieszkańców (m.in. w ramach mikroinicjatyw, samopomocy sąsiedzkiej) • Ograniczona dostępność usług związanych z podjęciem pracy lub zmianą zawodu • Deficyt mieszkań udostępnianych na specjalnych zasadach, w tym m.in. socjalnych

O SZANSE ROZWOJU	T ZAGROŻENIA ROZWOJU
• Dostępność nowych źródeł finansowania, w tym ze środków UE na lata 2021-2027 na realizację kierunków działań • Dostępność programów społecznych i profilaktycznych • Rosnąca świadomość społeczna • Deinstytucjonalizacja usług społecznych • Rozwój współpracy partnerstw lokalnych, mikroinicjatyw, samopomocy sąsiedzkiej • Upowszechnienie wolontariatu • Stosowanie innowacyjnych metod pracy socjalnej • Współpraca instytucji i tworzenie partnerstw na rzecz współpracy w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu • Wzrost minimalnego wynagrodzenia i dochodów mieszkańców • Rozwój cywilizacyjny, w tym nowych technologii ułatwiających jakość życia • Wzrost mobilności mieszkańców • Programy antysmogowe • Rozwój niskoczynszowego mieszkalnictwa	• Pogłębiająca się depopulacja i starzenie się społeczeństwa • Niedostosowanie systemu opieki zdrowotnej i usług społecznych do potrzeb osób starszych • Marginalizowanie działań mających na celu aktywizację i integrację lokalnej społeczności • Zatracenie rodzinnych wartości • Zwiększanie się zjawiska patologii społecznych, izolacji społecznej • Wzrost dostępności do używek, w tym alkoholu i narkotyków • Wzrost poziomu bezrobocia • Zmniejszenie się siły nabywczej w wyniku kryzysu, w tym: wzrostu inflacji • Brak zewnętrznych środków finansowych na inwestycje i działania społeczne • Pogarszająca się sytuacja finansów publicznych • Brak stabilności prawa • Centralizacja władzy ograniczająca rolę samorządu lokalnego • Wzrost obciążeń finansowych w zakresie finansowania oświaty przez gminę • Negatywne zmiany klimatyczne • Możliwe występowanie pandemii paraliżujących życie społeczne i gospodarcze • Zagrożenie wykluczeniem cyfrowym, zwłaszcza wśród osób starszych i niesamodzielnych • Zagrożeniem niewypłacalnością systemu emerytalnego, świadczeń ZUS i innych

II. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Dane w zakresie kształtowania się liczby ludności w Gminie Lipie oraz strukturę wiekową mieszkańców w latach 2021-2030 przedstawiono w oparciu o opracowanie Głównego Urzędu Statystycznego pn.: „Prognoza ludności gmin na lata 2017–2030".

Zgodnie z przewidywaniami w kolejnych 10-ciu latach liczba ludności w Gminie Lipie zmniejszy się o około 4%. Liczba osób w wieku powyżej 60 roku życia wzrośnie o około 7%, natomiast w wieku powyżej 80 lat o ponad 19%.

Tabela 45. Prognoza liczby ludności zamieszkującej Gminę Lipie na lata 2021-2030

Wyszczególnienie	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	**6 194**	**6 169**	**6 145**	**6 119**	**6 092**	**6 063**	**6 036**	**6 005**	**5 972**
Osoby w wieku:									
0-14	878	853	848	830	824	813	810	798	794
15-59	3 645	3 634	3 613	3 591	3 578	3 542	3 482	3 448	3 413
60+	1 671	1 682	1 684	1 698	1 690	1 708	1 744	1 759	1 765
80+	288	283	277	271	289	303	313	337	344

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS: Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030

Rysunek 18. Prognoza liczby ludności w Gminie Lipie na lata 2021-2030

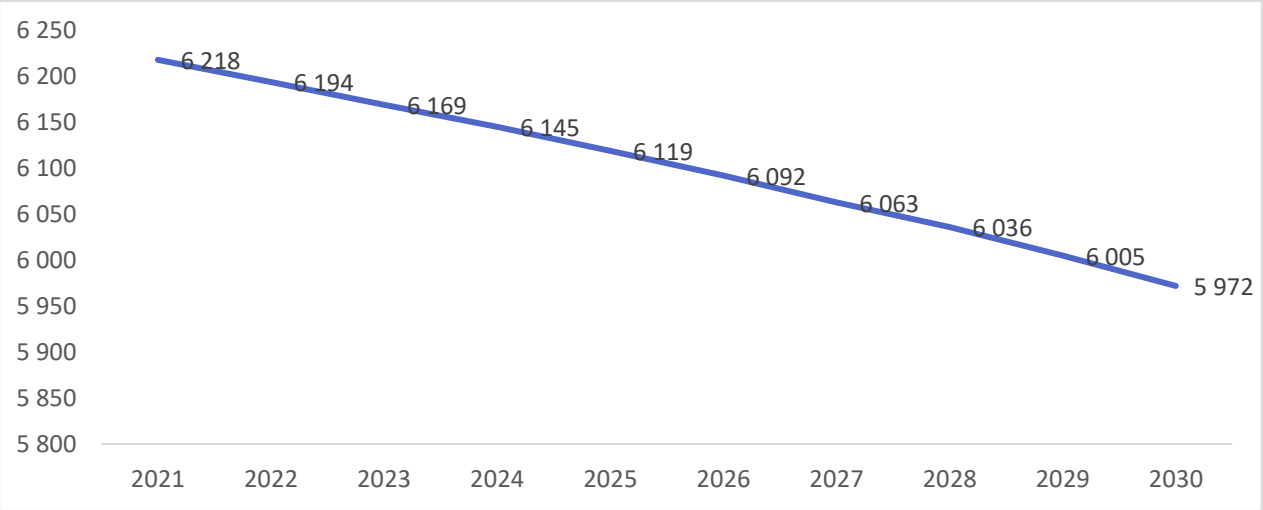

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS: Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030

Prognozy demograficzne dla Gminy Lipie przewidują dalsze zmniejszanie się liczby ludności (depopulacja), m.in. na skutek ujemnego salda migracji i przyrostu naturalnego.

Wyzwaniem staje się **przeciwdziałanie ujemnym migracjom** - odpływowi mieszkańców poprzez generowanie wysokiej jakości miejsc pracy, rozwój infrastruktury społecznej i zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych, czy poprawę dostępności i terenów przeznaczonych pod mieszkalnictwo wraz z ich zaopatrzeniem w infrastrukturę techniczną.

W dalszym ciągu będzie postępował proces **starzenia się społeczeństwa** (wzrost odsetka osób starszych w populacji kosztem odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym).
Pogłębianie się tego zjawiska wpłynie na kierunki rozwoju gminy, a także budżet, przyczyni się również do znaczących i wielowymiarowych skutków społeczno-gospodarczych.
Depopulacja oraz **zmniejszenie się udziału liczby osób w wieku produkcyjnym**, ograniczy wpływy do budżetu z udziału w podatkach dochodowych a zwiększy wydatki w sferze pomocy społecznej, profilaktyki i specjalistycznych usług zdrowotnych oraz usług opiekuńczych.
W związku z powyższym **istotnym jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania systemu i dostosowywania usług społecznych do potrzeb osób starszych i niesamodzielnych, jak również zmniejszenia ich zagrożenia izolacją społeczną**.
W związku ze starzeniem się społeczeństwa, jak również zmianą stylu życia, zanieczyszczeniem środowiska, może zwiększać się nadal liczba osób, które będą wymagały wsparcia z tytułu **niepełnosprawności czy długotrwałych i przewlekłych chorób, zwłaszcza cywilizacyjnych.**
Celem działań powinno być wspieranie i zapewnienie jak najdłuższej aktywności społeczno-zawodowej oraz możliwości prowadzenia samodzielnego i satysfakcjonującego życia – z ograniczeniem izolacji. Aktywne starzenie się może opóźnić proces wchodzenia w niepełnosprawność i niesamodzielność.
Zmiany demograficzne pociągają również za sobą **wzrost zapotrzebowania na profesjonalnych i nieformalnych (rodzinnych) opiekunów** osób zależnych w środowisku zamieszkania, w tym na instytucje zajmujące się taką opieką. Dlatego wyzwaniem staje się wzmocnienie opieki środowiskowej, aby osoby niesamodzielne, w tym seniorzy mogli jak najdłużej pozostawać w miejscu zamieszkania. Koniecznością staje się także **zagwarantowanie opieki dla osób wymagających całodobowego wsparcia**, np. poprzez pobyt w domach pomocy społecznej.
Istotnym działaniem jest również **zapewnienie poczucia bezpieczeństwa,** zwłaszcza osobom niepełnosprawnym i starszym, oznaczającego brak obaw o funkcjonowanie zdrowotne, psychiczne i fizyczne w życiu społecznym. Nacisk na bezpieczeństwo zwiększył się w ostatnim czasie ze względu na pandemię i zagrożenie zakażenia koronawirusem. **Zwiększyło się zapotrzebowanie na opiekę, wolontariat i pomoc sąsiedzką oraz wsparcie psychologiczne**.
Od momentu wprowadzenia Programu „Rodzina 500+" **zagrożenie ubóstwem, szczególnie skrajnym, w rodzinach zmalało.** Sytuacja związana ze zmniejszającą się w ostatnich latach stopą bezrobocia i podnoszeniem standardu życia mieszkańców może jednak ulec zmianie w wyniku pandemii COVID-19. Wiele przedsiębiorstw traci zyski, a nawet zostaje zamkniętych na kilkanaście miesięcy, a nawet zlikwidowanych. Problem ten wpływa na **redukcję zatrudnienia**, a w konsekwencji na prognozowany **wzrost problemów materialnych wielu osób i rodzin**.
Istnieje zagrożenie, że **jednym z negatywnych skutków okresu pandemii stanie się wzrost poziomu bezrobocia, liczby osób zagrożonych ubóstwem, a nawet osób bezdomnych** - spowodowany globalnym kryzysem.
Pomimo wsparcia z Programu „Rodzina 500+" **część rodzin wymaga dalszego wsparcia, szczególnie specjalistycznego, zwłaszcza świadczonego w formie pracy socjalnej w zakresie:** kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prawidłowych wzorców i relacji w rodzinie, aktywności i integracji społecznej rodzin oraz profilaktyki i przeciwdziałania patologiom.

Przezwyciężanie tych problemów jest trudne, ponieważ najczęściej mają utrwalony charakter. Znacząca liczba rodzin dotkniętych chorobą i niepełnosprawnością prawdopodobnie będzie stale korzystać z tego tytułu z pomocy społecznej.

W kontekście rozwoju rynku pracy, m.in. w odniesieniu do zmian demograficznych, kluczowym staje się **konieczność zwiększenia aktywności zawodowej**, zwłaszcza kobiet, osób z niepełnosprawnościami oraz osób długotrwale bezrobotnych. Wyzwaniem staje się **rozwój i dostosowanie oferty edukacyjnej i bazy dydaktycznej** do potrzeb uczniów uzdolnionych, jak i do uczniów z trudnościami w nauce.

Szczególnym wsparciem należy obejmować rodziny z dziećmi, w tym wielodzietne, niepełne, borykające się z trudnościami codziennego życia i dysfunkcjami, takimi jak przemoc czy uzależnienia. Konieczność godzenia życia prywatnego i zawodowego sprawia, że jednymi z bardziej istotnych są udogodnienia związane z zawodowym funkcjonowaniem rodziców, mających małe dzieci, np. **zapewnienie odpowiedniej opieki w żłóbkach, przedszkolach, czy w ramach zajęć pozalekcyjnych.**

Przemiany dotyczące rodzin polegają na osłabieniu trwałości związków, a co za tym idzie do zwiększenia ilości rozwodów i liczby osób, szczególnie matek samotnie wychowujących dzieci. Problem ten może prowadzić do **przemocy** rodziców wobec dzieci oraz nasilania się innych form przemocy, m.in. rówieśniczej, dyskryminacji, rasizmu.

Ogłoszona pandemia wywiera negatywny wpływ na rodzinę. Dla niektórych rodzin i dzieci izolacja lub znaczne ograniczenie przemieszczania się wpływa na wzrost występowania **agresji domowej** oraz **pogarszającego się stanu psychicznego dzieci i młodzieży.**

Prognozuje się, iż nastąpi **wzrost zapotrzebowania na specjalistyczną pomoc rodzinom**, jak również na działania podnoszące świadomość społeczną w zakresie występowania zjawisk patologicznych i sposobów jego przeciwdziałania.

Problemem silnie powiązanym z przemocą domową stają się również **uzależnienia, a zwłaszcza od alkoholu**, którego spożycie stale wzrasta i według prognoz tendencja ta utrzyma się w kolejnych latach.

W ostatnich latach obserwuje się również **wzrost liczby osób uzależnionych od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych**. Problemy te dotyczą nie tylko osób dorosłych, ale również dzieci i młodzież. Kolejnym wyzwaniem staje się zapobieganie i łagodzenie skutków **uzależnień behawioralnych np. od gier komputerowych, Internetu, czy hazardu.**

Oba rodzaje uzależnień są niebezpieczne ze względu na ich negatywny wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne, prawidłowe funkcjonowanie osób uzależnionych, również w społeczeństwie. Niejednokrotnie prowadzą do dysfunkcji rodziny, przestępczości, patologii i wykluczenia społecznego.

Prognozowane nasilanie się problemu uzależnień wymaga podejmowania długofalowych działań zaradczych, w tym realizacji programów profilaktycznych oraz zapewnienia wsparcia osobom uzależnionym poprzez pomoc terapeutyczną, rehabilitacyjną, doradczą i reintegrację.

Kolejnym narastającym problemem jest **brak integracji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym** z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy.

Organizacje pozarządowe należą do najważniejszych podmiotów integrujących społeczność lokalną. W wyniku realizacji rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi współdziałanie odbywa się w coraz szerszym zakresie, m.in. poprzez **wzrost poziomu puli dotacji przeznaczanych na zadania publiczne.**

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz rosnąca świadomość społeczna mieszkańców, powinna **pozytywnie wpłynąć na wzrost liczby organizacji pozarządowych** na obszarze gminy. Wspólne działania powinny koncentrować się na wspieraniu aktywności społecznej wśród mieszkańców i promowaniu oddolnych inicjatyw, w tym **aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.**

Przewiduje się konieczność rozszerzenia działań profilaktycznych i edukacyjnych, w tym w zakresie kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców. Skuteczne rozwiązywanie problemów przemocy domowej, alkoholizmu, i innych zjawisk patologicznych, zależy od całej społeczności - nie tylko od instytucji i podmiotów działających w tym zakresie.

Zakłada się również tendencję związaną ze **zwiększeniem zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone** przez przygotowane do tego podmioty sektora pozarządowego osobom oraz rodzinom.

Rekomenduje się również **zwiększenie wsparcia kadry pracującej w instytucjach pomocowych**, w tym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipiu, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności – w odpowiedzi na zmieniającą się rzeczywistość i potrzeby społeczności lokalnej.

W odniesieniu do powyższych prognoz, w ciągu najbliższych lat pomoc społeczna stanowić będzie fundamentalny element w polityce zarówno państwa polskiego, jak i samorządu lokalnego.

Biorąc pod uwagę wyniki diagnozy sytuacji społecznej na poziomie lokalnym, jak również globalną sytuację społeczno-gospodarczą, w tym zmiany demograficzne, polityka społeczna w Gminie Lipie musi uwzględniać:

- **zmiany demograficzne i problem starzenia się społeczeństwa,**
- **zmiany w strukturze rodziny i niekorzystne zmiany w obszarze podstawowych wartości rodzinnych,**
- **powiększające się obszary zagrożeń funkcjonowania jednostki i rodziny, w tym uzależnienia.**

Id: 3E4BE387-63B9-452F-84A8-95F6FDF87430. Podpisany

III. OBSZARY PRIORYTETOWE, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

WIZJA
Obraz gminy w przyszłości, do której należy dążyć realizując cele i działania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych - angażując wszelkie niezbędne zasoby
Gmina Lipie – to gmina zapewniającą wysoką jakość życia i możliwości rozwoju swoim mieszkańcom, z atrakcyjnymi miejscami pracy oraz szeroką dostępnością różnorodnych usług społecznych

MISJA
Wyznacza cele i kierunki rozwoju gminy dążące do zmniejszenia problemów społecznych oraz stawia konkretne wyzwania
Stworzenie warunków i poprawa oferty usług społecznych skierowanych do mieszkańców gminy - przyczyniających się do wzrostu jakości ich życia, poprawy aktywności i zmniejszenia zagrożenia wykluczeniem społecznym

GŁÓWNE OBSZARY PRIORYTETOWE		
I. FUNKCJONOWANIE RODZIN I OPIEKA NAD DZIECKIEM	**II. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE SENIORÓW, OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I CHORYCH**	**III. AKTYWIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ I ZAPOBIEGANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU**
CELE STRATEGICZNE		
CEL I.	**CEL II.**	**CEL III.**
GMINA LIPIE – GMINA WSPIERAJĄCA RODZINĘ, DZIECI I MŁODZIEŻ W PRAWIDŁOWYM FUNKCJONOWANIU	**GMINA LIPIE – GMINA ZAPEWNIAJĄCA ODPOWIEDNIE WARUNKI ŻYCIA OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNYCH I CHORYCH**	**GMINA LIPIE – GMINĄ AKTYWIZUJĄCĄ I INTEGRUJĄCĄ LOKALNĄ SPOŁECZNOŚĆ**
CELE OPERACYJNE		
1.1. Rozwój i wzmocnienie systemu wsparcia rodziny z uwzględnieniem potrzeb dziecka 1.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości edukacji i wychowania oraz warunków wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży	2.1. Budowa systemu wsparcia i zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych osobom starszym, niepełnosprawnym i chorym 2.2. Ograniczenie barier i poprawa dostępności oraz aktywne włączenie	3.1. Zwiększenie poziomu aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców 3.2. Przeciwdziałanie dysfunkcjom i patologiom społecznym oraz wykluczeniu społecznemu

Cel operacyjny 1.1. Rozwój i wzmocnienie systemu wsparcia rodziny z uwzględnieniem potrzeb dziecka

Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy
Prowadzenie edukacji na rzecz rodziny, wartości i postaw rodzinnych oraz rodzicielstwa	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, Gminny Punkt Wsparcia Rodziny, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Urząd Gminy Lipie,
Podnoszenie jakości i dywersyfikacja usług świadczonych przez Gminny Punkt Wsparcia Rodziny	Gminny Punkt Wsparcia Rodziny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, organizacje pozarządowe
Poprawa jakości w zakresie usług opieki nad dziećmi do lat 3 poprzez rozwój bazy lokalowej wraz z zakupem wyposażenia i zatrudnieniem pracowników	Urząd Gminy Lipie Gminny Żłobek w Lipiu	placówki oświatowe
Wzrost dostępności i jakości usług edukacji przedszkolnej poprzez wspieranie funkcjonowania istniejących placówek	Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe	
Realizacja działań edukacyjnych i informacyjnych dotyczących problemów opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz funkcjonowania rodzin	Gminny Punkt Wsparcia Rodziny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (w tym: szkolenia, praca socjalna, asystentura rodziny, pomoc specjalistyczna: prawna, psychologiczna)	Gminny Punkt Wsparcia Rodziny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Wsparcie rodzin wielodzietnych i promocja lokalnej polityki prorodzinnej w tym m.in. w ramach Karty Dużej Rodziny	Gminny Punkt Wsparcia Rodziny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Zapewnienie pomocy rzeczowej i finansowej dla osób i rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej (w tym: zasiłki, alimenty, świadczenia, dożywianie)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Urząd Gminy Lipie, organizacje pozarządowe
Wsparcie działań w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży	Gminny Punkt Wsparcia Rodziny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu placówki oświatowe	zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe

Cel operacyjny 1.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości edukacji i wychowania oraz warunków wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży

Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy
Utworzenie i działalność świetlic dla dzieci i młodzieży, m.in. w ramach Centrum Usług Społecznościowych w Zimnowodzie	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Gminny Punkt Wsparcia Rodziny, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Zwiększenie dostępności do usług skierowanych do dzieci i młodzieży w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu, w tym zajęć pozalekcyjnych	Urząd Gminy Lipie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu Gminny Punkt Wsparcia Rodziny	organizacje pozarządowe, placówki oświatowe
Podnoszenie jakości edukacji poprzez wsparcie uczniów (w tym ze specjalnymi potrzebami)	Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu
Poprawa dostępności i jakości oferty w zakresie nabywania kluczowych kompetencji i umiejętności na każdym etapie kształcenia	Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu
Wsparcie utalentowanych uczniów poprzez zwiększenie możliwości doskonalenia ich uzdolnień i umiejętności oraz program stypendialny	Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu
Promocja i realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie zdrowego stylu życia oraz zdrowia dziecka	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	organizacje pozarządowe, zakłady opieki zdrowotnej
Poprawa sprawności fizycznej dzieci i młodzieży w ramach zajęć o charakterze sportowo-rekreacyjnym i aktywnego spędzania wolnego czasu	Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu,	organizacje pozarządowe

Cel operacyjny 2.1. Budowa systemu wsparcia i zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych osobom starszym, niepełnosprawnym i chorym

Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy
Realizacja kampanii, programów zdrowotnych i profilaktycznych dostosowane do zmian demograficznych	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, zakłady opieki zdrowotnej	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, organizacje pozarządowe
Utworzenia Ośrodka Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, intelektualnymi, tj. Środowiskowego Domu Samopomocy/Klubu Samopomocy/innych o charakterze wsparcia dziennego	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	zakłady opieki zdrowotnej, Starostwo Powiatowe
Deinstytucjonalizacja usług zdrowotnych i opiekuńczych, w tym tworzenie i rozwój placówek dziennego/krótkookresowego pobytu osób starszych i niesamodzielnych	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe, Starostwo Powiatowe
Rozwój i poprawa dostępu do usług w zakresie opieki krótkoterminowej i długoterminowej z uwzględnieniem usług opiekuńczych i zdrowotnych, m.in. Domu Pomocy Społecznej, Dziennego Domu Pomocy Społecznej	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe, Starostwo Powiatowe
Tworzenie i działalność lokalnych punktów wsparcia dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - służących w szczególności seniorom i osobom z niepełnosprawnościami	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe
Rozwój środowiskowych usług społecznych z upowszechnieniem transportu indywidualnego typu door- to-door	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, lokalni przewoźnicy, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe
Wsparcie rodzin i opiekunów osób starszych, niepełnosprawnych i niesamodzielnych (w tym: pomoc wytchnieniowa), pomoc asystenta osoby niepełnosprawnej	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu,	organizacje pozarządowe

Cel operacyjny 2.2. Ograniczenie barier i poprawa dostępności oraz aktywne włączenie

Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy
Poprawa dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej do instytucji publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami	Urząd Gminy Lipie	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, placówki oświatowe
Utworzenie i działalność klubów seniora, m.in. w ramach Centrum Usług Społecznościowych w Zimnowodzie (w budynku po byłej szkole)	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, organizacje pozarządowe
Promocja i wdrożenie działań służących integracji i aktywności społecznej, edukacyjnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych i niepełnosprawnych (w tym: warsztatów, zajęć, spotkań, imprez)	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Poprawa sprawności fizycznej seniorów poprzez rozwój oferty aktywnego spędzania czasu wolnego	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	organizacje pozarządowe
Promocja i rozwój międzypokoleniowych inicjatyw i pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	organizacje pozarządowe, placówki oświatowe
Promocja i kreowanie pozytywnego postrzegania starości oraz niepełnosprawności w lokalnej społeczności	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, Placówki oświatowe	organizacje pozarządowe
Promocja i wsparcie różnych form samoorganizowania się seniorów i osób niepełnosprawnych	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	organizacje pozarządowe

Cel operacyjny 3.1. Zwiększenie poziomu aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców

Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy
Realizacja kompleksowych programów wspierających aktywne włączenie społeczne	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu	organizacje pozarządowe
Realizacja programów aktywności lokalnej dla mieszkańców gminy oraz pozostałych inicjatyw uwzgledniających specyfikę terytorium i zamieszkujących je społeczności	Urząd Gminy Lipie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu	organizacje pozarządowe
Rozwój usług wspierających proces aktywizacji i integracji mieszkańców	Urząd Gminy Lipie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu	organizacje pozarządowe
Organizacja imprez integracyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych skierowanych do mieszkańców	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu	organizacje pozarządowe
Zapewnienie zdywersyfikowanych form wsparcia organizacjom pozarządowym z obszaru gminy (m.in. merytoryczne, organizacyjne, techniczne i promocyjne)	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu	organizacje pozarządowe
Powierzanie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu	organizacje pozarządowe
Zapewnienie możliwości udziału mieszkańców w sprawach publicznych, m.in. poprzez ich udział w konsultacjach społecznych, debatach, spotkaniach, badaniach ankietowych	Urząd Gminy Lipie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu	organizacje pozarządowe
Aktywizacja zawodowa osób poszukujących pracy, w szczególności: bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych, w tym grup defaworyzowanych oraz osób pracujących i osób odchodzących z rolnictwa	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku Gminny Punkt Wsparcia Rodziny w Lipiu Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu
Współpraca z powiatowym urzędem pracy, w zakresie wspierania zatrudnienia, poprawy kwalifikacji i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oraz tworzenia nowych miejsc pracy	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku, placówki oświatowe, pracodawcy

Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy
Współpraca z instytucjami edukacyjnymi w celu stworzenia oferty szkoleniowej skierowanej do mieszkańców	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku, placówki oświatowe, pracodawcy
Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu, w celu wsparcia osób rozpoczynających działalność gospodarczą i lokalnych przedsiębiorców	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku, instytucje otoczenia biznesu, pracodawcy
Wsparcie tworzenia i działalności podmiotów z obszaru reintegracji społeczno-zawodowej, w tym podmiotów ekonomii społecznej	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku, placówki oświatowe, pracodawcy, organizacje pozarządowe
Promocja przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży	Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe	organizacje pozarządowe
Poprawa ergonomii pracy i profilaktyki zdrowotnej w miejscu pracy w celu zmniejszenia ryzyka przedwczesnej rezygnacji z aktywności zawodowej w związku ze zdiagnozowanymi zdrowotnymi czynnikami ryzyka	Urząd Gminy Lipie i gminne jednostki organizacyjne, pracodawcy	zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy

Cel operacyjny 3.2. Przeciwdziałanie dysfunkcjom i patologiom społecznym oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy
Kampanie informacyjne, profilaktyka i edukacja w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień (w tym: od alkoholu, narkotyków, używek, Internetu, gier komputerowych)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, Gminny Punkt Wsparcia Rodziny, Komenda Powiatowa Policji, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipiu	Urząd Gminy Lipie, zakłady opieki zdrowotnej, placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, organizacje pozarządowe
Rozwój specjalistycznego poradnictwa, wsparcia socjalnego i zapewnienia terapii osobom i rodzinom borykającym się z problemami: uzależnień, przemocy domowej i innych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, Gminny Punkt Wsparcia Rodziny	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, organizacje pozarządowe
Zapewnienie pomocy rodzinom, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w celu powrotu do rodzin biologicznych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, Gminny Punkt Wsparcia Rodziny	organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Kampanie informacyjne, profilaktyka i edukacja w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, pierwszej pomocy, przeciwko stosowaniu przemocy i oszustwom	Komeda Powiatowa Policji	Urząd Gminy Lipie, placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, organizacje pozarządowe
Poprawa dostępności i jakości programów skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, Gminny Punkt Wsparcia Rodziny, Urząd Gminy Lipie	Gminny Ośrodek Kultury w Lipiu, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe
Udzielanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, Urząd Gminy Lipie	
Udzielanie pomocy finansowej oraz rzeczowej, w naturze (usługi opiekuńcze) oraz innych form pomocy określonych w ustawie o pomocy społecznej, a także pomocy w postaci porad i pracy socjalnej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, Urząd Gminy Lipie,	
Rozwój mieszkalnictwa niskoczynszowego, w tym utworzenie nowych mieszkań socjalnych	Urząd Gminy Lipie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu
Rozwój kadr świadczących wysokiej jakości usługi społeczne i pracę socjalną	Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu	

IV. REZULTATY I WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ

Na etapie programowania zdefiniowano cele planowane do osiągnięcia w ramach wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
Na potrzeby określenia oczekiwanych rezultatów zaplanowanych działań ustanowiono wskaźniki, mające na celu monitorowanie i ewaluację założeń programowych.
Rezultaty, w odniesieniu do określonych celów, opisane są jako efekt planowanych działań w sposób weryfikowalny i mierzalny za pomocą wskaźników.
Wskaźniki umożliwiają pomiar zmiany społecznej, która zaszła w wyniku realizacji interwencji publicznej.
Zgodnie z ogólnie przyjętymi podstawowymi standardami (akronim SMART) cele muszą być:
• konkretne – Specific,
• mierzalne – Measurable,
• osiągalne – Achievable,
• realistyczne przy istniejących zasobach – Realistic,
• określone w czasie - Time-bound.
Katalog wskaźników obrazuje stopień realizacji przyjętych celów za pomocą mierników. Możliwość monitorowania wskaźników w trakcie realizacji Strategii pozwoli na bieżące reagowanie na stopień ich osiągnięcia, jak również na problemy na każdym etapie realizacji określonych założeń.

Dla każdego wskaźnika (o różnym poziomie istotności) określono wartość bazową i wartość docelową z jednostką miary.
Dla części wskaźników określono wartość bazową na podstawie dostępnych danych statystycznych za rok 2019 lub 2020 (wynikających z części diagnostycznej).
Wartość docelowa wykazywana jest za okres 1 roku lub za cały okres realizacji Strategii i planowana do osiągnięcia na zakończenie okresu wdrażania Strategii, tj. na koniec 2027 roku.
Dla wartości docelowej wskaźników wskazano pożądany trend (rosnący lub malejący) wraz ze wskazaniem wartości – na minimalnym, planowanym do osiągnięcia poziomie za dany rok lub cały okres wdrażania.
Wartość docelowa zostanie oszacowana na podstawie dostępnych danych na zakończenie okresu realizacji Strategii, w ramach procesu monitoringu, a następnie ewaluacji.

OCZEKIWANE REZULTATY ORAZ KLUCZOWE WSKAŹNIKI REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW W GMINIE LIPIE

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa, pożądany trend	Źródło danych wartości
Cel strategiczny I. GMINA LIPIE – GMINA WSPIERAJĄCA RODZINĘ, DZIECI I MŁODZIEŻ W PRAWIDŁOWYM FUNKCJONOWANIU					
1.1. Rozwój i wzmocnienie systemu wsparcia rodziny z uwzględnieniem potrzeb dziecka	Wdrożenie i kontynuacja realizacji programów wspierania rodziny	Liczba opracowanych i realizowanych programów - kontynuacja	1 sztuka	1 sztuka	UG Lipie / GOPS
	Rozwój działalności i poprawa oferty świadczonej przez Gminny Punkt Wsparcia Rodziny	Ilość wspartych placówek wsparcia rodziny ogółem	-	⇑ 1 sztuka	UG Lipie / GOPS
	Poprawa dostępności do wiedzy w zakresie prawidłowego funkcjonowania rodziny	Liczba zrealizowanych działań (szkoleń, poradnictwa, kampanii, imprez) rocznie	-	⇑ 2 sztuki	GOPS
		Liczba osób w rodzinach wymagających objęcia wsparciem w zakresie pracy asystenta, poradnictwa i pracy socjalnej rocznie	118 osób	⇓100 osób	GOPS
	Zwiększenie dostępności i jakości opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych do 3 lat	12,4%	⇑ 20%	GUS
	Zwiększenie dostępności i jakości opieki nad dziećmi w wieku 3-6 lat	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat	83,4%*	⇑ 85%	GUS
	Poprawa kompetencji rodzicielskich i rozwój umiejętności opiekuńczo-wychowawczych	Liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń GOPS w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego rocznie	74 osoby	⇓ 60 osób	GOPS

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa, pożądany trend	Źródło danych wartości
1.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości edukacji i wychowania oraz warunków wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży	Wzrost dostępności do miejsc zapewniających opiekę i wsparcie dzieciom	Liczba utworzonych miejsc w placówkach pobytu dziennego (m.in. świetlice) ogółem	-	⇑ 20 sztuk	UG Lipie
	Doskonalenie wiedzy i umiejętności uczniów rozwijających kompetencje oraz zapewnienie możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu	Liczba uczniów uczęszczającym na zajęcia pozalekcyjne rocznie	-	⇑ 50 osób	Placówki oświatowe,
	Poprawa jakości edukacji i poziomu wiedzy uczniów na poziomie podstawowym	Wyniki z egzaminów ósmoklasisty: - język polski - matematyka - język angielski	 67,55% 49,59% 56,80%	 70% 55% 60%	OKE Jaworzno
Cel strategiczny II. GMINA LIPIE – GMINA ZAPEWNIAJĄCA ODPOWIEDNIE WARUNKI ŻYCIA OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNYCH I CHORYCH					
2.1.Budowa systemu wsparcia i zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych osobom starszym, niepełnosprawnym i chorym	Wdrożenie i kontynuacja realizacji programów skierowanych do seniorów	Liczba opracowanych i realizowanych programów skierowanych do seniorów ogółem	-	⇑ 1 sztuka	UG Lipie GOPS GOK
	Wzrost dostępności do miejsc zapewniających opiekę i specjalistyczne usługi	Liczba utworzonych placówek zapewniających opiekę i specjalistyczne usługi osobom starszym i niesamodzielnym ogółem	-	⇑ 3 sztuki	UG Lipie, GOPS, ZOZ
	Rozwijanie oferty i realizacja programów profilaktycznych i zdrowotnych	Liczba wdrożonych programów profilaktycznych i/lub zdrowotnych rocznie	-	1 sztuka	UG Lipie, GOPS, ZOZ, organizacje pozarzą-dowe
	Poprawa dostępności i jakości usług specjalistycznych usług społecznych, w tym opiekuńczych i zdrowotnych	Liczba osób starszych, niepełnosprawnych i chorych objętych wsparciem rocznie	-	⇑ 50 osób	UG Lipie, GOPS, ZOZ, organizacje pozarzą-dowe

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa, pożądany trend	Źródło danych wartości
2.1. Ograniczenie barier i poprawa dostępności oraz aktywne włączenie	Zwiększenie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej do instytucji publicznych	Liczba obiektów publicznych, które zostały dostosowane do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami ogółem	-	⇑ 3 sztuki	UG Lipie
	Poprawa dostępności do miejsc zapewniających integrację i aktywne włączenie	Liczba utworzonych nowych placówek (np. klubów seniora) ogółem	-	⇑ 2 sztuki	UG Lipie, GOPS, organizacje pozarzą-dowe
	Wdrożenie inicjatyw służących integracji i aktywności społecznej, edukacyjnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych i niepełnosprawnych	Liczba zorganizowanych inicjatyw, w tym: imprez, warsztatów, szkoleń, kampanii i imprez rocznie	-	⇑ 10 sztuk	UG Lipie, GOPS, ZOZ, organizacje pozarzą-dowe
Cel strategiczny III. GMINA LIPIE – GMINĄ AKTYWIZUJĄCĄ I INTEGRUJĄCĄ LOKALNĄ SPOŁECZNOŚĆ					
3.1. Zwiększenie poziomu aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców	Rozwijanie oferty i realizacja inicjatyw społecznych, w tym programów aktywności społecznej	Liczba nowych wdrożonych inicjatyw rocznie	-	⇑ 1 sztuka	UG Lipie
	Wzrost liczby osób uczestniczących w imprezach integrujących lokalną społeczność	Liczba uczestników imprez na 1000 ludności rocznie	214,3 osób*	⇑ 300 osób	GUS
	Wzrost aktywności i działalności społecznej mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców rocznie	3,7 sztuk	⇑ 4 sztuki	GUS
	Wdrożenie i kontynuacja realizacji gminnych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi	Liczba opracowanych i realizowanych programów rocznie - kontynuacja	1 sztuka	1 sztuka	UG Lipie

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa, pożądany trend	Źródło danych wartości
	Zwiększenie roli organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych	Wartość udzielonych dotacji na realizację zadań publicznych w danym roku	25000 zł	⇑ 40.000 zł	UG Lipie
	Aktywizacja zawodowa, zwłaszcza osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na bezrobocie rocznie	23 rodziny	⇓ 18 rodzin	GOPS
	Poprawa sytuacji finansowej i materialnej osób zagrożonych ubóstwem	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na ubóstwo rocznie	41 rodzin	⇓ 35 rodzin	GOPS
	Wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności	75,7 osób*	⇑ 80 osób	GUS
	Zmniejszenie poziomu bezrobocia	Stopa bezrobocia rejestrowanego	5,7%	⇓ 5,5%	GUS
3.2. Przeciwdziałanie dysfunkcjom i patologiom społecznym oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Wdrożenie i kontynuacja realizacji gminnych programów przeciwdziałania przemocy rodzinie	Liczba opracowanych i realizowanych programów ogółem - kontynuacja	1 sztuka	1 sztuka	UG Lipie GOPS
	Wdrożenie i kontynuacja realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii	Liczba opracowanych i realizowanych programów ogółem - kontynuacja	1 sztuka	1 sztuka	UG Lipie
	Poprawa dostępności do specjalistycznego poradnictwa, wsparcia socjalnego i zapewnienia terapii osobom i rodzinom borykającym się	Liczba godzin udzielonego specjalistycznego wsparcia osobom i rodzinom borykającym się z problemami: uzależnień, przemocy	-	⇑ 100 godzin	GOPS

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa, pożądany trend	Źródło danych wartości
	z problemami: uzależnień, przemocy domowej i innych	domowej i innych rocznie			
	Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości w zakresie negatywnego wpływu uzależnień	Liczba zorganizowanych kampanii, działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących uzależnień rocznie	-	⇑ 6 sztuk	GKRPA
	Zmniejszenie liczby osób uzależnionych	Liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń GOPS ze względu na uzależnienia rocznie	13 osób	⇓ 10 osób	GOPS
	Zmniejszenie liczby rodzin, w których doświadcza się przemocy domowej	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”rocznie	9 rodzin	⇓ 5 rodzin	GOPS, KPP
	Poprawa wiedzy w zakresie bezpieczeństwa publicznego	Liczba zorganizowanych kampanii, działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa rocznie	-	⇑ 6 sztuk	GOPS, KPP, placówki oświatowe
	Wzrost dostępności mieszkań komunalnych, socjalnych, wspomaganych i chronionych	Liczba udostępnionych nowych mieszkań komunalnych, socjalnych, wspomaganych i chronionych ogółem	-	⇑ 8 sztuk	UG Lipie, GOPS

Źródło: opracowanie własne, w oparciu o dane bazowe Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), Urzędu Gminy Lipie (UG Lipie), Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipiu (GOPS), Komendy Powiatowej Policji w Kłobucku (KPP), Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)

Legenda:
⇑ - pożądany trend wzrostowy ⇓ - pożądany trend malejący

V. HARMONOGRAM REALIZACJI I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Harmonogram realizacji:
Kierunki działań będą realizowane w różnych okresach czasowych: od zadań jednorazowych, aż do przedsięwzięć ciągłych - w okresie wdrażania Strategii, tj. w latach 2021-2027.

Źródła finansowania:
Realizacja celów i kierunków działań, zarówno inwestycyjnych, jak i społecznych lub „miękkich", zawartych w Strategii będzie finansowana z następujących źródeł:

- ze środków budżetu Gminy Lipie będących w dyspozycji Urzędu Gminy Lipie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipiu i innych gminnych jednostek organizacyjnych wdrażających zaplanowanie przedsięwzięcia,
- z budżetu państwa, środki funduszy celowych, np. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Narodowego Funduszu Zdrowia, i innych,
- z budżetu Unii Europejskiej (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności),
- z innych źródeł zagranicznych (m.in. Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego),
- z międzynarodowych instytucji, np. Europejskiego Banku Inwestycyjnego,
- innych uczestników i podmiotów realizujących strategię, m.in. organizacji pozarządowych,
- kredyty bankowe, pożyczki, z wyemitowanych obligacji oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych,
- ewentualnie ze środków zaangażowanych w partnerstwo publiczno-prywatne.

Wydatki z budżetu Gminy Lipie ponoszone na opiekę społeczną grupowane są w trzech działach klasyfikacji budżetowej: 851 - Ochrona zdrowia (przede wszystkim na działania związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi), 852 Pomoc społeczna i 855 Rodzina (zwłaszcza na program „Rodzina 500+").
Struktura wydatków została szczegółowo przedstawiona w części diagnostycznej, w rozdziale dotyczącym finansów w ramach polityki społecznej.

Tabela 46. Wykonanie wydatków budżetowych Gminy Lipie wg klasyfikacji budżetowej w latach 2016-2020

Dział	Nazwa	2016	2017	2018	2019	2020
851	**Ochrona zdrowia**	78 832,15	78 948,24	81 882,69	80 980,00	43 303,56
852	**Pomoc społeczna**	6 052 128,78	805 605,73	737 964,96	783 168,43	846 832,41
855	**Rodzina**	0	6 444 145,42	6 751 141,52	7 455 501,54	8 712 410,07
Ogółem		**6 130 960,93**	**7 328 699,39**	**7 570 989,17**	**8 319 649,97**	**9 602 546,04**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Lipie za lata 2016-2020

W kolejnych latach wdrażania założeń Strategii szacuje się, że wysokość kwot przeznaczonych na realizację tych zadań nie będzie niższa niż w 2020 roku, przy założeniu, że wielkość dotacji na realizację zadań zleconych będzie utrzymywała się co najmniej na takim samym poziomie.
Prognozuje się, że wydatki na opiekę społeczną związane z realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będą wynosić rocznie minimum:
- na ochronę zdrowia (uzależnienia) około 80.000 zł,
- na pomoc społeczną około 850.000 zł,
- na rodzinę (w tym Program „Rodzina 500+) około 8.700.000 zł.

Jednakże ramy finansowe uzależnione są od wielu czynników, a przede wszystkim kondycji finansowej Gminy Lipie, finansów publicznych, zmian w przepisach związanych z polityką społeczną, dostępnością świadczeń, realizacji programu „Rodzina 500+”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.
Planowane wydatki zostaną określone w uchwale budżetowej Gminy Lipie na dany rok.

Horyzont czasowy Strategii jest zbieżny z horyzontem czasowym programowania budżetu Unii Europejskiej w perspektywie: 2021-2027. Środki z funduszy europejskich są jednym ze źródeł finansowania przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach Strategii, w tym projektów społecznych i inwestycji.

Zgodnie z projektem „Umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce” wyznaczono następujące cele:
Cel 1. „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej”, w tym obszary dotyczące badań i innowacji, wykorzystania zaawansowanych technologii, wzmacniania potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki;
Cel 2. „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” z następującymi obszarami wsparcia: efektywność energetyczna, produkcji energii z OZE, infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań (smart grids), przystosowanie do zmian klimatu, zrównoważona gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami i efektywne wykorzystanie zasobów, ochrona dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologicznej, transport niskoemisyjny i mobilność miejska;

Id: 3E4BE387-63B9-452F-84A8-95F6FDF87430. Podpisany

Cel 3. „Lepiej połączona Europa", w tym: rozwój lądowej infrastruktury transportowej, poprawa dostępności transportowej regionów i subregionów, wprowadzenie rozwiązań cyfrowych w systemie transportowym i sieci szerokopasmowe;

Cel 4. „Europa o silniejszym wymiarze społecznym", wsparcie obszarów: rynek pracy, zasoby ludzkie, edukacja i kompetencje, włączenie i integracja społeczna, ochrona zdrowia, kultura i turystyka,

Cel 5. „Europa bliżej obywateli" wsparcie działań wynikających ze strategii terytorialnych i lokalnych (m.in. ZIT, IIT), tj. turystyka, kultura i dziedzictwo kulturowe, dziedzictwo naturalne, ekoturystyka, regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych).

Cel 6. „Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu" – skierowany do tzw. podregionów węglowych.

Kierunki działań o charakterze społecznym mogą być również dofinansowane ze środków z celu 4 w ramach Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, a zwłaszcza priorytetu V. Społeczne śląskie, Priorytetu VI. Śląskie dla mieszkańca oraz VII: Śląskie bliżej obywateli.

Każdy z priorytetów podzielony jest na następujące cele szczegółowe[4]:

Priorytet V: Społeczne śląskie, cele szczegółowe:

- Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych, oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;
- Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy;
- Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia;
- (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia umiejętności i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej;

[4] Fundusze Europejskie dla Śląskiego na lata 2021-2027 v. 1.0.

- (h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;
- (i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów;
- (k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Kwota alokacji na priorytet ze środków Unii Europejskiej/EFS+: 671 777 693 EUR, poziom dofinansowania: 85% kosztów kwalifikowanych.

Priorytet VI. Śląskie dla mieszkańca, cele szczegółowe:

- (l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci;
- (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online;
- (iii) Wspieranie włączenia społeczno – gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne;
- (iv) Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;
- (v) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych;

Kwota alokacji na priorytet ze środków Unii Europejskiej / EFRR: 156 357 110 EUR, poziom dofinansowania: 85% kosztów kwalifikowanych.

Priorytet VII: Śląskie bliżej obywateli, cele szczegółowe:

- Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich;
- Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.

Kwota alokacji na priorytet ze środków Unii Europejskiej / EFRR: 237 960 346 EUR, poziom dofinansowania 85% kosztów kwalifikowanych.

VI. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU, EWALUACJI I AKTUALIZACJI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lipie na lata 2021-2017 to dokument, który został opracowany na zasadach partnerstwa społecznego, określający priorytety, cele rozwoju i kierunki działań.

Koordynacja wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych leży po stronie samorządu gminy.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring, ewaluację i aktualizacje Strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu, a w jego imieniu Kierownik.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipiu realizuje zadania pomocy społecznej i zadania wynikające z ustaw o świadczeniach rodzinnych i funduszu alimentacyjnego oraz innych ustaw i programów zewnętrznych. Świadczy pomoc mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

W realizację założeń Strategii będą również zaangażowane **inne gminne jednostki organizacyjne np. Urząd Gminy Lipie, Gminny Ośrodek Kultury, placówki oświatowe**.

W celu prawidłowego wdrożenia założeń Strategii konieczna jest realizacja konkretnych przedsięwzięć. Aby usprawnić realizację zawartych w dokumencie działań i osiągnięcia zakładanych celów, budżet gminy powinien zostać podporządkowany celom. Natomiast organizacja wykonania działań powierzona poszczególnym jednostkom według ich kompetencji, a zwłaszcza Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Lipiu, czy odpowiednim komórkom w Urzędzie Gminy lub samorządowym jednostkom organizacyjnym.

Zadania o charakterze bardziej złożonym, wymagające współpracy z podmiotami zewnętrznymi, a także o charakterze ponadlokalnym, będą realizowane w formie partnerstwa podmiotów publicznych różnych szczebli, np. w ramach współpracy i zadań Komendy Powiatowej Policji w Kłobucku, Powiatowego Urzędu Pracy w Kłobucku.

Realizacja Strategii jest wyzwaniem, nie tylko dla władz samorządowych, lecz również dla wszystkich pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie, m.in.: organizacji pozarządowych, podmiotów gospodarczych oraz samych mieszkańców.

Gmina jest również integralną częścią większej przestrzeni terytorialnej (powiatu, regionu, kraju, Unii Europejskiej), dlatego też komplementarnych działań oraz źródeł finansowania realizacji Strategii, należy poszukiwać także na szczeblach wyższych (np. fundusze Unii Europejskiej).

Etapy procesu wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

- prognozowanie budżetu gminy, w tym: dochodów i wydatków, przychodów i rozchodów, ocena zdolności inwestycyjnej i ocena zdolności kredytowej, opracowanie i aktualizacja budżetu gminy, otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych,
- przygotowanie, aktualizacja oraz realizacja programów, przedsięwzięć, projektów, w tym inwestycji i przedsięwzięć społecznych,

- monitoring realizacji projektów oraz ich zakładanych efektów i rezultatów, w tym wskaźników osiągnięcia celów,
- aktualizacja Strategii, w tym: współpraca i prowadzenie konsultacji społecznych z podmiotami lokalnymi w zakresie planowanych zmian,
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych.

Instrumenty realizacji założeń Strategii:

• wdrożeniowe, do których należą dokumenty programowe, jak również konkretne projekty realizujące określone cele i kierunki działań,

• organizacyjno-zarządcze, np. regulaminy organizacyjne Urzędu Gminy i jednostek z wykazem obowiązków w zakresie realizacji programów oraz zadań,

• finansowe, w tym: uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe – z określeniem potencjału inwestycyjnego i finansowego gminy oraz ram finansowych i czasowych związanych z realizacją konkretnych przedsięwzięć, fundusze zewnętrzne, w tym UE, dotacje w ramach konkursów ofert dla organizacji pozarządowych, małe granty,

• prawne, wynikające z przepisów ustawowych, np. ustawy, uchwały rady gminy, akty prawa miejscowego,

• społeczne, np. działania edukacyjne i promocyjne, kampanie społeczne i informacyjne, konsultacje wewnętrzne i społeczne, systemy informacji przestrzennej, biuletyn informacji publicznej, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych,

• kadrowe, np. kadra kierownicza, koordynatorzy programów i projektów, liderzy i animatorzy lokalni, system doskonalenia kadr, wymiana doświadczeń, dobre praktyki,

• ekonomii społecznej, np. klauzule społeczne w konkursach i przetargach, system przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy,

• kontrolne, np. aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego.

Instrumenty mogą się różnić zasięgiem, czyli mogą mieć charakter: ponadlokalny, gminny, sołecki, sąsiedzki.

Monitoring to proces polegający na zapewnieniu ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji założeń Strategii i pozwalający na dokonanie oceny stopnia jej realizacji. Pośrednio, wykorzystywany jest także do bieżącego wykrywania potencjalnych nieprawidłowości i ich korygowania. Ponadto, dane gromadzone i opracowywane w procesie monitoringu są niezbędne do ewaluacji strategii.

Z upływem czasu istotnym zadaniem będzie również ocena sytuacji zewnętrznej i założeń, które mogą się dezaktualizować w związku ze zmianami sytuacji społecznej na poziomie regionu, czy kraju.

Podstawą do określenia osiągniętych wartości wskaźników będą dane:

- pochodzące z dokumentacji związanej z realizacją poszczególnych przedsięwzięć, przekazywane przez odpowiednie jednostki wdrażające projekty podmiotowi koordynującemu,

- dane statystyczne dostępne w Głównym Urzędzie Statystycznym, Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Urzędzie Gminy Lipie i innych źródłach wskazanych w Strategii w rozdziale: Oczekiwane rezultaty działań i wskaźniki ich osiągnięcia.

W niniejszym dokumencie wskazano wskaźniki ewaluacji celów i rezultatów. Jednocześnie dodatkowe wskaźniki mogą zostać określone na etapie realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Dokumentem, w którym zostanie zawarta analiza i poziom realizacji celów Strategii, w tym założonych wskaźników (w odniesieniu do wartości bazowej) będzie **Raport monitoringowy z realizacji Strategii stanowiący załącznik do Sprawozdania z działalności GOPS za dany rok.**

Ewaluacja to systematyczne zbieranie informacji na temat działań i efektów realizacji założeń Strategii, a w konsekwencji do dokonania oceny, poprawy jej skuteczności i/lub wsparcia procesu decyzyjnego dotyczącego przyszłego programowania oraz ewentualnej aktualizacji.

Etapy ewaluacji obejmować będą ocenę: on-going (na bieżąco minimum 1 raz w roku), a także ex-post (ocena po zakończeniu okresu dla którego jest przewidziana Strategia, tj. na koniec 2027 roku).

Ewaluacja on-going dotyczy przede wszystkim:

- aktualności programu (m.in. względem sytuacji społecznej, czy dokumentów nadrzędnych, w tym krajowych i regionalnych),
- określenia wartości osiągniętych wskaźników w danym roku do wartości bazowych zawartych w Strategii,
- sprawności wdrażania (przepływu informacji, dokumentów, środków finansowych i realizacji zadań),
- identyfikacji barier administracyjnych, prawnych, organizacyjnych wraz określeniem przyczyn i rekomendacji.

Ewaluacja ex-post – badanie na zakończenie horyzontu czasu określonego dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględniające realne efekty założeń. Dokonuje porównania i oceny skuteczności wdrożonych określonych działań, m.in. poprzez porównanie założonych wartości wskaźników bazowych i docelowych oraz stopnia ich realizacji.

Na postawie wniosków z monitoringu i ewaluacji będą podejmowane decyzje odnośnie konieczności wprowadzenia uzupełnień i modyfikacji założeń Strategii, w tym **aktualizacji** dokumentu w formie podjęcia uchwały przez Radę Gminy.

Procedura aktualizacji:

- złożenie wniosku wraz z proponowanym wykazem zmian przez GOPS,
- opracowanie projektu dokumentu,
- podjęcie uchwały przez Radę Gminy w sprawie zmiany/aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Rysunek 19. System wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

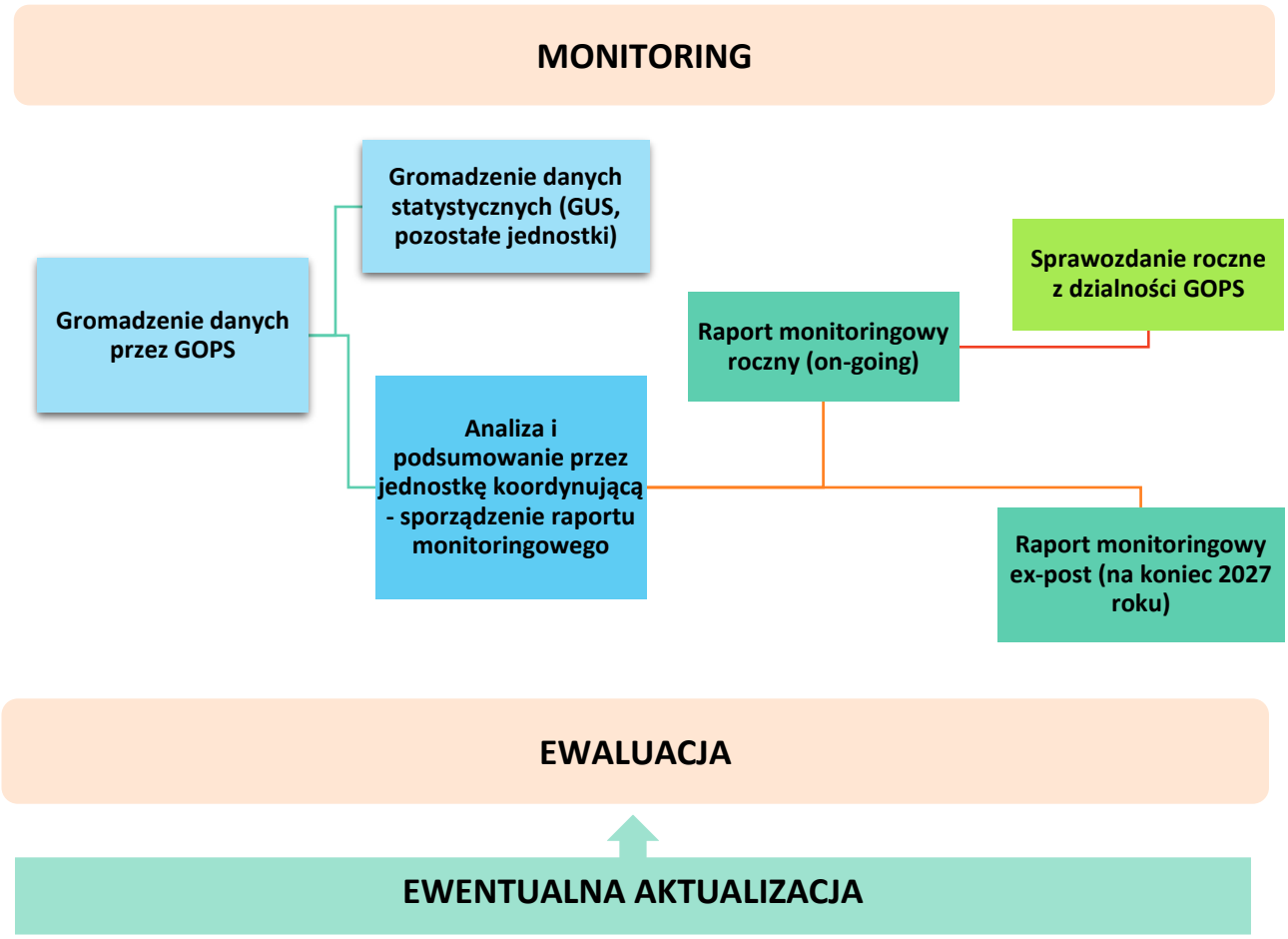

Spis tablic

Tabela 1. Stan ludności wg płci w Gminie Lipie w latach 2011-2020 ---- 8
Tabela 2. Stan ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Lipie w latach 2011-2020 ---- 10
Tabela 3. Ruch naturalny wg płci w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 11
Tabela 4. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 12
Tabela 5. Liczba zawieranych małżeństw w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 14
Tabela 6. Struktura ludności – ekonomiczne grupy wieku w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 15
Tabela 7. Udział ludności powyżej 60 roku życia w liczbie ludności danego sołectwa w 2020 roku ---- 17
Tabela 8. Szkolnictwo podstawowe w Gminie Lipie w latach 2011-2020 ---- 18
Tabela 9. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych na obszarze Gminy Lipie w 2020 roku ---- 19
Tabela 10. Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Lipie w latach 2010-2019 ---- 20
Tabela 11. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Lipie w latach 2019 -2020 ---- 20
Tabela 12. Wychowanie przedszkolne w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 21
Tabela 13. Opieka nad dziećmi do lat 3 w Gminie Lipie w latach 2019-2020 ---- 22
Tabela 14. Ochrona zdrowia w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 24
Tabela 15. Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS na podstawie wydanych decyzji w Gminie Lipie, powiecie kłobuckim i województwie śląskim w latach 2015-2020 ---- 26
Tabela 16. Rzeczywista liczba osób i rodzin objęta pomocą społeczną w latach 2019-2020 ---- 27
Tabela 17. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2018-2020 ---- 27
Tabela 18. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w podziale na różne formy w 2020 roku --- 29
Tabela 19. Praca z rodziną i asystentura prowadzona przez GOPS w Lipiu w latach 2018-2020 ---- 33
Tabela 20. Liczba i koszt sfinansowanych posiłków w szkołach dla dzieci w latach 2018-2020 ---- 34
Tabela 21. Ilość zrealizowanych procedur „Niebieskich Kart" i liczba rodzin oraz wszczęte postępowania przeciwko rodzinie i opiece za znęcanie w latach 2018-2020 ---- 35
Tabela 22. Przychody ze sprzedaży alkoholu na obszarze Gminy Lipie w latach 2017-2019 ---- 36
Tabela 23. Ilość procedowanych wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego w latach 2017-2019 37
Tabela 24. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych sołectwach w przeliczeniu na 10000 mieszkańców w 2020 roku ---- 37
Tabela 25. Wydatki z budżetu Gminy Lipie w ramach działu 852 – Pomoc społeczna na różne formy wsparcia w 2020 roku ---- 41
Tabela 25. Wydatki z budżetu Gminy Lipie w ramach działu 855 – Rodzina w 2020 roku ---- 41
Tabela 27. Formy wsparcia GOPS skierowane do rodziny - ilość i wartość świadczeń w ramach zadań zleconych, funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych i Dobry Start ---- 42
Tabela 28. Pracujący na 1000 ludności w Gminie Lipie w latach 2011 -2019 ---- 44
Tabela 29. Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2015 roku oraz w 2020 roku ---- 46
Tabela 30. Zasoby mieszkaniowe i wyposażenie w infrastrukturę w Gminie Lipie w latach 2011-2019 -- 49
Tabela 31. Budownictwo mieszkaniowe w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 51
Tabela 32. Mieszkania komunalne i socjalne w zasobie Gminy Lipie w latach 2019-2020 ---- 52
Tabela 33. Działalność instytucji kultury w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 54
Tabela 34. Biblioteki w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 55
Tabela 35. Liczba wszczętych postępowań w Gminie Lipie w latach 2016-2020 ---- 58
Tabela 36. Zagrożenia wypadkami drogowymi w Gminie Lipie w latach 2016-2020 ---- 58
Tabela 37. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Lipie w latach 2011-2020 ---- 60
Tabela 38. Podsumowanie realizacji „Rocznego Programu Współpracy Gminy Lipie z organizacjami pozarządowymi" w Gminie Lipie w latach 2016-2020 ---- 61
Tabela 39. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Lipie w latach 2011-2020 ---- 62
Tabela 40. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Lipie, w powiecie kłobuckim i w województwie śląskim w 2019 roku ---- 64

Tabela 41. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w CEIDG w poszczególnych sołectwach Gminy Lipie w 2020 roku ---- 64
Tabela 42. Podmioty gospodarki narodowej wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w Gminie Lipie w latach 2011-2020 ---- 65
Tabela 43. Udział podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości (liczba zatrudnionych osób) w 2019 roku w %---- 66
Tabela 44. Najpoważniejsze problemy społeczne na obszarze Gminy Lipie według ankietowanych ------ 67
Tabela 45. Prognoza liczby ludności zamieszkującej Gminę Lipie na lata 2021-2030---- 73
Tabela 46. Wykonanie wydatków budżetowych Gminy Lipie wg klasyfikacji budżetowej w latach 2016-2020---- 92

Spis rysunków

Rysunek 1. Rola i zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ---- 3
Rysunek 2. Gmina Lipie na tle województwa śląskiego ---- 7
Rysunek 3. Kształtowanie się liczby ludności w Gminie Lipie w latach 2011-2020 ---- 8
Rysunek 4. Struktura płci i wieku w Gminie Lipie w 2020 roku---- 8
Rysunek 5. Udział liczby mieszkańców poszczególnych sołectw w liczbie ludności w Gminie Lipie wg stanu w dniu 31.12.2020 roku ---- 10
Rysunek 6. Urodzenia żywe i zgony ogółem w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 11
Rysunek 7. Wskaźnik migracji ogółem na 1000 ludności w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 14
Rysunek 8. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 16
Rysunek 9. Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS na podstawie wydanych decyzji w Gminie Lipie, powiecie kłobuckim i województwie śląskim w latach 2016-2020 ---- 26
Rysunek 10. Liczba rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano pomoc społeczną w podziale na powody w 2020 roku---- 29
Rysunek 11. Stopa bezrobocia w Gminie Lipie, powiecie kłobuckim i województwie śląskim w latach 2011-2019---- 45
Rysunek 12. Poziom wykształcenia mieszkańców w powiecie kłobuckim i województwie śląskim w latach 2011-2019 ---- 47
Rysunek 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie kłobuckim i województwie śląskim w latach 2011-2018 ---- 48
Rysunek 14. Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w Gminie Lipie w latach 2011-2019 -------- 50
Rysunek 15. Mieszkania na 1000 ludności w Gminie Lipie w latach 2011-2019 ---- 51
Rysunek 16. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Lipie w latach 2011-2020---- 63
Rysunek 17. Podmioty gospodarki narodowej wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w Gminie Lipie w latach 2011-2020 ---- 65
Rysunek 18. Prognoza liczby ludności w Gminie Lipie na lata 2021-2030 ---- 73
Rysunek 19. System wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych---- 98